

Verksamheten i Europeiska unionen 2004

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004 samt ett antal motioner från allmänna motionstiden 2003 respektive 2004 som innehåller yrkanden med avseende på samarbetet inom Europeiska unionen.

EU-nämnden har beretts tillfälle att yttra sig över skrivelsen. Förutom att detta yttrande citeras eller refereras i betänkandet är det i sin helhet fogat till betänkandet.

Till betänkandet är också fogat uppteckningar från en utfrågning av statssekreterare Lars Danielsson angående EU:s långtidsbudget. Utfrågningen anordnades gemensamt av finansutskottet och utrikesutskottet. Vidare har bifogats uppteckningar från ett seminarium om den europeiska grannskapspolitiken samt demokratiutvecklingen och de mänskliga rättigheterna i Moldavien, Vitryssland och Ukraina. Seminariet arrangerades i samarbete med Svenska institutet och Utrikespolitiska Institutet.

Till betänkandet har fogats 7 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund.....	8
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	8
Utskottet.....	10
1 Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen.....	10
Europeiska rådet under 2004.....	10
Ett nytt konstitutionellt fördrag.....	10
Skrivelsen.....	10
Utvidgningen.....	11
Motionerna.....	12
EU-nämndens yttrande.....	12
Utskottets överväganden.....	13
Unionens finansiella perspektiv – långtidsbudgeten.....	14
Skrivelsen.....	14
Utskottets överväganden.....	15
2 De strategiska målen för 2005–2009, kommissionens arbetsprogram för 2005 och Lissabonstrategin.....	16
De strategiska målen.....	16
Kommissionens arbetsprogram 2005.....	18
Kommissionens prioriteringar för 2005.....	18
Utskottets överväganden.....	19
3 Europeiska unionens förbindelser med omvärlden.....	20
Utrikes- och säkerhetspolitiken.....	20
Skrivelsen.....	20
Motionerna.....	22
Utskottets överväganden.....	22
EU:s arbete med att främja respekten för de mänskliga rättigheterna i världen.....	23
Skrivelsen.....	23
Motionerna.....	24
Utskottets överväganden.....	24
EU:s utvecklingssamarbete.....	25
Skrivelsen.....	25
Motionerna.....	26
Utskottets överväganden.....	28
EU:s bilaterala och regionala förbindelser.....	31
Skrivelsen.....	31
EU:s politik för den nordliga dimensionen samt EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa.....	31
Motionerna.....	33
Utskottets överväganden.....	34
Skrivelsen.....	36

Europeiska grannskapspolitiken (European Neighbourhood Policy, ENP).....	36
Motionerna.....	36
Utskottets överväganden.....	37
Skrivelsen.....	39
Moldavien.....	39
Utskottets överväganden.....	39
Skrivelsen.....	40
Ryssland.....	40
Motionen.....	41
Utskottets överväganden.....	41
Skrivelsen.....	43
Södra Kaukasien.....	43
Motionen.....	43
Utskottets överväganden.....	43
Skrivelsen.....	45
Ukraina.....	45
Utskottets överväganden.....	46
Skrivelsen.....	47
Vitryssland.....	47
Motionerna.....	47
Utskottets överväganden.....	48
Skrivelsen.....	49
Västra Balkan.....	49
Motionen.....	50
Utskottets överväganden.....	50
Skrivelsen.....	52
Barcelonaprocessen.....	52
EU:s associeringsavtal och det strategiska partnerskapet med Mellanöstern och Medelhavsländerna.....	53
Motionerna.....	54
Utskottets överväganden.....	54
Skrivelsen.....	56
Iran.....	56
Motionen.....	56
Utskottets överväganden.....	57
Skrivelsen.....	57
USA och den transatlantiska relationen.....	57
Motionen.....	58
Utskottets överväganden.....	58
Skrivelsen.....	59
Afrika.....	59
Motionerna.....	59
Utskottets överväganden.....	60
4 Rättsliga och inrikes frågor.....	60
Skrivelsen.....	60
Motionen.....	61
Utskottets överväganden.....	61
5 Miljö- och jordbrukspolitik i ett internationellt perspektiv.....	63

Skrivelsen.....	63
Motionerna.....	63
Utskottets överväganden.....	64
6 EU:s institutioner och personalpolitik.....	65
Skrivelsen.....	65
Motionerna.....	65
Utskottets överväganden.....	66
7 Skrivelsens inriktning och omfattning.....	66
Skrivelsen.....	66
EU-nämndens yttrande.....	66
Utskottets överväganden.....	67
Reservationer.....	69
1. Europeiska unionens förbindelser med omvärlden, punkt 2 (c).....	69
2. Europeiska unionens utvecklingssamarbete, punkt 4 (mp).....	70
3. Riktlinjer inom biståndet för markanvändnings- och jordreformspolitik, punkt 5 (mp).....	71
4. Den europeiska grannskapspolitiken, punkt 7 (fp).....	73
5. Den europeiska grannskapspolitiken, punkt 7 (c).....	74
6. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 12 (kd).....	75
7. Miljö- och jordbrukspolitik, punkt 13 (mp).....	76
Särskilda yttranden.....	77
1. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (m, fp, kd, c).....	77
2. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (fp).....	79
3. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (v).....	80
4. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (mp).....	80
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	83
Skrivelsen.....	83
Motion från allmänna motionstiden hösten 2003.....	83
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	83
<i>Bilaga 2</i>	
EU-nämndens yttrande 2004/05:EUN1y.....	91
<i>Bilaga 3</i>	
Utrikes- och finansutskottens offentliga utfrågning den 4 maj 2004.....	102
<i>Bilaga 4</i>	
Utrikesutskottets seminarium den 26 maj 2004.....	127

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Europeiska unionens utvidgning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U206 yrkande 1, 2004/05:U232 yrkande 3, 2004/05:U242 yrkande 11, 2004/05:U303 yrkande 1 och 2004/05:U337 yrkande 3.

2. Europeiska unionens förbindelser med omvärlden

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U206 yrkande 4, 2004/05:U267 yrkande 4 och 2004/05:U314 yrkande 13.

Reservation 1 (c)

3. Främjandet av de mänskliga rättigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U225 yrkandena 22–24 och 2004/05:Sf322 yrkande 4.

4. Europeiska unionens utvecklingssamarbete

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:U348 yrkande 29, 2004/05:K431 yrkande 7, 2004/05:Fi230 yrkande 3, 2004/05:U226 yrkande 18, 2004/05:U251, 2004/05:U254 yrkande 6, 2004/05:U256 yrkandena 9 och 10, 2004/05:U261 yrkande 2, 2004/05:U302 yrkande 5, 2004/05:U311 yrkandena 13 och 17, 2004/05:U313 yrkande 1 och 2004/05:U331 yrkandena 8 och 12.

Reservation 2 (mp)

5. Riktlinjer inom biståndet för markanvändnings- och jordreformspolitik

Riksdagen avslår motion 2004/05:U342 yrkandena 1–5.

Reservation 3 (mp)

6. EU:s politik för den nordliga dimensionen och regionalt samarbete i norra Europa

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U211, 2004/05:U237, 2004/05:U309 yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt 2004/05:U312 yrkandena 2–5 och 7.

7. Den europeiska grannskapspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K431 yrkande 5, 2004/05:U206 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U217 yrkande 5, 2004/05:U242 yrkandena 1 och 12 samt 2004/05:U267 yrkandena 3 och 5.

Reservation 4 (fp)

Reservation 5 (c)

8. Barcelonaprocessen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U206 yrkande 5, 2004/05:U231 yrkande 1 och 2004/05:U240 yrkande 1.

9. EU:s relationer till Iran

Riksdagen avslår motion 2004/05:U231 yrkande 15.

10. Den transatlantiska relationen

Riksdagen avslår motion 2004/05:U305 yrkande 2.

11. EU:s relationer till Afrika

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U282 yrkandena 1 och 3 samt 2004/05:U302 yrkande 2.

12. Rättsliga och inrikes frågor

Riksdagen avslår motion 2004/05:U303 yrkandena 4–7.

Reservation 6 (kd)

13. Miljö- och jordbrukspolitik

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U253 yrkande 3, 2004/05:U282 yrkande 2, 2004/05:U302 yrkande 4 och 2004/05:U311 yrkande 12.

Reservation 7 (mp)

14. EU:s institutioner och personalpolitik

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L295 yrkandena 24 och 25 samt 2004/05:A351 yrkande 3.

15. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004

Riksdagen lägger skrivelse 2004/05:60 till handlingarna.

Stockholm den 26 april 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Cecilia Wigström (fp), Holger Gustafsson (kd), Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s), Sermin Özürcüt (v) och Tommy Waidelich (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2003/05:60 Berättelse om verksamheten inom Europeiska unionen under 2004 samt ett antal motioner från allmänna motionstiden 2003 respektive 2004 som innehåller yrkanden med avseende på samarbetet inom Europeiska unionen. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelse 2004/05:60.

I betänkandet behandlas även vissa faktagromemorior som regeringen har tillställt riksdagen och som har remitterats till utrikesutskottet.

EU-nämnden har beretts tillfälle att yttra sig över skrivelsen. Yttrandet återges i sin helhet i bilaga till betänkandet. Därutöver har utrikesutskottet även i vissa fall refererat eller citerat egna betänkanden i de delar som berör frågor som även behandlas i föreliggande betänkande.

Utskottet har i betänkandet valt att fästa särskild uppmärksamhet vid EU:s politik gentemot staterna i dess östra närområde. De delar av betänkandet som rör den europeiska grannskapspolitiken (ENP) samt EU:s förbindelser med länderna Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland har varit föremål för särskild behandling i utrikesutskottets arbetsgrupp *Wider Europe*. Denna arbetsgrupp, som bildades i januari 2004, har under året gästats av professor Kristian Gerner, historiska institutionen vid Lunds universitet, professor Stefan Hedlund, institutionen för Östeuropastudier vid Uppsala universitet, ambassadör Sven Hirdman, docent Lena Jonson, Utrikespolitiska Institutet samt docent Bo Petersson, statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet.

Arbetsgruppen arrangerade den 26 maj 2004, i samarbete med Svenska institutet och Utrikespolitiska Institutet, ett större seminarium, *The European Neighbourhood Policy and the State of Democracy and Human Rights in Belarus, Moldova and Ukraine*. I seminariet deltog Karsten Mecklenburg (EU-kommissionen), Jaroslav Romantjuk (vice ordförande för Förenade medborgarpartiet, Vitryssland), Boris Tarasjuk (ordförande för Europaintegrationsutskottet i det ukrainska parlamentet), Stefan Uritu (ordförande för Helsingforskommittén i Moldavien) samt doktor Kerstin Zimmer (Johann Wolfgang Goethe-Universität, Tyskland). Till betänkandet är fogat en uppteckning från detta seminarium.

Därutöver har flera av arbetsgruppens medlemmar under året, i annan kapacitet, besökt länderna i regionen.

Utskottet har även tagit del av en studie, ”EU:s kommittologi – arbete, omfattning och framtid”. Studien har utarbetats av riksdagens utredningstjänst på uppdrag av utrikesutskottet.

En offentlig utfrågning om det finansiella perspektivet hölls gemensamt av utrikesutskottet och finansutskottet i maj 2004. Vidare har utskottet erhållit föredragningar av statssekreterare Lars Danielsson, dels om det finansiella perspektivet, dels om utvidgningen.

Utskottet har i samband med beredningen av ärendet, och avsnittet om EU:s bistånd, erhållit en föredragning den 5 april 2005 av statssekreterare Annika Söder.

Bakgrund

Enligt 10 kap. 1 § riksdagsordningen skall regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen samt varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen. Med skrivelse 2004/05:60 har regeringen lämnat den avsedda redogörelsen till riksdagen gällande år 2004.

Under året överlämnades 113 faktapromemorior. I dessa redovisade regeringen sin syn på betydelsefulla förslag från kommissionen. Riksdagens EU-nämnd hölls därutöver informerad om frågor som behandlats i rådet. Samråd med riksdagen ägde rum om svenska ståndpunkter dels inför beslut som regeringen bedömt som betydelsefulla, dels i andra frågor som EU-nämnden bestämt. Sedvanlig information till fackutskotten om arbetet inom EU:s olika politikområden lämnades också.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten inom Europeiska unionen under 2004 behandlar samtliga samarbetsområden inom EU, varav kan nämnas EU:s övergripande utveckling, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

På det utrikespolitiska området inleddes genomförandet av den säkerhetsstrategi som antagits av Europeiska rådet i december 2003. Unionens stöd för en effektiv multilateralism med FN i fokus bekräftades. Arbetet för att öka EU:s möjligheter att genom ett gemensamt agerande spela en roll för global utveckling, fred, fattigdomsbekämpning, fortsatt demokratisering och mänskliga rättigheter fortsatte, och unionens grannskapspolitik utvecklades vidare.

I ljuset av terroristattentaten i Madrid den 11 mars 2004 antog Europeiska rådet i mars en deklaration om bekämpande av terrorism som gav uttryck för förstärkt solidaritet medlemsstaterna emellan och en beslutsamhet att intensifiera arbetet mot terrorism.

Efter flodvågskatastrofen i slutet av december inleddes arbetet med en handlingsplan för hantering av konsekvenserna av naturkatastrofer av detta och liknande slag.

Under året inleddes förberedelserna inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin vilket är unionens viktigaste gemensamma verktyg för att uppnå hållbar tillväxt och full sysselsättning.

Utskottet

1 Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen

Europeiska rådet under 2004

Ett nytt konstitutionellt fördrag

I en regeringskonferens enades stats- och regeringscheferna den 18 juni 2004 om innehållet i ett nytt, konstitutionellt EU-fördrag, som efter teknisk granskning och översättning undertecknades den 29 oktober 2004. Fördraget förutses godkännas av medlemsstaterna – i parlamentariska beslut eller efter folkomröstning – till den 1 november 2006. Det är oklart om alla 25 medlemsstater har möjlighet att lämna sina respektive godkännanden före detta datum.

Genom det nya konstitutionella fördraget ersätts de hittillsvarande EU- och EG-fördragen med ett enhetligt fördrag. Samarbetets natur och omfattning förtydligas och beskrivs på ett översiktligt och lättillgängligt sätt. Unionen ersätter Europeiska gemenskapen som juridisk person och ges rätt att bl.a. ingå internationella överenskommelser inom ramen för unionens befogenheter. Den hittillsvarande indelningen av samarbetet i tre pelare upphör.

Skrivelsen

År 2004 var mycket betydelsefullt för Europeiska unionen. Tio nya stater blev den 1 maj medlemmar i unionen. Förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien avslutades, och beslut togs om att inleda förhandlingar med Turkiet och Kroatien. Ett nytt fördrag undertecknades. En ny kommission utsågs och val ägde rum till Europaparlamentet.

En överenskommelse om det nya konstitutionella fördraget, som syftar till effektivare beslutsprocesser och att göra unionen mer överskådlig för medborgarna, uppnåddes i juni. Enighet uppnåddes kring principer och riktlinjer för förhandlingarna om unionens långtidsbudget för perioden 2007–2013, i enlighet med den tidtabell som slagits fast i rådets treåriga strategiska program. Under året inleddes förberedelserna inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin, unionens viktigaste gemensamma verktyg för att uppnå hållbar tillväxt och full sysselsättning.

Vikten av ny, miljövänlig teknik som drivkraft för tillväxt och bättre miljö lyftes fram i enlighet med svenska prioriteringar. Klimatfrågornas prioritering bekräftades. Vikten av ökad energieffektivitet betonades, och ett mål för detta som lagts fast på svenskt initiativ lyftes fram av Europeiska rådet. Vikten av en uthållig tillväxttakt som förutsättning för fortsatt välfärd lyftes också fram och arbetet med att modernisera den inre marknaden för tjänster samt reglerna när det gäller arbetsmiljö, arbetsrätt och jämställdhet

fortsatta. Arbetet med den av Sverige prioriterade moderniseringen av EU:s kemikaliepolitik bedrevs intensivt genom beredningen av kommissionens förslag till ny lagstiftning på området. Beslut om att det nya europeiska centret för förebyggande och kontroll av sjukdomar skall lokaliseras till Sverige togs under våren 2004.

På gemensamt initiativ av Frankrike, Spanien, Sverige och Tyskland lyftes ungdomars situation fram. Inom den sociala dimensionen inriktades arbetet på att formulera den nya socialpolitiska dagordningen.

Framsteg gjordes i arbetet med dagordningen från Tammerfors avseende rättsliga och inrikes frågor samt med en gemensam asyl- och migrationspolitik för unionen. Europeiska rådet antog ett nytt femårigt program, kallat Haagprogrammet. Inriktningen att ytterligare stärka det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna i unionen bekräftades. I ljuset av terroristattentaten i Madrid den 11 mars 2004 antog Europeiska rådet den 25 mars en deklaration om bekämpande av terrorism som gav uttryck för förstärkt solidaritet medlemsstaterna emellan och en beslutsamhet att intensifiera arbetet mot terrorism.

På det utrikespolitiska området inleddes genomförandet av den säkerhetsstrategi som antagits av Europeiska rådet i december 2003. Unionens stöd för en effektiv multilateralism med FN i fokus bekräftades. Arbetet för att öka EU:s möjligheter att genom ett gemensamt agerande spela en roll för global utveckling, fred, fattigdomsbekämpning, fortsatt demokratisering och mänskliga rättigheter drevs vidare. Unionens grannskapspolitik fortsatte att utvecklas. Efter flodvågskatastrofen i slutet av december inleddes arbetet med en handlingsplan för hantering av konsekvenserna av naturkatastrofer av detta och liknande slag.

Utvidgningen

Förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien avslutades i december 2004 inför de båda ländernas anslutning till unionen 2007. Jämfört med föregående utvidgning finns en särskild skyddsklausul, som efter enhälligt beslut i rådet kan senarelägga anslutningen med ett år för något av länderna om det av kommissionen inte bedöms vara redo den 1 januari 2007. Beslut togs om att inleda anslutningsförhandlingar med Turkiet och Kroatien.

För att förbereda kandidatländerna inför EU-medlemskap antog EU 1997 en förstärkt förmedlemskapsstrategi. Den består av tre delar – Europaavtalen, anslutningspartnerskapen samt förmedlemskapsstödet. Förmedlemskapsstödet är uppdelat i tre program – Ispa, Sapard och Phare. Ispaprogrammet omfattar stödsatser för strukturomvandling på miljö- och transportområdet. Sapardprogrammet ger stöd till jordbruks- och landsbygdsutveckling och syftar till att främja införlivandet av EU:s regelverk på jordbruksområdet. Phareprogrammet utgör EU:s finansiella instrument för stödet till ekonomiska och institutionella reformer i kandidatländerna.

Inom ramen för en övergångsmekanism under åren 2004–2006 ges stöd till de nya medlemsstaterna för att fortsatt stärka den administrativa kapaciteten i dessa länder. Samtidigt kommer Pharesamarbetet med Bulgarien och Rumänien under perioden 2004–2006 att utökas och förstärkas. Även stöden till Kroatien och Turkiet i egenskap av kandidatländer kommer att öka markant under de närmaste åren.

Motionerna

Kristdemokraterna anser i kommittémotion *2004/05:U303 yrkande 1* att den svenska regeringen inom EU bör arbeta för nya medlemsstats förmåga att uppnå demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och att detta skall vara grunden för graden av samverkan och slutligt medlemskap i unionen.

Motionären bakom den enskilda motionen *2004/05:U206 (m) yrkande 1* menar att EU i grunden är en värdegemenskap för länder som delar syn på vikten av frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi. De senaste tio årens arbete för att utvidga EU har i grunden handlat om att utsträcka dessa värden till alltfler delar av Europa.

I motion *2004/05:U232 (fp) yrkande 3* framhålls att Turkiets strävan efter EU-medlemskap öppnar stora möjligheter för att förbättra situationen vad gäller mänskliga rättigheter och för det kurdiska folket och att EU bör utnyttja möjligheten att en gång för alla få slut på Turkiets förtryck av den kurdiska minoriteten.

I motion *2004/05:U242 (m) yrkande 11* framhålls att Turkiet skall bedömas utifrån egen meriter och på samma villkor som andra kandidatländer.

Motionärerna bakom flerpartimotion *2004/05:U337 (mp, fp, v, c) yrkande 3* anser att Sverige i förhållande till EU:s ansökarländer måste bevaka att bedömningen av människorättssituationen (i enlighet med Köpenhamnskriterierna) också måste inkludera en bedömning av hur HBT-personers mänskliga rättigheter respekteras.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden framhåller i sitt yttrande att nämnden under år 2004 har ägnat stor uppmärksamhet åt den fortsatta utvidgningen av unionen. Nämnden har kontinuerligt följt utvidgningsförhandlingarna avseende Rumänien och Bulgarien och givit sitt fulla stöd för den fortsatta processen. Även frågan om medlemskap för Turkiet och Kroatien har diskuterats i nämnden vid ett flertal tillfällen. En enig nämnd underströk att permanenta undantag från delar av EU-samarbetet inte kunde accepteras för någon medlemsstat, inte heller Turkiet.

EU-nämnden konstaterar vidare att under året har regeringen vid ett flertal tillfällen samrått med nämnden om de svenska positionerna i regeringskonferensen om ett konstitutionellt fördrag för Europa. Utgångspunkten för regeringens förhandlingar var det mandat som gavs genom riksdagens beslut i anledning av det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande om Europeiska konventet och EU:s framtidsfrågor (bet. 2003/04:KUU1). Riksdagen beslutade samtidigt att kompromisser och avsteg från dessa utgångspunkter kunde behöva göras under förhandlingarnas gång och att detta skulle ske genom samrådet i EU-nämnden. En klar majoritet i nämnden fanns för att acceptera framförhandlade kompromisser för att få en enighet om en helhetslösning samtidigt som nämnden ansåg det viktigt att få till stånd ett system som garanterar alla länder insyn i kommissionens arbete. EU-nämnden välkomnade det ökande inflytande som förslaget till det konstitutionella fördraget ger de nationella parlamenten i fråga om tillämpningen av proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna.

Utskottets överväganden

Utskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av Europeiska unionens utvidgning. I det av riksdagen den 17 december 2003 godkända betänkande 2003/04:UU4 Europeiska unionens utvidgning 2004 tillstyrkte utskottet regeringens proposition 2003/04:25.

Utskottet framhöll i nämnda betänkande att ”anslutningsfördraget utgör en stor framgång efter ett mångårigt och omfattande arbete av förberedelser och förhandlingar för medlemskap”. Utskottet underströk vidare att utvidgningen innebär att den konstlade delningen av Europa upphör och att Europeiska unionen blir en bredare europeisk samarbetsorganisation. Medlemsländernas samarbete ger möjlighet att skapa bättre villkor för medborgarna. Utvidgningen innebär även att de nya medlemsländerna får tillgång till EU:s inre marknad. Den inre marknaden växer kraftigt, och en ny grund för ekonomisk tillväxt skapas. Utvidgningen innebär ökad säkerhet för alla i Europa.

Utskottet menar vidare att utvidgningen har haft högsta prioritet för Sverige alltsedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Sverige har verkat för att EU skall vara öppet för alla länder som uppfyller fördragskraven. Sverige har fäst vikt vid att överenskommelser som nåtts med ett eller flera kandidatländer även skulle tillämpas för övriga kandidatländer med liknande förutsättningar.

Utskottet menar att Köpenhamnskriterierna måste uppfyllas av kandidatländerna och konstaterar att det första politiska kriteriet bl.a. innebär att ansökarlandet måste ansluta sig till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna, protokollet för medborgarnas möjligheter att ta

ett fall till Europadomstolen samt Europarådets ramkonvention för skyddet av nationella minoriteter. Det första Köpenhamnskriteriet ses numera som det grundläggande kriteriet för att få inleda förhandlingar om medlemskap.

Utskottet anser det angeläget att Sverige fortsätter att arbeta för goda relationer med de nya medlemmarna liksom med kandidatländerna. Kommissionens arbete med frågan om den utvidgade unionen tar bl.a. sikte på att öka och förbättra möjligheterna till gränsöverskridande samarbete mellan det utvidgade EU och dess nya grannar.

Utskottet menar att Turkiet är på rätt väg när det gäller att uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna. Det återstår mycket att göra, inte minst vad gäller genomförande av beslutade reformer och nya lagar. Samma krav skall ställas på Turkiet som på andra kandidatländer när det gäller respekt för mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och marknadsekonomisk mognad. Utskottet menar att Sverige aktivt bör stödja reformprocessen i Turkiet och välkomnar att medlemskapsförhandlingarna med landet kommer att inledas under hösten 2005.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U206 (m) yrkande 1, 2004/05:U232 (fp) yrkande 3, 2004/05:U242 (m) yrkande 11, 2004/05:U303 (kd) yrkande 1 samt 2004/05:U337 (mp, fp, v, c) yrkande 3 kan avstyrkas.

Unionens finansiella perspektiv – långtidsbudgeten

Skrivelsen

Vårens diskussioner om EU:s finansiella perspektiv (långtidsbudget) för perioden 2007–2013 handlade huvudsakligen om budgetens struktur, nivå och övergripande innehåll. I augusti 2004 inleddes förhandlingarna om kommissionens förslag till lagtexter.

Resultatet av vårens förhandlingar summerades i en analytisk rapport från det irländska ordförandeskapet, vilken presenterades i samband med Europeiska rådet i juni. Det nederländska ordförandeskapet förde sedan diskussionerna vidare på en mer detaljerad nivå med hjälp av sin s.k. byggstensansats, som möjliggjorde alternativa förslag och kostnadsnivåer vid sidan av kommissionens på budgetens olika områden.

Kommissionen presenterade under året två övergripande förslag om det finansiella perspektivet för perioden 2007–2013 i en union med 27 medlemsländer. Kommissionen föreslår en nivå på de gemensamma åtagandena på 1,26 % av EU:s BNI (att jämföras med dagens faktiska utgiftsnivå på knappt 1,00 %).

Sverige anser, liksom Tyskland, Frankrike, UK, Nederländerna och Österrike, att kommissionens förslag är alldeles för högt och förordar gemensamt en nivå på åtagandeanslagen på högst 1,00 % av EU:s BNI, dvs. 815 miljarder euro för hela perioden. Sverige är berett att betala för utvidg-

ningen men är kritiskt till de generösa utfasningsmekanismer inom strukturstöden som föreslås för framför allt de ”gamla” medlemsländerna. Sverige är öppet för ökade satsningar på bl.a. utrikesområdet och på tillväxtfrämjande insatser som utbildning, forskning och utveckling.

Sverige anser att dagens ordning där vissa länder får rabatt på sin avgift bör reformeras och ersättas med en generell korrigeringsmekanism, som innebär en begränsning av nettobidraget när detta överskrider en viss andel av BNI. Därmed kan orimligt höga nettobetalingar undvikas.

Rätt utformad skulle en sådan mekanism kunna erbjuda en långsiktigt hållbar, rättvis, förutsägbar och transparent lösning på problemet med den i dagsläget orättvisa bördefördelningen inom unionen.

Det finns stora meningsskiljaktigheter om både budgetens omfattning och utformning mellan främst nettobetalarare och nettomottagare inom unionen. Kommissionen lägger de lagstiftningsförslag som behövs för att genomföra förslaget i mitten av juli 2005. En politisk överenskommelse om perspektivet bör nås i juni 2005.

Utskottets överväganden

Utskottet menar att kommissionens förslag till budget innebär en alldeles för kraftig ökning. Det finansiella perspektivet måste ta sin utgångspunkt i att värdera var och hur knappa resurser bäst kan göra nytta. För att det skall vara motiverat att finansiera en åtgärd över EU:s budget måste krävas att åtgärden har ett tydligt mervärde för hela Europa. Många medlemsländer har en ansträngd budgetsituation, och det är särskilt angeläget att vara återhållsam också inom unionen.

Utskottet noterar att ledamöter i EU-nämnden i februari 2004 framhållit ståndpunkten att ett utgiftstak på 1,00 % av EU-ländernas samlade BNI inte får leda till omprioriteringar i budgeten som drabbar utvidgningen. Vidare har EU-nämnden uttalat stöd för regeringens ståndpunkt att oförutsedda utgifter i EU-budgeten skall säkerställas genom tydliga prioriteringar och tillräckliga marginaler till utgiftstaken.

Utskottet konstaterar att Sverige riskerar att få betala en kraftigt ökad EU-avgift under kommande år samtidigt som återflödet från EU endast kan förväntas öka marginellt. Utskottet stöder tanken på tydligare kopplingar mellan unionens politiska prioriteringar och den gemensamma budgeten. Kommissionens ambition att öka satsningarna inom området för rättsliga och inre frågor, externa förbindelser och tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling är positiv.

Utskottets uppfattning är att åtagandeanslag på högst 1,00 % av EU:s BNI rymmer de utgifter som är prioriterade för EU under den kommande perioden, t.ex. kostnader för utvidgningen och viktiga satsningar inom områdena tillväxt, externa relationer samt rättsliga och inre frågor. Däremot bör relativt välmående länder kunna finansiera t.ex. sin egen regionalpolitik.

Utskottet menar att det inte är rimligt, som kommissionen föreslår, att satsa på generösa stöd till regioner som inte längre är kvalificerade för stöd. Utskottet ser också gärna att jordbruksutgifterna dras ned. De glesbefolkade områdena i norra Sverige och Finland skall behandlas likvärdigt med andra särskilda områden.

2 De strategiska målen för 2005–2009, kommissionens arbetsprogram för 2005 och Lissabonstrategin

Enligt protokollet om nationella parlament i det nya konstitutionella fördraget skall EU-kommissionen översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten. De viktigare planeringsdokumenten är

- strategiska prioriteringar med politiska målsättningar för de närmaste fem åren (när ny kommission tillträder),
- årlig politisk strategi anger politiska prioriteringar och hur resurser skall fördelas för kommande år,
- lagstiftnings- och arbetsprogram som utarbetas årligen och presenterar bakgrunden till de större initiativ som kommissionen planerar för det kommande året och
- löpande kvartalsplaneringar som uppdateras varje månad och främst innehåller en lista över de lagförslag som kommissionen planerar att offentliggöra.

I januari 2005 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för år 2005, liksom ett dokument om de strategiska målen för perioden 2005–2009 (KOM(2005)15 respektive KOM(2005)12).

De strategiska målen

I kommissionens strategiska mål för 2005–2009 framhålls att de mest överhängande problemen i dagens Europa är tillväxt och sysselsättning. I dag är den högsta prioriteten att i överensstämmelse med Lissabonstrategin åter skapa en hållbar dynamisk tillväxt i Europa. Förnyad tillväxt är avgörande för välbefindandet, kan på nytt leda till full sysselsättning och utgör grunden för social rättvisa och möjligheter för alla. Åtgärder som främjar konkurrenskraft, tillväxt, sysselsättning, ekonomisk och social sammanhållning samt en sund miljö förstärker varandra ömsesidigt. Dessa delmål är alla viktiga inslag i det övergripande målet hållbar utveckling.

Vidare framhålls att EU:s insatser när det gäller solidaritet och social rättvisa måste stödjas och förstärkas i syfte att stärka sammanhållningen i den utvidgade unionen när en ny dynamisk ekonomisk utveckling tar fart. De ekonomiska skillnaderna bör minskas, och de fattigaste regionerna i unionen bör ges möjlighet att komma i kapp. De europeiska medborgarnas livskvalitet måste konkret och praktiskt öka genom nya åtgärder för att

förbättra deras säkerhet. EU måste lyckas tillföra den hårda kampen mot terrorism, narkotika, människohandel och organiserad brottslighet en ny dimension.

I de strategiska målen framhålls vidare att EU måste göra sin röst hörd i världen genom att den föreslagna nya utrikesministern, assisterad av en europeisk avdelning för yttre åtgärder, representerar unionens utrikespolitik på den internationella scenen och ökar samstämmigheten. EU bör aktivt förbereda framtida utvidgningar och föra övriga länder på västra Balkan närmare ett medlemskap. Ett utvidgat område med stabilitet och demokratisk utveckling bör skapas på utsidan av EU:s gränser. EU bör spela en central roll när det gäller att få till stånd och genomföra ett fredsavtal i Mellanöstern, något som är av avgörande betydelse för framsteg i hela regionen.

Globalisering och ökat ömsesidigt beroende har lett till att många av de gamla skillnaderna mellan inre och yttre politiska utmaningar försvunnit. Unionens politiska inflytande bör i större utsträckning motsvara dess ekonomiska vikt. För att lyckas med detta måste unionen nå större politisk samstämmighet i sina relationer med omvärlden, vilket innebär samstämmighet i olika delar av utrikespolitiken, samstämmighet mellan EU:s interna och externa politik och samstämmighet mellan EU:s och medlemsstaternas bilaterala åtgärder.

Om Europeiska unionen i större utsträckning vill närvara och utöva inflytande på den internationella arenan måste den tala med en röst och verka för en gemensam ståndpunkt. Likaså är dess inflytande beroende av dess förmåga att upprätta samstämmiga och effektiva förbindelser med centrala partner; i synnerhet gäller detta de transatlantiska förbindelserna. EU måste hålla fast vid att effektiv multilateralism är det bästa sättet att samarbeta med globala partner. De internationella organisationernas struktur måste stärkas genom fortsatta reform- och förnyelseprocesser. Förenta nationerna är det enda alternativet för att ta itu med globala problem som kräver globala lösningar.

Det är viktigt att EU:s institutioner samarbetar kring ett gemensamt handlingsprogram för de kommande åren. I det konstitutionella fördraget betonas värdet av att Europaparlamentet, rådet och kommissionen har ett gemensamt program. Kommissionen föreslår att de andra institutionerna låter sig inspireras av bestämmelserna i det konstitutionella fördraget och att de strategiska målen får ligga till grund för en gemensam handlingsplan för EU:s institutioner för de kommande fem åren.

Utvidgningen av medlemskretsen har förstärkt EU:s potential och bidragit till unionens kulturella mångfald. De beslut som fattas på EU-nivå kommer att få alltmer omfattande följder för medborgarna i alla medlemsstater, även om få är medvetna om allt det som EU har uppnått och hur det inverkar på deras vardag.

Kommissionens arbetsprogram 2005

I kommissionens arbetsprogram framhålls att år 2005 kommer att bli av avgörande betydelse för Europeiska unionen. Europa måste skapa ökad tillväxt och flera arbetstillfällen genom att gjuta nytt liv i Lissabonstrategin. Unionen måste tillhandahålla medel för att främja välstånd, solidaritet och trygghet genom att komma överens om budgetplanen, och den måste skapa ökad frihet, säkerhet och rättvisa för medborgarna på europeisk nivå genom att Haagprogrammet genomförs. Det konstitutionella fördraget fungerar som en påminnelse för unionen om varför den finns och vart den är på väg. Europeiska kommissionen har en central roll när det gäller att sätta denna dagordning i verket och avser att med energi och beslutsamhet sträva efter att dessa mål uppnås.

Följande inslag har särskild betydelse för politiken under 2005:

- Den ekonomiska tillväxten i Europa ligger på lite drygt 2 %; detta räcker inte för att komma till rätta med arbetslösheten och för att främja de avgörande drivkrafterna för tillväxt.
- Ratificeringen av det konstitutionella fördraget kommer att väcka intensiv politisk debatt i medlemsstaterna runtom i unionen.
- Förhandlingarna om budgetplanen ger unionen tillfälle att se till att EU:s budget är inriktad på att maximera effektiviteten i unionens arbetsprestation i enlighet med de fastställda målen.
- År 2005 kommer att bli ett mycket viktigt år när det gäller att se till att den nyligen utvidgade unionen fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Arbetsprogrammet följer förslaget till strategiska mål för perioden 2005–2009. Det är det första tillfället för den nya kommissionen att bidra till att bestämma kursen för Europa under de närmaste fem åren. I arbetsprogrammet anges hur och var kommissionen kommer att agera för att uppfylla strategiska prioriteringar under de kommande åren när det gäller såväl nya som pågående insatser. Kommissionen intar ett nytt förhållningssätt till sitt arbetsprogram i år genom att det har en starkare politisk fokusering.

Kommissionens prioriteringar för 2005

I den årliga politiska strategin för 2005 fastställdes i februari förra året prioriteringarna för insatserna under det närmaste året och de viktigaste initiativ som krävs för att uppnå dem. I samband med att det varje år antas en årlig politisk strategi ges tillfälle till en interinstitutionell dialog om prioriteringarna för det kommande året. Europaparlamentet och rådet gör en ingående granskning av kommissionens förslag och ger förslag till ändringar. Med anledning av den institutionella förändringen 2004 antogs ett smidigare förfarande än vanligt för dialogen med Europaparlamentet. I april fick de prioriteringar som kommissionen hade fastställt allmänt stöd, och i efterdyningarna av terroristattentaten i Madrid lades ytterligare fokus på säkerheten.

Kommissionen noterade följande:

En stark betoning av att Lissabonstrategin verkligen genomförs. Särskild fokusering på säkerhet, inbegripet behovet av att förvalta det utvidgade EU:s yttre gränser, att ha ett gemensamt förhållningssätt till migrationsflöden och öka ansträngningarna att bekämpa terrorism. Starkt stöd ges till en ambitiös grannskapspolitik och för en kraftfull utvecklingsdagordning.

Resultatet av denna dialog och utbytena med de övriga institutionerna sedan den nya kommissionen tillträdde har tillsammans med utarbetandet av de strategiska målen riktat strålkastaren på följande viktiga prioriteringar för 2005:

- Det centrala målet är att öka välståndet genom nya impulser för att stimulera tillväxt och sysselsättning på grundval av ökad konkurrenskraft.
- De särskilda målen solidaritet och trygghet kommer att eftersträvas såsom väsentliga komplement till välstånd.

Stärkt av sin nya kontinentala legitimitet kommer unionen att framhäva sina interna mål för omvärlden via ett utvidgat yttre ansvar.

En avgörande faktor för att denna plan skall kunna omsättas i verkligheten är det övergripande målet hållbar utveckling. Den europeiska modellen bygger på principen att insatser som främjar såväl konkurrenskraft, tillväxt och arbetstillfällen som ekonomisk och social sammanhållning och en hälsosam miljö förstärker varandra. En förutsättning för hållbar tillväxt är t.ex. att man vidtar åtgärder mot klimatförändringarna. Det som är mest angeläget för medborgarna är frihet, säkerhet och rättvisa.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet har sedan Sveriges medlemskap i Europeiska unionen haft beredningsansvaret inom riksdagen för den årliga skrivelsen om Sveriges agerande i EU. Utskottet har vid behandlingen av den årliga skrivelsen berett andra utskott och EU-nämnden tillfälle att yttra sig över skrivelsen och haft att samordna utskottens eventuellt olika uppfattningar. En särskild debatt om Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2005 och dess strategiska prioriteringar för perioden 2005–2009 hölls i riksdagen den 18 mars 2005.

Enligt protokollet om nationella parlament i det nya konstitutionella fördraget skall EU-kommissionen översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten. Inom Riksdagskommittén sker för närvarande ett beredningsarbete om den framtida hanteringen i riksdagen av sådana EU-dokument. Förutom kommissionens program finns det inom rådet flera arbetsprogram. Dokumenten delas i dag av kammarkansliet till samtliga utskott. När det gäller kommissionens arbetsprogram, som i ministerrådet

hanteras av konstellationen Allmänna frågor och yttre förbindelser och därmed normalt av utrikesministrarna, följer det av riktlinjerna för behandling av kommissionsdokument att utrikesutskottet antecknas som mottagare.

Utskottet konstaterar att den årliga skrivelsen har ett nära samband med kommissionens årliga lagstiftningsprogram och att både regeringens årliga skrivelse om EU-arbetet och de nu aktuella programmen handlar om hela fältet av EU-frågor. I samband med beredningen av regeringens skrivelse är det naturligt att följa upp hur programmen har förverkligats.

Utskottet menar vidare att Lissabonstrategin är unionens viktigaste gemensamma verktyg för att uppnå hållbar tillväxt och full sysselsättning. Strategin, som antogs år 2000, syftar till att lägga fast en vision om hur Europas ekonomi och därmed välfärd skall utvecklas. Utskottet menar att det handlar om välfärden för Europas befolkning och dess ekonomiska och miljömässiga situation och konstaterar att de länder som hittills varit mest framgångsrika i att genomföra Lissabonprocessen är de nordiska länderna.

Utskottet konstaterar vidare att ett område som varit mycket uppmärksammat, och som är ett bevis på att det behövs ett gemensamt europeiskt arbete, är frågan om medborgarnas säkerhet – kampen mot terrorism, människohandel, trafficking och gränsöverskridande brottslighet. Många av dem som är tveksamma eller motståndare till EU medger att det på dessa områden är nödvändigt med europeiskt samarbete. Utskottet menar att det är viktigt att det läggs stor vikt vid att utvidga samarbetet just på dessa områden.

Utskottet menar att kommissionens arbetsprogram ligger i linje med en strävan att förbättra välfärden och ekonomin i Europa och att detta sker tillsammans med den sociala dimensionen och den miljömässiga hållbarhetsutvecklingen, som Sverige arbetat hårt för.

3 Europeiska unionens förbindelser med omvärlden

Utrikes- och säkerhetspolitiken

Skrivelsen

Samarbetet inom EU:s andra pelare benämns den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp). Målen med Gusp är bl.a. att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. Medlemsstaterna skall stödja unionens utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet. Samarbetet är mellanstatligt till sin karaktär och beslut fattas i huvudsak med enhällighet.

Arbetet under året präglades av viss återskapad EU-enighet efter den splittning som följde i Irakkrisens spår. Den europeiska säkerhetsstrategin, som antogs av Europeiska rådet i december 2003, utgör en viktig grund för samsynen inom EU. Strategin återspeglar en gemensam analys av vilka

hoten är och hur EU bäst skall kunna möta dem. Det konstateras att säkerheten hotas av regionala konflikter, av sönderfallande stater, av terrorism, av spridning av massförstörelsevapen och av organiserad brottslighet, som också är kopplad till illegal handel med vapen, narkotika och med människor. Strategin följdes under året upp inom fyra områden: terrorism, effektiv multilateralism, Mellanöstern samt Bosnien och Hercegovina. Året präglades även av förberedelserna för EU:s hittills största militära krishanteringensinsats, den i Bosnien och Hercegovina, som den 2 december 2004 ersatte den Nato ledda insatsen Sfor.

Av de instrument som finns tillgängliga för att genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är gemensamma strategier, gemensamma ståndpunkter, gemensamma åtgärder och gemensamma uttalanden de viktigaste. Det är Europeiska rådet som beslutar om gemensamma strategier som skall genomföras av unionen på områden där medlemsstaterna har viktiga gemensamma intressen. Ingen ny gemensam strategi har antagits under 2004. Sedan tidigare finns gemensamma strategier för Medelhavet, Ukraina och Ryssland.

Gemensamma ståndpunkter anger unionens inställning till en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär. Varje medlemsstat förbinder sig att tillse att dess nationella politik överensstämmer med innehållet i ståndpunkten. Under 2004 antogs drygt 23 gemensamma ståndpunkter om sanktioner samt om konflikthantering i Afrika.

Gemensamma åtgärder skall avse specifika situationer där operativa insatser från unionens sida anses nödvändiga. Under året antog rådet 22 gemensamma åtgärder om exempelvis inledande av EU:s rättsstatsinsats i Georgien, inledande av EU:s polisinsats i Demokratiska republiken Kongo, förlängning av EU:s polisinsats i Makedonien, fortsättande av EU:s samarbetsprogram för icke-spridning och nedrustning i Ryska federationen. EU enades även om 144 gemensamma uttalanden om aktuella utrikespolitiska frågor, som Sudan, Irak, Burma, Kongo m.m.

Den s.k. Guspbudgeten, som är en del av EU:s totala budget, omfattade år 2004 till 62,6 miljoner euro. Under året belastades Guspbudgeten framför allt av kostnader för EU:s polisinsats i Bosnien och Hercegovina, EU:s polisinsats i Makedonien, EU:s särskilda representanter samt ett fler-tal projekt om bl.a. kamp mot massförstörelsevapen och lätta vapen.

EU har avtal och överenskommelser med i stort sett alla världens länder och ländergrupper om att föra en regelbunden dialog om frågor av gemensamt intresse. En betydande del utgörs av frågor inom det utrikes- och säkerhetspolitiska området, den s.k. politiska dialogen, vilken äger rum på regerings- och statschefsnivå, utrikesministernivå och tjänstemannanivå.

Motionerna

Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U206 (m) yrkande 4 anser att EU är världens mest kompletta organisation för arbete för freden. Unionen har till sitt förfogande hela skalan av verktyg från handels- och biståndspolitik, via utrikespolitik till krishanteringsinsatser. Ju tidigare EU agerar, anför motionären, desto mindre dramatiska åtgärder krävs. Om EU underlåter att ta ansvar eller om samarbetet förlamas riskerar Europa att ställas inför nya konflikter, liknande de på Balkan.

Kristdemokraterna menar i kommittémotion 2004/05:U314 yrkande 13 framtida hot mot säkerheten i Europa företrädesvis skall hanteras och lösas gemensamt inom EU.

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U267 (c) yrkande 4 anser att vetorätten inom EU:s utrikes- och säkerhetspolitik måste avskaffas.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis understryka att Sverige, genom medlemskapet i Europeiska unionen, deltar i ett samarbete vars uttalade strävan är att förhindra krig på den europeiska kontinenten. EU har starkt bidragit till att bevara freden i Västeuropa under de senaste 50 åren. Utskottet menar att unionens fortsatta fördjupning och utvidgning även i fortsättningen är det bästa instrumentet för att varaktigt säkra ett förtroendefullt och nära samarbete mellan Europas stater. Möjligheten till integration i EU har stark dragningskraft, och integrationen är i sig själv säkerhetsbefrämjande. Denna integration förutsätter demokrati och goda grannrelationer. Deltagandet i unionen utvecklar ömsesidig solidaritet, gemensamma värderingar och gemensamma politiska intressen.

Utskottet noterar vidare att EU:s konstitutionella fördrag i flera avseenden innebär att unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik stärks. Sverige och alla andra medlemsländer verkar för att ömsesidigt utveckla den politiska solidariteten inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och välkomnar att EU som en del av detta arbete bl.a. bygger upp en sammanhållen civil och militär krishanteringsförmåga som ett komplement till diplomatiska, ekonomiska och biståndspolitiska verktyg. Det finns ingen motsättning, anser utskottet, mellan den militära alliansfriheten och den starka solidariteten mellan EU-länderna. Det är svårt att föreställa sig att Sverige skulle ställa sig neutralt i händelse av ett väpnat angrepp mot ett annat EU-land. Det är lika svårt att föreställa sig att övriga EU-länder inte skulle agera på samma sätt.

Utskottet konstaterar att frågan rörande enhällighet inom unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik har varit föremål för behandling i det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet (bet. 2003/04:KUU1). Det sammansatta utskottet välkomnade att det europeiska konventet föreslagit att enhälligheten skulle behållas som huvudregel. Det är en styrka, konsta-

terade utskottet, ”i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken att den har alla medlemsstaters stöd”. Utskottet konstaterade vidare att ”den betydelsefulla möjligheten för enskilda medlemsstater att kunna motsätta sig antagandet av ett beslut som skall fattas med kvalificerad majoritet om det går emot viktiga nationella intressen, liksom det absoluta kravet på enhällighet i frågor med militära eller försvarsmässiga konsekvenser, kvarstår”.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U206 (m) yrkande 4, 2004/05:U267 (c) yrkande 4 samt 2004/05:U314 (kd) yrkande 13 kan avstyrkas.

EU:s arbete med att främja respekten för de mänskliga rättigheterna i världen

Skrivelsen

I skrivelsen understryks att EU fortsätter sitt arbete och sina ansträngningar för att öka skyddet för och främja de mänskliga rättigheterna över hela världen. I arbetet förfogar EU över flera instrument, bl.a. klausuler i avtal om handel och utvecklingssamarbete, démarcher (skriftligt eller muntligt påpekande till en annan stats regering, ofta innehållande en uppmaning att vidta en viss åtgärd), politiska påtryckningar, tekniskt bistånd, landresolutioner och offentliga avsiktsförklaringar. Sedan några år tillbaka har EU särskilda dialoger om mänskliga rättigheter med Kina och Iran. I FN är EU en central aktör inom de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter och tar flera initiativ.

Europeiska rådet enades i december 2004 om att inrätta en representant för mänskliga rättigheter, placerad hos Javier Solana, Europeiska rådets generalsekreterare och höge representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

EU genomförde ett stort antal uppvaktningar för dödsstraffets avskaffande eller dess begränsade tillämpning. Frågan om dödsstraffet togs också upp i samband med MR-dialogmötena med Iran och Kina. Ett flertal uppvaktningar gjordes i USA, bl.a. om rätten till konsulärt bistånd i samband med åtal för brott där dödsstraff kan komma att utdömas. EU arbetar också med att färdigställa en förordning som bl.a. förbjuder handel med vissa produkter som används till att verkställa dödsstraff.

EU:s riktlinjer för barn och väpnade konflikter antogs av rådet i december 2003. Riktlinjerna understryker att frågor som rör barn i väpnade konflikter är prioriterade. Arbetet för att skydda barn i väpnade konflikter skall baseras på existerande normer för mänskliga rättigheter och humanitär rätt. Övervakning, rapportering och utvärdering utgör grunden för att identifiera situationer där EU:s handlande påkallas. I sitt arbete skall EU använda sig av politiska dialoger, démarcher och multilateralt arbete. I krishanteringsoperationer skall hänsyn tas till barns situation. Relevant EU-personal, både centralt och i fält, skall utbildas i barnets rättigheter. Under året har EU

utarbetat en handlingsplan för att omsätta riktlinjernas rekommendationer till konkreta handlingar och för att söka samordna såväl EU:s som medlemsstaternas agerande till förmån för barn som drabbats eller riskerar att drabbas av väpnad konflikt i ett antal prioriterade länder.

Motionerna

I motion *2004/05:U225 (fp) yrkande 22* anför motionärerna att Sverige bör verka för en tydligare och mer sammanhållen strategi för EU:s arbete med mänskliga rättigheter i världen. I *yrkande 23* menar motionärerna att EU:s biståndspolitik bör vara ett viktigt instrument för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen, och i *yrkande 24* anför motionärerna att Sverige inom EU bör verka för att fler dialoger med fokus på mänskliga rättigheter kommer till stånd med enskilda länder.

I kommittémotion *2004/05:Sf322 (v) yrkande 4* menar motionärerna att romernas mänskliga rättigheter inom EU måste skyddas effektivt. I flera av de nya medlemsländerna har romerna varit och är fortfarande föremål för allvarlig och systematisk diskriminering. Sverige bör i EU ta initiativ till att det genomförs en intensiv övervakning av att romers mänskliga rättigheter respekteras i samtliga EU-länder.

Utskottets överväganden

Utskottet har i tidigare betänkande (2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling) uttryckt att demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet är grundläggande förutsättningar för en rättvis och hållbar global utveckling. Utvecklingspolitiken skall präglas av ett rättighetsperspektiv där människors rättigheter utgör grunden för de åtgärder som skall vidtas för en rättvis och hållbar utveckling. I rättighetsperspektivet ingår såväl mänskliga rättigheter som demokrati och jämställdhet. De förstärker och kompletterar varandra men är samtidigt varandras förutsättningar. Utskottet menar att det är viktigt att detta perspektiv på utvecklings- och biståndspolitik även integreras i EU:s samlade utvecklingspolitik.

Demokratins form måste utgå från varje samhälles specifika förutsättningar men grundas på gemensamma värderingar om alla människors lika rätt och värde. Demokrati kräver fria val, fungerande politiska partier, oberoende medier och aktiva enskilda organisationer som får verka fritt. En demokratisk kultur, där medborgare har kunskap om sina rättigheter och möjlighet att utnyttja dem, är en förutsättning för all utveckling, och i den demokratiska kulturen ingår även jämställdhet, tolerans och respekt för alla individer och grupper. Politiskt ansvar måste kunna utkrävas av dem som har makt, och en fungerande demokrati kräver också maktfördelning mellan demokratins institutioner. Därför är det viktigt att såväl enskilda stater som internationella organisationer och sammanslutningar av stater, såsom EU, ger stöd åt ambitioner att få till stånd politiska reformer i auktoritära stats-

system. Instabila icke-demokratiska stater vars legitimitet är djupt ifrågasatt hos de egna befolkningarna är farliga i sin oberäknelighet gentemot både omvärlden och den egna befolkningen.

Utskottet kan konstatera att rasismen mot romerna i Europa är utbredd. EU har bidragit med avsevärda belopp till de länder där romerna har det svårast. EU har också ett egenintresse av att romernas situation förbättras i hemländerna för att de inte skall hamna i en flyktingsituation. I de flesta EU-länder och kandidatländer finns i dag strategier på nationell nivå för hur förbättringar skall åstadkommas för romerna, men satsningarna har svårt att nå ut lokalt. EU ställer även krav på romerna själva genom att gruppen bl.a. måste överge vissa traditioner som kränker de mänskliga rättigheterna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkandena 22–24 samt 2004/05:Sf322 (v) yrkande 4 kan avstyrkas.

EU:s utvecklingssamarbete

Skrivelsen

EU:s utvecklingssamarbete är en viktig del av Sveriges utvecklingssamarbete. Sammantaget står EU för mer än hälften av världens utvecklingssamarbete, vilket motsvarar ca 30 miljarder euro per år till över 160 länder. Av dessa medel hanterar kommissionen ca 6 miljarder euro per år. EU:s mål och instrument för förbindelser med tredjeländer omfattar en mängd politikområden. I skrivelsen understryks att Sverige aktivt bör arbeta för att öka samstämmigheten i EU:s politik i relation till utvecklingsländer och för att utvecklingsaspekter beaktas inom alla EU:s politikområden. Sverige bör även verka för att kvaliteten och effektiviteten i unionens utvecklingssamarbete stärks, att samordning och samverkan i fält förbättras samt att EU-budgeten effektiviseras.

Bland de frågor som under året varit särskilt prioriterade märks uppföljningen av Monterreykonferensen. Kommissionen presenterade i mars ett meddelande om hur EU:s medlemsstater uppfyllt de åtaganden som antogs av Europeiska rådet inför världskonferensen om utvecklingsfinansiering i Monterrey. Sverige har varit drivande i den principiella frågan att EU:s utvecklingssamarbete måste anpassas bättre till samarbetsländernas egna strategier, prioriteringar och system. Sverige driver på för att EU:s totala bistånd skall höjas så att FN:s mål om 0,7 % uppnås av fler länder inom EU.

Under året behandlade Europeiska rådet vid ett flertal tillfällen frågan om samstämmighet inom utvecklingssamarbetet och mellan olika politikområden. En expertgrupp har tillsatts i syfte att presentera rekommendationer för att uppnå ökad harmonisering och samordning av EU:s bistånd.

Rådet har betonat vikten av ett kraftfullt och väl samordnat EU-bidrag i form av en gemensam rapport till FN:s toppmöte i september 2005 om översynen av millennieutvecklingsmålen och Millenniedeklarationen. Vidare understryks att EU måste visa politiskt ledarskap inför toppmötet och att den gemensamma rapporten bör innehålla konkreta och ambitiösa förslag till insatser för att uppnå millennieutvecklingsmålen till 2015. Rådet har antagit slutsatser om en koherent politik för bekämpande av fattigdomsrelaterade sjukdomar (hiv/aids, malaria och tbc) samt om uppföljning av åtagandena från den internationella konferensen om befolkning och utveckling i Kairo 1994, med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Rådet har vidare betonat vikten av att ytterligare medel tillförs dessa områden, deras centrala roll för att uppnå millennieutvecklingsmålen samt kopplingen mellan SRHR och hiv/aids.

Under året har diskussioner förts om effektiviteten i EG-biståndet samt läget i det pågående reformarbetet. I skrivelsen framhålls att framsteg kan konstateras på flera områden, bl.a. har en allt större del av ansvaret för förvaltningen av biståndet delegerats ut i fält, medlemsstaterna har i allt högre grad involverats i kommissionens programläggning och införandet av nya programmeringsinstrument som landstrategier och årsrapporter har bidragit till ökad samordning och samstämmighet.

En annan viktig del av reformansträngningarna avser EU:s budgetprocess. I kommissionens förslag till det nya finansiella perspektivet 2007–2013 betonas bl.a. behovet av ökad samstämmighet mellan geografiska, tematiska och horisontella områden i EG-biståndet.

Cotonouavtalet är ett partnerskapsavtal mellan gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och 77 länder i Afrika, Västindien och Stilla havet å den andra sidan (de s.k. AVS-länderna). Avtalet har varit föremål för en översyn under 2004. Nya element i avtalet är bl.a. referenser till Internationella brottmålsdomstolen och kampen mot terrorism. Utestående frågor är bl.a. införlivandet av en ny klausul om massförstörelsevapen i avtalet, AVS-ländernas önskan om större delaktighet vid beslut om sanktioner samt AVS-ländernas önskan att få klarhet i biståndsvolymen för kommande samarbetsperiod.

Motionerna

Folkpartiet menar i motion *2004/05:U226 yrkande 18* att demokrati skall vara det övergripande målet för EU:s utvecklings- och biståndspolitik. Som en naturlig följd av ett mer demokratiorienterat utvecklingssamarbete bör EU också, menar motionärerna, aktivt stödja demokratirörelser i diktaturregimer, i kampen för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter. Motionärerna menar vidare att EU bör ställa tydliga krav på demokrati i de länder som får bistånd från EU.

I den enskilda motionen 2004/05:U251 (mp) anför motionärerna att liberaliseringen av EU:s handel med Medelhavsländerna måste ske långsamt och i flera steg. Medelhavsländerna måste ges möjligheter att skydda sina industrier under en övergångsperiod och ges ordentligt stöd för omställning. Länderna måste också få skydda sina jordbrukssektorer under en övergångsperiod efter att EU avvecklat sina subventioner av jordbruket.

I den enskilda motionen 2004/05:U254 (mp) yrkande 6 anser motionären att Sverige genom EU bör driva att krav på tullsänkningar för u-länder inte blir större än att de fortsatt kan skydda sina växande industrier.

I kommittémotion 2004/05:U256 (v) yrkande 9 menar motionärerna att Sverige inom EU bör verka för att svenska och europeiska företag engagerar sig i utvinnandet av Bolivias naturtillgångar på ett sådant sätt att det kommer det bolivianska folket till del. I yrkande 10 framhålls att Sverige skall verka för att svenska och europeiska företag stimuleras att engagera sig i det bolivianska jordbrukets och infrastrukturens utveckling.

I den enskilda motionen 2004/05:U261 (mp) yrkande 2 anser motionärerna att Sverige genom ministerrådet bör initiera ett reformarbete för att administrativt effektivisera EU-biståndet.

Kristdemokraterna menar i kommittémotion 2004/05:U302 yrkande 5 att Sverige inom EU bör verka för att tullarna mot världens 49 fattigaste länder tas bort snabbare.

I kommittémotion 2004/05:U311 (kd) yrkande 13 anses att Sverige bör verka för att Sveriges goda erfarenheter av miljöhänsyn inom biståndspolitiken inkluderas i EU-biståndet och att större hänsyn tas till miljöaspekter i samtliga biståndsprojekt. I yrkande 17 framhålls att Sverige bör verka för en global integrering av EU:s strategi för hållbar utveckling och klimat-handlingsprogrammet, med betoning på en förankring i den fattiga världen.

I motion 2004/05:U313 (kd) yrkande 1 anför Kristdemokraterna att regeringen inom EU skall arbeta för att eliminera handelshinder för u-ländernas export.

I kommittémotion 2004/05:U331 (kd) yrkande 8 krävs att Sverige verkar för införandet av ett system med konsekvensbeskrivningar inför alla politiska beslut, och för ett regelverk som styr svenska myndigheter om påverkan på utvecklingsländerna utifrån rättighets- och fattigdomsperspektivet samt om att ett sådant system även bör inrättas på EU-nivå. I yrkande 12 framhålls att Sverige skall verka för en mer sammanhållen utvecklings-, handels- och utrikespolitik inom EU och arbeta för att integrera rättvisefrågorna inom alla EU:s politikområden.

I motion 2004/05:U342 (mp) yrkande 1 anför motionärerna att Sverige i de pågående förhandlingarna om "EU Policy Guidelines land reform" skall kräva en bättre analys av orsakerna till hunger på landsbygden. I yrkande 2 menar motionärerna att ursprungsbefolkningars och minoriteters mänskliga rättigheter särskilt bör uppmärksammas och respekteras när det gäller

markpolitik och jordreformer inom EU:s utvecklingsbistånd. Vidare framhålls i *yrkande 3* att jordreformer som syftar till att bekämpa hunger och fattigdom, förbättra jämställdhet mellan kvinnor och män och säkra ekologisk uthållighet bör prioriteras i EU:s utvecklingsbistånd. I *yrkande 4* anförts att de nya riktlinjerna för markanvändning och jordreformer inom u-landsbiståndet skall innehålla en oberoende kontrollinstans och en klagomöjlighet för att utvecklingsländerna skall kunna ställa EU till svars. I *yrkande 5* krävs att riksdagens synpunkter inhämtas innan förhandlingarna avslutas om de gemensamma riktlinjerna för EU-staternas politik om arbetet med markanvändning och jordreformer inom biståndet.

I partimotion 2003/04:U348 (kd) *yrkande 29* menar Kristdemokraterna att samordningen och komplementariteten mellan EU-medlemsstaternas bistånd bör stärkas.

I partimotion 2004/05:K431 (fp) *yrkande 7* menar motionärerna att demokrati skall vara det övergripande målet för EU:s utvecklings- och biståndspolitik.

Motionärerna bakom den enskilda motionen 2004/05:Fi230 (mp) *yrkande 3* anser att EU:s globala politik bör påverkas i samma riktning som den nya svenska sammanhållna politiken för global utveckling.

Utskottets överväganden

Utskottet menar att Europeiska unionen har möjlighet att vara en viktig aktör för en rättvis och hållbar utveckling i världen. Sammantaget står EU och dess medlemsstater för mer än hälften av världens utvecklingssamarbete, vilket motsvarar ca 30 miljarder euro per år till över 160 länder. Av dessa medel hanterar kommissionen ca 6 miljarder euro per år. Det är enligt utskottets mening betydelsefullt att EU utnyttjar denna potential och möjlighet. Reformeringen av EU:s bistånd pågår, och en fortsatt effektivisering behövs samt en tydligare inriktning på fattigdomsbekämpning. Utskottet menar även att en fortsatt decentralisering är nödvändig liksom utvecklingen av gemensamma landstrategier, harmoniserade procedurer och administrativa och budgetära reformer för att underlätta samarbetsländernas möjligheter att på bästa sätt ta till vara biståndet.

Utskottet konstaterar att människohandel i dag förekommer över hela världen och berör såväl fattiga länder som rika. Detta gäller inte bara handel för sexuella ändamål utan även andra former av exploatering. Den europeiska säkerhetsorganisationen OSSE har antagit en handlingsplan mot människohandel, och Sverige har aktivt verkat för planens tillkomst och beslutet om inrättandet av en särskild representant för att bekämpa sådan handel. I Europarådet är Sverige engagerat i utarbetandet av en europeisk konvention mot människohandel. Utskottet understryker vikten av att de organisationer som har ansvar för frågor om trafficking och prostitution skall arbeta för att utforma internationella uppförandekoder. Utskottet menar att sats-

ningar på flickors utbildning och hälsa är en av de viktigaste investeringar ett samhälle kan göra. När kvinnor och män har möjlighet att delta på lika villkor blir utvecklingen starkare, och därför bör utvecklingssamarbetet inriktas på insatser som skapar fler arbetstillfällen för kvinnor bl.a. i syfte att motverka människohandel.

Utskottet konstaterar att nationell politik i ökande utsträckning handlar om gränsöverskridande frågor och att nationella beslut i växande omfattning har internationella effekter. Utskottet menar att utvecklingen ställer krav på ökad samstämmighet i den politik som förs på nationell, regional och global nivå. Det EU säger och gör i ett sammanhang måste stämma med europeiskt agerande i ett annat. Den internationella diskussionen om samstämmighet måste drivas vidare, och syftet måste vara att föra en effektiv och trovärdig samlad politik. Sverige bör därför inom EU aktivt arbeta för att samstämmigheten också i EU:s politik i relation till utvecklingsländerna förbättras och att utvecklingsaspekterna beaktas inom EU:s samtliga politikområden.

Ett internationellt arbete pågår med att ta fram ett index för graden av samstämmighet i den politik som förs av olika OECD-länder på utvecklingsområdet (OECD – Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling). Det finns flera tekniska och metodologiska utmaningar. En möjlighet finns att ett instrument så småningom kan tas fram, liknande FN:s ”Human Development Index” och det korruptionsindex (Corruption Perception Index) som utvecklats av organisationen Transparency International.

Utskottet kan konstatera att under 2004 bestämde sig ett antal länder ur G 77 (gruppering av 133 utvecklingsländer) att inleda nya GSTP-förhandlingar (Global system of trade preferences) inom vilka u-länder förhandlar om tullsänkningar med varandra. Syftet med GSTP är att främja och upprätthålla handeln mellan u-länderna och att bidra till ekonomisk utveckling. Hittills har GSTP endast haft en begränsad betydelse, då endast ett mindre antal länder deltagit och produkter som omfattats av tullsänkningar varit blygsamt. I de nya förhandlingarna är ambitionen att täcka både fler länder och fler produkter. Flera i-länder har länge inom WTO krävt att även de mer utvecklade u-länderna skall ta ett ansvar för de allra fattigaste genom att erbjuda dem reellt marknadstillträde. De nya förhandlingarna inom GSTP kan därför ses som ett steg i rätt riktning för att svara mot dessa krav.

I dag sker nära hälften av u-ländernas handel med andra u-länder. Handeln mellan u-länder försåras dock av relativt höga tullar. Utskottet anser det angeläget att också handelshindren mellan utvecklingsländerna uppmärksammas och att ansträngningar görs för att få utvecklingsländerna att öka handelsutbytet sinsemellan. Att t.ex. sänka tullarna för den viktiga syd-handeln kan avsevärt underlätta utbytet och generera vinster för u-länderna.

Utskottet menar att utvecklingsländerna bör ges möjlighet att gradvis öppna sina marknader samtidigt som handelshinder bör elimineras i snabbare takt vad gäller u-ländernas export till i-landsmarknaderna. Det finns utrymme att föra en generös politik om tidsgränser för u-ländernas implementering av avtal och övergångsregler.

Utskottet menar vidare att en fri och öppen handel med överenskomna spelregler är ett kraftfullt instrument för att åstadkomma utveckling och sprida ekonomiska framsteg. Enligt utskottets mening medför nedmontering av handelshinder möjligheter till ökad handel mellan i-länderna och u-länderna, men även mellan u-länderna själva. Sverige driver en långtgående frihandelsvänlig linje inom EU med syfte att eliminera handelshinder för u-ländernas export till i-länder.

I många utvecklingsländer har exportindustrin en konkurrensfördel på grund av liten satsning på arbets- och produktionsmiljö, vilket leder till att de kan hålla nere sina kostnader. Produktion av läder- och textilvaror förorsakar exempelvis stora miljöproblem. Även den konventionella odlingen av exportprodukter såsom kaffe, te och bananer är starkt miljöpåverkande. Stora mängder bekämpningsmedel används, i många fall sådana som är förbjudna i i-länderna. Denna typ av odling utarmar och förgiftar jorden. På grund av ensidigheten hotas även den biologiska mångfalden.

Enligt såväl klimatkonventionen som Kyotoprotokollet skall industriländerna i sitt arbete för att uppnå sina utsläppsmål ta hänsyn till eventuella skadeverkningar i utvecklingsländerna. Utskottet anser att det är angeläget att industriländerna verkligen uppfyller sina skyldigheter gentemot utvecklingsländerna, så som de kommer till uttryck i klimatkonventionen, bl.a. i fråga om stöd till kapacitetsuppbyggnad, tekniköverföring samt anpassning till och minskad påverkan på klimatet. Speciell uppmärksamhet bör riktas mot sådana länder som är särskilt sårbara. En uthållig och förbättrad användning av naturresurser är både en miljöfråga och en fattigdomsfråga. Uthållig markanvändning medför inte bara ökad produktion och därmed ökad tillväxt utan också minskad erosion, minskade risker för översvämningar och torkkatastrofer, förbättrad vattenkvalitet och minskad avskogning, inklusive förbättringar för bevarande av viktiga naturområden.

Konsumenter i industriländerna har blivit mer och mer medvetna om miljöproblem. Medvetenheten om miljöproblemen är dock ofta dålig hos både producenter och konsumenter i utvecklingsländerna. Svagt efterföljande av miljölagstiftning eller svaga miljölagar, brist på kapital och tekniskt kunnande är andra hinder för utvecklingsländernas övergång till miljöanpassad produktion.

Utskottet kan konstatera att åtskilliga länder i Latinamerika brottas med stora ekonomiska och sociala problem. I flera länder kvarstår utmaningar för att uppnå en mer förankrad demokrati. Under 2003 drabbades bl.a. Bolivia av omfattande oroligheter och våld. Sveriges bistånd till Latinamerika

ger fortsatt prioritet åt det reformarbete som påbörjats för att minska fattigdomen i Bolivia. Sverige och EU stöder även insatser som syftar till att förstärka, modernisera och utveckla näringslivet i Bolivia.

Det finns enligt utskottets mening behov av en bättre samordning av EU:s externa relationer, något som redan framförts från svensk sida i olika sammanhang. Det gäller samordning såväl mellan olika områden, t.ex. mellan biståndspolitiken och handelspolitiken, som mellan rådet och kommissionen. Utskottet konstaterar att svenska företrädare har tagit upp frågor om samordning.

Utskottet menar att den europeiska utvecklingsfonden bör inlemmas i EU-budgeten och att arbetet med budgeten bör effektiviseras och öppenheten värnas samt att samarbetet med enskilda länder och regioner bör präglas av den syn på utveckling, mångfald och samstämmighet som kännetecknar Cotonouavtalet.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det är av vikt att unionen ökar sitt engagemang i förhållande till de blivande grannländerna. När det gäller Medelhavsområdet finns redan lämpliga instrument i form av Medelhavssamarbete, Barcelonaprocessen och Medabiståndet. Det saknas dock motsvarande instrument i förhållande till de nya grannländerna i öster: Ukraina, Vitryssland och Moldavien. Utskottet anser att den nordliga dimensionen inom EU bör vidareutvecklas för att ytterligare främja bättre kontakter mellan Ryssland och EU.

Avslutningsvis vill utskottet understryka att EU:s insatser för områdena demokrati och mänskliga rättigheter är mycket angelägna. Svenska målsättningar inom ramen för den nya politiken för global utveckling måste avsätta resultat även i EU:s arbete om en samstämd politik i utvecklingssamarbetet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2003/04:U348 (kd) yrkande 29, 2004/05:U226 (fp) yrkande 18, 2004/05:U251 (mp), 2004/05:U254 (mp) yrkande 6, 2004/05:U256 (v) yrkandena 9–10, 2004/05:U261 (mp) yrkande 2, 2004/05:U302 (kd) yrkande 5, 2004/05:U311 (kd) yrkandena 13 och 17, 2004/05:U313 (kd) yrkande 1, 2004/05:U331 (kd) yrkandena 8 och 12, 2004/05:U342 (mp) yrkandena 1–5, 2004/05:K431 (fp) yrkande 7 samt 2004/05:Fi230 (mp) yrkande 3 kan avstyrkas.

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Skrivelsen

EU:s politik för den nordliga dimensionen samt EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa

Den andra handlingsplanen för unionens politik för den nordliga dimensionen (ND), antagen av Europeiska rådet den 16–17 oktober 2003, är giltig 2004–2006. Handlingsplanen, som har ett brett tvärvolitiskt anslag, motsvarar, enligt skrivelsen, högt ställda svenska krav.

Flera av de regionala samarbetsorganisationerna i norra Europa – Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Arktiska rådet samt Nordiska ministerrådet – har givits ett utökat ansvar för genomförandet av handlingsplanen. EU-kommissionens ledande roll bekräftas, och EU:s medlemsstaters och partnerländernas (Ryssland, Norge och Island) gemensamma ansvar för genomförandet klargörs.

Ryssland tog under året fram en strategisk plan för framtida kärnsäkerhetsinsatser inom ramen för NDEP (Northern Dimension Environmental Partnership, ND miljöpartnerskap). Den första fasen av denna plan presenterades, och ett antal projekt på Kolahalvön identifierades för framtida NDEP-finansiering. Inom NDEP:s miljöfönster har sammanlagt åtta projekt finansierats. Genomförandet av flera av dessa fortsatte.

Behovet av medelstilldelning till miljöåtgärder diskuteras för närvarande. Ett intensivt arbete bedrevs under svenskt ordförandeskap för att inleda arbetet inom det ND Partnerskap för hälsa och socialt välbefinnande som tillskapades i oktober 2003. Arbetet kröntes med ett framgångsrikt ministermöte i Tallinn den 14 december. Sverige kvarstår som ordförande fram till hösten 2005.

Den 23 oktober hölls i enlighet med den andra handlingsplanen ett första möte på högre tjänstemannanivå. Mötet, som hade att utvärdera genomförandet av den andra handlingsplanen och identifiera områden aktuella för ytterligare stödjande insatser, diskuterade framsteg och kommande utmaningar för unionens ND-politik. Storbritannien meddelade att landet under sitt kommande ordförandeskap preliminärt avser att inbjuda till ett fjärde ND-utrikesministermöte.

EU:s engagemang för regionalt samarbete i Östersjöområdet kommer också till uttryck genom kommissionens medlemskap och deltagande i Östersjöstaternas råd (CBSS). Vid CBSS och Barentsrådets utrikesministermöten samt vid Östersjötoppmöten på regeringschefsnivå deltar både EU-ordförandeskapet och EU-kommissionen. Så var även fallet vid årets Östersjötoppmöte den 21 juni i estniska Laulasmaa.

Inför Östersjötoppmötet informerades utrikesutskottet vid en särskild föredragning den 15 juni om CBSS, aktuella Östersjöfrågor samt nordliga dimensionen. Regeringens syn på vikten och värdet av fortsatt samarbete inom CBSS också efter den senaste EU-utvidningen den 1 maj 2004 redovisades. Unionens utvidgning har resulterat i att ND-processen blivit ett allt viktigare instrument i EU:s politik visavi Ryska federationen, om än med ett regionalt perspektiv. Barentsrådet och Barents regionråd har vid ett flertal tillfällen framfört önskemål om att samtliga ryska Barentslän, inklusive Nenets och Komi, bör inkluderas i EU:s olika instrument för gränsöverskridande samarbete i Europas nordområden.

EU:s myndighet för miljöfrågor, European Environmental Agency, sammanställde en rapport om miljötillståndet i Arktis, inklusive klimatförändringarna. I rapporten betonades medlemsstaternas ansvar för de ökade föroreningshalter m.m. som uppmätts i Arktis. Rapporten noterades av Arktiska rådet, men något agerande hade vid årets slut ännu inte initierats av EU-kommissionen. Från Arktiska rådets sida har förslag lämnats till kommissionen om ett antal samarbetsområden avseende forskning och miljöövervakning.

Motionerna

Kristdemokraterna anför i kommittémotion 2004/05:U312 *yrkande 2* att det är angeläget att hävda en ”nordisk identitet” inom EU. Men ”den nordliga dimensionen” handlar också om att få med nordvästra Ryssland i det europeiska samarbetet. Det samarbete som Nordiska rådet utvecklar med nordvästra Ryssland kan bli en katalysator i utvecklingen av den nordliga dimensionen.

I den enskilda motionen 2004/05:U237 (*s*) anför motionären att det i längden kan bli svårt att upprätthålla intresset för den nordliga dimensionen utan pådrivande med administrativa resurser och särskilt öronmärkt finansiering. Sverige måste därför, anser motionären, driva frågan om en egen budget för den nordliga dimensionen i EU:s budgetarbete.

I den enskilda motionen 2004/05:U309 (*fp*) *yrkande 1* anför motionären att det täta nordisk-baltiska samarbetet i alltfler avseenden kommer att ske inom ramen för EU, även om Island och Norge fortsatt inte är medlemmar. Till sammans med arbetet inom ramen för EU:s nordliga dimension visar det på vikten av att förutsättningslöst pröva hur det nordiska samarbetet bäst främjas inom ramen för ett alltmer utvidgat europeiskt samarbete. I det sammanhanget är det viktigt att se och utveckla förutsättningarna för att Västnordens roll i det nordiska samarbetet kan förstärkas inom ramen för samarbetet i Europa. I *yrkande 2* anför motionären att en stabilare politisk, social och ekonomisk utveckling i Kaliningrad är både mål och förutsättning för en starkare integration i den utveckling som sker i Östersjöområdet.

I kommittémotion 2004/05:U312 (*kd*) *yrkande 5* anser Kristdemokraterna likaledes att Kaliningrads politiska, sociala och ekonomiska utveckling är viktig för att en starkare integration i Östersjöområdet skall kunna komma till stånd. Vikten av nordiska insatser för att stödja civil verksamhet i Kaliningrad kan inte nog kan understrykas, och de behövs för att fylla utrymmet efter den tidigare massiva militära närvaron i Kaliningrad. I *yrkande 7* framhålls att stärkandet och medvetandegörandet av en nordisk region har en stor betydelse för samhörigheten inom vår del av EU. Kristdemokraterna menar vidare i *yrkande 3* att det är angeläget att öka våra möjligheter att hävda våra nordiska intressen i det utvidgade EU. Motionärerna anser att snarare än att bilda ett ”nordiskt block” bör vi söka bundsförvanter bland

andra EU-länder som har liknande värderingar i olika konkreta frågor. I *yrkande 4* framhålls att det är angeläget för övriga nordiska länder att underlätta för Norge och Island att bli intagna i EU-gemenskapen.

I den enskilda motionen 2004/05:U211 (*kd*) anförs att Sverige i det nordiska samarbetet skall verka för att Åland tillförsäkras en egen företrädare i EU-parlamentet.

I den enskilda motionen 2004/05:U309 (*fp*) *yrkande 5* anser motionären att Sverige snarast måste ta sitt ansvar för den ekonomiska delen av det arktiska universitetet, på samma sätt som t.ex. Norge och Finland – detta framför allt eftersom Sverige i det arktiska parlamentarikerrådet har lanserat programmet IT in the Arctic. I *yrkande 6* anför motionären att det arktiska samarbetet har fått en naturlig plats inom ramen för EU:s s.k. arktiska fönster. Det gör att även dessa frågor i ökad utsträckning kan komma att få en större betydelse inom ett alltmer utvidgat europeiskt samarbete. Det är viktigt, menar motionären, att EU:s arktiska fönster står öppet också för de delar av det arktiska samarbetet som inte ligger inom EU:s geografiska gränser.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att EU:s politik för den nordliga dimensionen omfattar det geografiska området från Island i väst t.o.m. nordvästra Ryssland i öst, från Barents och Kara hav i norr till Östersjöns södra kust i syd. Politiken omfattar EU:s medlemsstater samt tre partnerländer, Island, Norge och Ryska federationen. Dess syfte är att genom politisk dialog och konkret samarbete stärka stabiliteten och välfärden inom EU och dess nordliga närområden.

Den första handlingsplanen för EU:s politik för den nordliga dimensionen antogs i juni 2000 av Europeiska rådet. Hösten 2003 antog EU:s utrikesministrar en andra handlingsplan (för perioden 2004–2006), vilken omfattar områden som ekonomi, utbildning, miljö och kampen mot organiserad brottslighet.

Den nordliga dimensionen har ingen egen organisation eller budget. För genomförandet och finansieringen av konkreta projekt inom ramarna för den nordliga dimensionen svarar i stället olika instanser såsom Europeiska kommissionen, EU:s olika finansiella instrument (bl.a. Tacis, Interreg och Phare), EU:s medlemsländer, ND-partnerländerna, de regionala råden (Östersjöstaternas råd, Barents euroarktiska råd, Arktiska rådet, Nordiska ministerrådet), internationella finansiella institut (EBRD, EIB, NIB), de lokala myndigheterna, medborgarorganisationerna och företagen.

Utskottet noterar att de fyra regionala organisationer som har sitt ”verksamhetsområde” i Östersjöområdet, dvs. Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Arktiska rådet och Nordiska ministerrådet, har givits ett utökat ansvar för genomförandet av handlingsplanen. Ryssland är medlem i de förstnämnda tre organisationerna och involveras härigenom aktivt i arbetet.

Utskottet noterar att EU:s utvidgning 2004 har ökat den nordliga dimensionens betydelse, också som ett av flera instrument i unionens Rysslandspolitik.

Utskottet delar regeringens bedömning att merparten av det framtida samarbetet inom ramen för ND kommer att inriktas på nordvästra Ryssland. Dimensionens nuvarande andra handlingsplan bör således, anser utskottet, följas av ett politisk-strategiskt ramdokument mellan EU och Ryssland vari den fortsatta ND-politikens uppgifter, mål och prioriteringar formuleras.

Utskottet anser, liksom regeringen, att den nordliga dimensionen skall ses i samband med EU:s övriga mera omfattande försök att främja relationerna med Ryssland. Samarbetet inom ND skulle således bl.a. tjäna till att genomföra och kanalisera nödvändiga, mellan unionen och Ryssland överenskomna, ansträngningar i detta lands nordvästra delar, inklusive Kaliningrad.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av nordliga dimensionen-projekt, t.ex. avseende hantering av kärnavfall på Kolahalvön och arbetet för att höja kärnsäkerheten i Ryssland. Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet har konstaterat att spridningen av massförstörelsevapen (kärnvapen, kemiska och biologiska vapen) utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet (bet. 2004/05:UFöU2 Sveriges säkerhetspolitik).

Utskottet anser att finansiering av samarbetsprojekt inom den nordliga dimensionens ram också efter 2006 års utgång bör komma från unionens olika instrument, dvs. i huvudsak från grannskapsinstrumentet ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument) med tillägg av bilateral och multilateral finansiering.

Nordiskt samarbete och samsyn beträffande genomförandet av den nordliga dimensionen är enligt utskottets mening viktigt. Det bidrar till att stärka och medvetandegöra en nordisk region och identitet samt underlättar för Norge och Island att vara delaktiga i EU-gemenskapens samarbetsmönster och kontaktytor. Utskottet vill dock i sammanhanget understryka vikten av att också de övriga medlemsländerna i EU fortsatt känner ansvar för utvecklandet av de politiska, ekonomiska, sociala och kulturella relationerna med partnerländerna inom EU:s nordliga dimension.

Utskottet konstaterar att det samarbete som utvecklats inom ramen för University of the Arctic mellan universitet och högskolor runt polcirkeln bl.a. omfattar Luleå tekniska universitet, Umeå universitet och Mitthögskolan. Utskottet noterar att regeringen stöder samarbetet inom University of the

Arctic genom ett bidrag till delprogrammet North-2-North för att främja studentmobilitet mellan de deltagande lärosätena. Svenska institutet är nationell kontaktpunkt för programmet i Sverige.

Vidare noterar utskottet att Luleå tekniska universitet, i sitt budgetunderlag för år 2005, har äskat medel för sitt deltagande i University of the Arctic. Denna begäran är för närvarande under behandling inom ramen för arbetet med nästa budgetproposition.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05U:211 (kd), 2004/05:U237 (s), 2004/05:U309 (fp) yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt 2004/05:U312 (kd) yrkandena 2–5 och 7 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Europeiska grannskapspolitiken (European Neighbourhood Policy, ENP)

Kommissionen presenterade i maj 2004 ett meddelande med en övergripande strategi för den europeiska grannskapspolitiken, och utifrån denna antog rådet slutsatser i juni. De övergripande målen är att samverka med partnerländerna i avsikt att stimulera politiska och ekonomiska reformprocesser, främja ekonomisk integrering och hållbar utveckling samt att ge politiskt stöd och bistånd.

Den europeiska grannskapspolitiken omfattar länderna inom Barcelonaprocessen, och i december antog rådet handlingsplaner för Tunisien, Marocko, Jordanien, Palestinska myndigheten samt Israel, utarbetade i partnerskap och syftandes till att uppnå målen med ENP.

Motionerna

I partimotion 2004/05:K431 (fp) yrkande 5 anför Folkpartiet att EU skall vara öppet för alla demokratiska länder som delar unionens mål, ligger helt eller delvis i Europa och som uppfyller de grundläggande politiska och ekonomiska kriterier för medlemskap som EU har slagit fast.

I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 1 anføres att Sverige inom EU bör bidra till ökat fokus på Ryssland, Ukraina och Vitryssland samt en fortsatt hög närvaro på västra Balkan.

I kommittémotion 2004/05:U267 (c) yrkande 3 anför motionärerna att frågor som demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter, gränsöverskridande brottslighet, jämställdhet och miljö bör prioriteras i EU:s samarbete med Vitryssland, Ukraina och Moldavien.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att den europeiska grannskapspolitiken (ENP) ytterst syftar till att förebygga uppkomsten av nya barriärer och skiljelinjer i Europa genom att göra unionens nya grannstater i såväl öster som söder delaktiga i de säkerhetsmässiga och ekonomiska fördelar som unionens utvidgning 2004 medför.

ENP befinner sig alltså i ett formativt skede. I enlighet med kommissionens och Europeiska rådets önskan, uttryckt i kommissionens meddelanden 104 (mars 2003), 393 (juli 2003) samt kommissionens strategidokument ("Den europeiska grannskapspolitiken", maj 2004), har EU i nära samråd med de berörda staterna börjat utarbeta s.k. handlingsplaner, vilka avser att reglera det framtida utbytet mellan dem och unionen i frågor som rör bl.a. ländernas demokratiska utveckling, skyddet av mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljö samt arbetet mot den gränsöverskridande brottsligheten. Förhoppningen är att dessa ansträngningar fr.o.m. 2007 skall mynna ut i ett nytt sammanhängande "instrument" för politiken – "det europeiska grannskapsinstrumentet" (ENPI).

Hittills har handlingsplaner utarbetats för Israel, Jordanien, Marocko, Moldavien, den Palestinska myndigheten, Tunisien och Ukraina (september 2004). Vidare har kommissionen sammanställt s.k. landrapporter (utifrån vars rekommendationer handlingsplaner sedermera utarbetas) för länderna Armenien, Azerbajdzjan, Egypten, Georgien och Libanon (mars 2005).

Samarbetet över EU:s yttre gränser, såväl österut som söderut mot Nordafrika, har tidigare reglerats (och regleras alltså) dels genom partnerskaps- och samarbetsavtalen (PSA) i östlig riktning och Europa-Medelhavsavtalen (Barcelonaprocessen) i sydlig riktning, dels genom ett antal olika instrument, t.ex. Interreg, Phare, Tacis, Cards och Meda. Dessa instrument, vars syfte är att främja gränsöverskridande projekt i olika former, har sina egna respektive förordningar som anger vilka projekt som skall prioriteras och hur de skall genomföras. Med ENP avser unionen att få till stånd en större enhetlighet av regelverken för dessa olika former för samverkan.

Utskottet välkomnar EU:s strävan att genom ENP undvika alltför skarpa politiska och ekonomiska skiljelinjer i Europa i kölvattnet av 2004 års utvidgning. Att det tämligen brokiga regelverk som hittills har reglerat det gränsöverskridande samarbetet nu möjligtvis kan komma att bli enhetligare är också lovvärt.

Icke desto mindre anser utskottet att det finns ett antal frågetecken och problem med den europeiska grannskapspolitiken som förtjänar att diskuteras. Utskottet konstaterar att ENP föregicks av en politik – Det nya grannlandsinitiativet och Det utökade Europa, (Wider Europe) – som mer distinkt rörde unionens relationer med dess östliga grannstater, Moldavien, Ukraina och Vitryssland. Till skillnad från ENP, som alltså rör EU:s rela-

tioner till de nya grannarna i öster och staterna utmed Medelhavets södra och östra stränder, hade således Wider Europe-politiken ett betydligt mer avgränsat fokus.

Det är olyckligt, anser utskottet, att tyngdpunkten i unionens grannskapspolitik, i dess nya tappning, tycks ha förskjutits från grannstaterna inom f.d. Sovjetunionen till att anta en geografiskt sett bredare och mindre fokuserad inriktning. Det är av stor vikt, anser utskottet, att EU inte tappar sitt engagemang för den demokratiska utvecklingen i dessa länder.

Utskottet anser vidare att det kan ifrågasättas huruvida så vitt skilda regioner, såväl i termer av socio-ekonomisk utveckling som historiskt arv, som Nordafrika och Östeuropa verkligen bör inordnas i samma utrikespolitiska ENP-mall. De målsättningar för politiken som anges i strategidokumentet av maj 2004 torde bli svåra att applicera på ett likvärdigt sätt i förhållande till så pass skilda samhällen. Att behandla relationerna till Algeriet inom samma ramverk som relationerna till exempelvis Ukraina eller Moldavien riskerar att uppfattas som att EU nedprioriterar utvecklingen i unionens östra närområde.

Utskottet konstaterar att EU:s finansiella engagemang för staterna i Medelhavsregionen respektive staterna i det östra närområdet präglas av en obalans till Medelhavsregionens fördel. De biståndsmedel som hanteras inom ramarna för Barcelonaprocessen (5,35 miljarder euro för perioden 2000–2006) är betydligt större än motsvarande medel för de östliga grannstaterna. Det är angeläget att den nya grannskapspolitiken inte leder till en liknande obalans på det politiska området.

Utskottet vill understryka vikten av att regeringen framgent inom EU förmår garantera ett genuint politiskt ekonomiskt engagemang från unionens sida för länderna i EU:s östra närområde.

Såväl politiken för det utökade Europa, Wider Europe, som den nya grannskapspolitiken har haft som uttalat mål att erbjuda ett alternativ till medlemskap i unionen snarare än att utgöra en väg till anslutning. Utskottet anser, i kontrast till denna linje, att EU:s politik i förhållande till grannländerna Moldavien, Ukraina och Vitryssland bör innehålla ett medlemskapsperspektiv. Enligt unionsfördragets artikel 49 får varje europeisk stat som respekterar de grundläggande principer som anges i fördragets artikel 6.1 ansöka om att bli medlem i unionen. Denna princip bör gälla också för EU:s östliga grannstater.

Utskottet anser vidare att EU, i sitt fortsatta arbete med dessa länder, bör arrangera regelbundna högnivåmöten på regional basis. Sådana möten hålls mellan EU och staterna i Medelhavsregionen inom ramarna för Barcelona-processen, och samma koncept bör vara tillämpligt också i östlig riktning. Härigenom möjliggörs multilaterala kontakter kring frågor vars lösning förutsätter internationellt samarbete på regional nivå, exempelvis gränsöver-

skridande brottslighet, sexslavhandel, smittspridning etc. Dessa möten bör omfatta Moldavien, Ryssland och Ukraina, och på längre sikt även Vitryssland.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:K431 (fp) yrkande 5, 2004/05:U242 (m) yrkande 1 samt 2004/05:U267 (c) yrkande 3 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Moldavien

Under året låg EU:s fokus på Moldavien främst på två områden: dels arbetet med den europeiska grannskapspolitiken, dels konflikten i Transnistrien, utbrytarrepubliken i östra Moldavien. I februari förnyade rådet de viserings-sanktioner mot 17 nyckelpersoner i Transnistrien som infördes i februari 2003.

Vid rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser i juni antogs slutsatser om Moldavien, där EU framhåller Moldavien som en betydelsefull partner och granne och betonar vikten av att Transnistrienkonflikten löses. I juli blossade denna konflikt återigen upp efter uppmärksammade stängningar av skolor i Transnistrien. EU reagerade på detta genom att utöka viserings-sanktionerna till att också omfatta dem som bar ansvaret för att skolorna stängts.

Efter antagandet av rådsslutsatser om den europeiska grannskapspolitiken i juni utarbetades en handlingsplan, vilken antogs av rådet i december. Denna plan skall, på basis av det existerande partnerskaps- och samarbetsavtalet, ligga till grund för samarbetet mellan EU och Moldavien under de kommande tre åren.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att den demokratiska utvecklingen i Moldavien, senast manifesterad i landets parlamentsval i mars 2005, uppvisar flera positiva tecken. Det styrande kommunistpartiet, under president Vladimir Voronins ledning, har blivit en uttalad anhängare av moldaviskt EU-medlemskap. Det är angeläget att landets spirande demokratiska utveckling och dess uttalade strävan efter närmare integration och samarbete med Europeiska unionen inte lämnas därhän.

Landet har brottats med stora ekonomiska problem alltsedan Sovjetunionens kollaps och det efterföljande inbördeskriget med de separatistiska styrkorna i utbrytarrepubliken Transnistrien. Fattigdomen är utbredd. Detta har bl.a. fått till följd att kvinnor utnyttjas i gränsöverskridande brottslighet kopplad till sexslavhandel. Spridningen av smittsamma sjukdomar såsom

hiv/aids uppvisar oroande tendenser. Därtill skall understrykas att respekten för de mänskliga rättigheterna, den enskildes rättssäkerhet samt mediasituationen delvis alltfjämt är otillfredsställande.

Utskottet anser att EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) bidrar till att försvåra Moldaviens ekonomiska situation. Det är därför viktigt att Sverige inom EU verkar för att unionens bistånd till landet intensifieras och effektiviseras.

Utskottet anser vidare att det är mycket angeläget att snarast få till stånd en lösning på konflikten kring den separatistiska Transnistrienrepubliken – en konflikt som allvarligt har hämmat Moldaviens strävan till integration med EU och som kan komma att verka destabiliserande på den säkerhetspolitiska situationen i EU:s östra närområde. Utskottet välkomnar därför att EU i mars 2005 lät utnämna en särskild representant till landet vars uppgifter bl.a. omfattar att få till stånd en lösning på denna konflikt. EU, liksom OSSE, måste därutöver oförtrutet fortsätta sitt arbete med att förmå Ryssland att respektera de s.k. Istanbulåtagandena, som nåddes vid OSSE-toppmötet i Istanbul 1999, om tillbakadragande av trupp från Transnistrien.

Skrivelsen

Ryssland

EU:s och Rysslands strävan att utveckla ett strategiskt partnerskap framskred under 2004 med fortsatt hög ambitionsnivå. Bland annat genomfördes två toppmöten, i Moskva den 21 maj och i Haag den 25 november, och samarbetsformerna sågs över. Båda parter har mycket att vinna, både politiskt och ekonomiskt, på fortsatt integration och samarbete. Grunden för samarbetet mellan EU och Ryssland utgörs av partnerskaps- och samarbetsavtalet. Den 22 oktober ratificerade duman avtalet att även gälla EU:s nya medlemsstater. Samma dag ratificerade duman även Kyotoprotokollet, vilket varit en utestående fråga mellan EU och Ryssland under lång tid.

Det största framsteget under toppmötet i Moskva var att de bilaterala förhandlingarna mellan EU och Ryssland inför ett ryskt WTO-medlemskap kunde avslutas. Toppmötet i Haag fokuserade till största del på färdplanerna för de fyra samarbetsområdena (ett gemensamt ekonomiskt område, extern säkerhet, rättsliga och inrikesfrågor samt utbildning, vetenskap och kultur). Då det återstod ett antal frågor att lösa kunde de gemensamma färdplanerna inte antas. Flera framsteg gjordes dock under året.

Under året har EU i dialogen med Ryssland strävat efter att nå ett slut på Tjetjenienkonflikten och att motverka och lagföra brott mot de mänskliga rättigheterna. Respekten för demokratiska fri- och rättigheter är en grundförutsättning för att EU:s samarbete med Ryssland skall kunna utvecklas.

Motionen

I den enskilda motionen 2004/05:U206 (m) yrkande 2 anför motionären att Ryssland inte får isoleras och lämnas att ensamt möta framtiden. Handel och nära politiskt samarbete måste prägla relationerna till Ryssland.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att grunden för samarbetet mellan EU och Ryssland utgörs av partnerskaps- och samarbetsavtalet som trädde i kraft år 1997. Ryssland tillhör således inte den grupp länder vars relationer med unionen regleras inom ramarna för ENP. EU och Ryssland har i stället, i samband med toppmötet i Sankt Petersburg våren 2003, lagt fast fyra prioriterade samarbetsområden ("spaces") vilka omfattar ekonomi, rätts- och inrikesfrågor, extern säkerhet samt kultur och utbildning. Arbetet med att konkretisera hur samarbetet kan fördjupas inom dessa områden fortgår.

Utskottet anser att ett genuint partnerskap mellan EU och Ryssland måste baseras på gemensamma värderingar. Det måste finnas en grundläggande samsyn som betonar det önskvärda i att uppnå, upprätthålla och försvara ett demokratiskt styrelseskick, frihet för medierna och den enskildes mänskliga rättigheter och rättsäkerhet. Detta är, menar utskottet, en förutsättning för en rak och ärlig dialog i alla typer av frågor som är gemensamma för EU och Ryssland. Utskottet noterar att förhandlingar med EU ibland kan vara komplicerade mot bakgrund av att unionen består av 25 medlemsstater som ibland uppträder splittrat och inkonsekvent.

Utskottet anser vidare att Sverige inom EU bör verka för fortsatt goda och förtroendefulla relationer mellan Ryssland och unionen. Ryssland har nära historiska och kulturella band till unionens medlemsstater, och landets betydelse för Europas säkerhet får inte underskattas.

Den senaste tidens politiska utveckling i Ryssland ger anledning till oro. Övergången från totalitär diktatur till demokrati, rättsstat och marknadsekonomi, som initierades i samband med Sovjetunionens sönderfall, har under senare år kommit att ställas inför allvarliga hot och utmaningar. Centraliseringen av makten kring president Putin, den alltmer kringskurna press- och yttrandefriheten liksom övergrepp mot de mänskliga rättigheterna utgör oroväckande tecken på att utvecklingen går åt fel håll. Det är angeläget, menar utskottet, att omvärlden klart markerar sitt avståndstagande från alla typer av inskränkningar i de demokratiska fri- och rättigheterna i Ryssland.

Ryssland har alltsedan utbrottet av det andra kriget i Tjetjenien (i augusti 1999) utsatts för en rad allvarliga terrorattentat, såsom gisslandramat i oktober 2002 på en teater i Moskva, sprängningen av ett tunnelbanetåg i Moskva den 6 februari 2004, sprängningarna av två ryska trafikflygplan den 24 augusti 2004 samt kidnappningen och den efterföljande massakern av skolbarn, föräldrar och lärare i Beslan i Nordossetien den 1–3 september 2004.

Utskottet anser att världssamfundet fortsatt måste ta avstånd från dessa illdåd och gemensamt arbeta för att oskyldiga civila inte blir offer för terrorhandlingar. Utskottet anser vidare att Rysslands territoriella integritet måste respekteras och att landet är i sin fulla rätt att bekämpa terrorismen. Det är emellertid av största vikt, menar utskottet, att terrorhandlingar inte tas till intäkt för inskränkningar av de demokratiska fri- och rättigheterna i Ryssland.

Utskottet konstaterar att Rysslands hantering av konflikten i Tjetjenien, särskilt överträdelserna av mänskliga rättigheter och situationen för civilbefolkningen, har föranlett skarp kritik från EU och Sverige vid upprepade tillfällen. Utskottet vill ta tillfället i akt att understryka sitt avståndstagande från de övergrepp mot mänskliga rättigheter som har skett såväl under det första kriget i Tjetjenien (1994–1996) som under det andra (fr.o.m. september 1999). Den ryska arméns fortsatt brutala agerande i utbrytarrepubliken är, menar utskottet, oacceptabelt. Det förtjänar också att understrykas, anser utskottet, att nyckeln till ett effektivt bekämpande av terrorismen i Ryssland består i att få till stånd en långsiktig lösning på Tjetjenienkonflikten. Denna lösning måste vara legitim för såväl det ryska som det tjetjenska folket. I arbetet med att uppnå detta bör EU spela en mer framträdande roll.

Utskottet ser med oro på den ryska inställningen till den verksamhet som bedrivs av Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE), bl.a. dess valövervakning och dess övervakning av respekten för de mänskliga rättigheterna. Den ryska vägran att förlänga mandatet för OSSE:s närvaro i Tjetjenien efter den 1 januari 2003 var, anser utskottet, olycklig. Det är angeläget att Ryssland åter förmås bli en aktiv och konstruktiv partner inom OSSE.

När det gäller unionens långsiktiga förbindelser med Ryssland är det av särskild betydelse att utveckla det kulturella och vetenskapliga samarbetet. Utskottet noterar att vissa framsteg inom samarbetsområdet ”kultur och utbildning” har uppnåtts. Ryssland är sedan 2004 delaktigt i EU:s s.k. Erasmus Mundus-programm för utbytesstudier. Vidare har en principöverenskommelse nåtts om upprättandet av ett European Studies Institute i Moskva där ca 250 studenter skall beredas plats fr.o.m. 2007. En rad förslag för att åstadkomma en ökning av samarbetet inom högre forskning har skisserats i det utkast till handlingsplan för samarbetsområdet som upprättades under 2004. Arbetet med att konkretisera dessa förslag uppges pågå.

Utskottet vill vidare understryka vikten av att handelsrelationerna mellan unionen och Ryssland utvecklas och att Ryssland i högre grad får tillgång till unionens marknad för sin export. Det är i ett längre perspektiv ohållbart att unionen begränsar Rysslands export till unionen genom antidumpningsåtgärder och andra restriktioner. En ökad rysk export är ett effektivt bidrag till att skapa tillväxt i landet och därmed förutsättningar för högre välstånd, och i förlängningen till att skapa grunder för en stabil politisk

utveckling i landet. Enligt utskottets uppfattning bör motsvarande motiv vara för handen för att utveckla handelsrelationerna med Ukraina, Moldavien och Vitryssland.

En övergripande målsättning för EU borde enligt utskottets mening vara att det skapas ett frihandelsområde som – med en angiven tidshorisont – omfattar Ryssland och de nya grannländerna Ukraina, Vitryssland och Moldavien. För att uppnå denna bör EU i första hand stödja Rysslands och Ukrainas ambitioner att bli medlemmar i WTO.¹ En sådan anslutning kommer att innebära flera viktiga steg mot anpassning till EU-ländernas lagstiftning. Därefter kan regionala frihandelsavtal vara ett sätt att ytterligare fördjupa samarbetet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion *2004/05:U206 (m) yrkande 2* kan avstyrkas.

Skrivelsen

Södra Kaukasien

EU:s samarbete med de tre länderna i södra Kaukasien (Armenien, Azerbajdzjan och Georgien) utvecklas successivt. 1999 ingick EU partnerskaps- och samarbetsavtal med dem, och samarbetsråd har under året ägt rum med de tre länderna inom ramen för dessa avtal. De tre länderna har inkluderats i den europeiska grannskapspolitiken, ENP. EU:s samarbete i regionen med OSSE och Europarådet har också utökats, och EU:s särskilde representant för södra Kaukasien har upprepade gånger besökt regionen.

Georgien ägnades särskilt stor uppmärksamhet. Den 26 januari 2004 antogs rådsslutsatser om stöd till landet mot bakgrund av den inrikespolitiska utvecklingen. EU påbörjade i juli en ESFP-insats till stöd för det georgiska rättsväsendet. Frågorna om demokrati, pressfrihet och respekt för de mänskliga rättigheterna ägnades fortsatt uppmärksamhet i regionen.

Motionen

Centerpartiet anför i kommittémotion *2004/05:U267 yrkande 5* att det är viktigt att EU tydligt uppmanar Ryssland och övriga aktörer att samarbeta inom ramen för OSSE för att verka för en fredlig utveckling i Kaukasus.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av ett tydligt engagemang och intresse från EU:s sida gentemot de stater som kommer att vara unionens grannar på lång sikt. Detta gäller i synnerhet staterna i södra Kaukasus. Utskottet välkomnar därför att kommissionen nyligen har utfärdat rekommendationer inför upprättandet av handlingsplaner för de tre staterna.

¹ Moldavien är medlem av WTO sedan 2001. Vitryssland uppbär observatörsstatus.

Kaukasus är den region inom f.d. Sovjetunionen som har drabbats hårdast av väpnade konflikter och krig sedan 1989. Den blodiga konflikten som inleddes 1988 mellan Armenien och Azerbajdzjan om Nagorno-Karabach, och som alltjämt väntar på sin lösning, har krävt tusentals dödsoffer. Konflikterna i utbrytarrepublikerna Abchazien och Sydossetien i Georgien, som med varierande intensitet och blodspillan har präglat tiden efter Sovjetunionens fall, liksom krigen i Tjetjenien har också bidragit till att destabilisera regionen. Georgien och Azerbajdzjan har därtill genomlevt perioder av interna stridigheter om den politiska makten.

Det är mot denna bakgrund tillfredsställande, anser utskottet, att maktskiftet i Georgien 2003, den s.k. rosenrevolutionen, då Eduard Sjevvardnadzes regim ersattes av den demokratiskt valde Michail Saakasjvili, kunde ske utan användande av våld och vapenmakt. Det är viktigt att EU nu förmår bistå det nya demokratiska ledarskapet i Georgien med såväl suveränitets- och demokratistöd som ekonomiskt stöd i dess kamp mot den utbredda fattigdomen och korruptionen i landet. Georgien har en lång historia av nära kulturella band till flera av de stater som i dag är medlemmar av EU. Det är angeläget, anser utskottet, att landet på nytt kan integreras i den europeiska gemenskapen.

Utskottet noterar att frågan rörande internationell övervakning av den rysk-georgiska gränsen ger anledning till oro. Ryssland har vägrat acceptera ett förlängt mandat för OSSE:s gränsövervakningsmission (BMO) mellan Georgien och Ryssland. BMO är nu under avveckling och kommer att upphöra i maj 2005. Utskottet konstaterar att Sverige aktivt verkar för att en oberoende övervakning av gränsen mellan Georgien och Ryssland skall kunna fortsätta att verka. Detta bör i första hand ske genom en fortsatt OSSE-närvaro vid gränsen. Utskottet noterar också att såväl EU som OSSE även ser på andra alternativ, t.ex. att EU etablerar någon form av gränsövervakningsinsats i landet.

Frågan angående rysk truppnärvaro i Georgien är likaledes en osäkerhetsfaktor. Utskottet anser att EU och OSSE måste fortsätta sitt arbete för att få Ryssland att leva upp till de åtaganden angående trupptillbakadragande som gjordes vid OSSE-toppmötet i Istanbul 1999.

Utskottet noterar vidare att den politiska och ekonomiska utvecklingen i de två övriga kaukasiska staterna – Armenien och Azerbajdzjan – i flera avseenden uppvisar oroande tendenser.

Situationen vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter är särskilt i Azerbajdzjan fortsatt problematisk. Utskottet noterar att EU vid återkommande tillfällen har framfört sin oro över problemen i landet vad gäller mänskliga rättigheter och demokratisering. Unionen har också i OSSE vid olika tillfällen anmodat Azerbajdzjans regering att vidta alla erforderliga åtgärder i syfte att bringa landets vallagstiftning i linje med internationell standard och OSSE-åtaganden. En ljuspunkt är dock att de sju ledande

oppositionspolitiker som tilldömts stränga fängelsestraff efter oroligheterna i samband med presidentvalet 2003, nu tillsammans med ytterligare ett antal politiska fångar har frigetts.

Utskottet noterar att Sverige fortsatt avser att följa utvecklingen i Azerbajdzjan och inom ramen för såväl OSSE som Europarådet och EU bilateralt verka för att Azerbajdzjan uppfyller sina åtaganden vad gäller medlemskap i OSSE och Europarådet och att landets vallagstiftning uppfyller OSSE:s standard. Sverige har tidigare ställt valobservatörer till ODIHR:s (OSSE:s kontor för demokrati och mänskliga rättigheter) förfogande och har för avsikt att göra det även vid parlamentsvalet i Azerbajdzjan under hösten 2005.

Utskottet noterar att situationen vad gäller demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter uppvisar problem också i Armenien. Därtill har Turkiet, i syfte att ge stöd åt Azerbajdzjan i konflikten om Nagorno-Karabach, låtit stänga gränsen till landet, något som har bidragit till en ekonomisk isolering och stagnation. Det är angeläget, menar utskottet, att demokratibiståndet från EU till såväl Azerbajdzjan som Armenien intensifieras och att en varaktig fredsuppgörelse i Nagorno-Karabachkonflikten kan uppnås.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2004/05:U267 (c) *yrkande 5* kan avstyrkas.

Skrivelsen

Ukraina

Frågorna i förhållandet mellan EU och Ukraina rörde under året främst den europeiska grannskapspolitiken och presidentvalet hösten 2004. Efter rådets beslut i juni att utarbeta handlingsplaner inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken inleddes förhandlingar med Ukraina.

Rådet antog i december handlingsplanen, som kompletterar partnerskaps- och samarbetsavtalet från 1998 och konkretiserar innehållet i samarbetet mellan EU och Ukraina under de närmaste tre åren.

I maj möttes samarbetsrådet EU-Ukraina i Bryssel för första gången efter EU:s utvidgning. I början av juli hölls det årliga toppmötet mellan EU och Ukraina i Haag. Diskussionerna där rörde bl.a. den europeiska grannskapspolitiken, Ukrainas ansökan om att tillerkännas status som marknadsekonomi och samarbete inom vetenskap och teknik. Före presidentvalet, vars första omgång hölls den 31 oktober, gjorde EU flera uttalanden där unionen framhöll vikten av att valet blev fritt och rättvist och att mediernas frihet respekterades.

Efter valets andra omgång den 21 november föranledde valobservatörsrapporter om omfattande fusk ett skarpt uttalande från ordförandeskapet. EU:s höge representant för utrikes- och säkerhetspolitiken deltog, tillsam-

mans med Polens och Litauens presidenter och en representant för ordförandeskapet, som medlare i de politiska förhandlingarna i Kiev efter valet. Rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser antog i december slutsatser om Ukraina. Dessa betonar vikten av att den upprepade andra valomgången genomförs på ett korrekt sätt och framhåller Ukrainas betydelse som strategisk partner till unionen.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att EU har ett stort ansvar att inte försumma de möjligheter som den dramatiska politiska utvecklingen i Ukraina under hösten 2004 erbjuder. Det omfattande folkliga stöd som visades den nu tillträdde och demokratiskt valde presidenten Viktor Jusjtjenko under den s.k. orangea revolutionen är av samma historiska dignitet som händelserna 1989 i bl.a. Polen, Tjeckien och Ungern – i dag självklara medlemmar av EU.

Under den förre presidenten Leonid Kutjmas tioåriga regeringstid har Ukraina tagit flera avgörande steg i rätt riktning mot demokrati och marknadsekonomi. Själva formen för den orangea revolutionen – engagerade medborgare som trotsar en politiskt korrumperad statsapparat i sin strävan att skydda den framväxande demokratin – visar att ett civilt samhälle med en hög politisk medvetenhet nu finns i Ukraina. Utskottet vill också framhålla att Kutjma spelade en viktig roll för att förra höstens dramatiska dödläge mellan presidentkandidaterna Viktor Janukovitj och Viktor Jusjtjenko inte slutade i våldsamheter och blodspillan.

Kutjmas regeringstid har emellertid också präglats av en tilltagande korruption, en ökad koncentration av makt kring presidenten samt det ouppklara mordet på den undersökande journalisten Georgij Gongadze år 2000. Det står därtill klart att den regeringstrogne kandidaten Viktor Janukovitj seger i den andra omgången av presidentvalet hösten 2004 var resultatet av ett omfattande valfusk som orkestrerats av den ukrainska statsapparaten. Utskottet välkomnar därför att det nu finns en politisk ledning som möjliggör en demokratisk pånyttfödelse för landet.

En rad stora och komplexa utmaningar väntar den nye presidenten. Detta gäller bl.a. det fortsatta reformarbetet för att garantera demokratins och rättssäkerhetens fortsatta uppbyggnad i landet, kampen mot den utbredda korruptionen och utarbetandet av en politik för att komma till rätta med den sociala situationen (med bl.a. utbredd fattigdom, en okontrollerad spridning av hiv/aids och problem kopplade till gränsöverskridande kriminalitet t.ex. sexslavhandel).

Det är mycket angeläget, anser utskottet, att EU står beredd att bistå när Ukraina, med sina 48 miljoner invånare – Europas femte största land – nu med en ny politisk ledning återupptar sin vandring längs den långa vägen mot demokrati, rättsstat och marknadsekonomi. Utskottet anser att den

handlingsplan som EU har upprättat inom ramarna för den europeiska grannskapspolitiken måste revideras i ljuset av den senaste tidens politiska utveckling i landet. Utskottet anser vidare att EU bör intensifiera sitt stöd till reformer och uppbyggnad av Ukrainas statliga administration samt utöka stödet till uppbyggnad av EU-kompetens bland statliga tjänstemän.

Det vore att riskera säkerheten i EU:s östra närområde, anser utskottet, att blunda för det ukrainska folkets uttalade önskan att bryta med det sovjetiska förflutna och bli en del av ett enat Europa. EU får inte, i enlighet med ett föråldrat maktbalans- och stabilitetstänkande, komma att prioritera upprätthållandet av goda relationer till Ryssland på bekostnad av respekt för det ukrainska folkets vilja. Utskottet vill understryka att inte heller demokratin i Ryssland är behjälpt av ett EU som respekterar ryska krav på intressesfärer och buffertzoner i östra Europa.

Skrivelsen

Vitryssland

EU:s relationer med Vitryssland var under 2004 fortsatt ansträngda. Inga bilaterala politiska kontakter EU–Vitryssland förekom. EU protesterade regelbundet mot bristen på demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna i landet. EU riktade även kritik mot det val och den folkomröstning som genomfördes i Vitryssland den 17 oktober och som inte ansågs leva upp till de grundläggande internationella kraven för demokratiska val. EU fördömde kraftigt de angrepp mot demonstranter som ägde rum efter den 17 oktober.

Sverige betonade under året starkt vikten av ett långsiktigt perspektiv och ett ökat engagemang från EU:s sida i Vitryssland. I rådets slutsatser från den 22 november uppmanades kommissionen att utarbeta förslag för att fortsätta och ytterligare intensifiera sina ansträngningar i fråga om bistånd till Vitryssland. Vidare upprepade EU sin vilja att fördjupa förbindelserna med Vitryssland, inklusive inom den europeiska grannskapspolitiken, när de vitryska myndigheterna klart och tydligt visar sin vilja att respektera demokratiska värderingar och rättsstatsprincipen. EU kommer att vidta åtgärder för att föra fram och påvisa fördelarna med den europeiska grannskapspolitiken för hela den vitryska allmänheten. Under 2004 har EU två gånger (24 september och 13 december) enats om att införa viseringsförbud mot delar av det vitryska ledarskapet.

Motionerna

Motionären bakom den enskilda motionen *2004/05:U206 (m) yrkande 3* anför att endast EU är stort nog att göra en skillnad i kontakten med Vitryssland och driva på en utveckling i riktning mot demokrati och respekt

för mänskliga fri- och rättigheter. I kommittémotion 2004/05:U217 (fp) yrkande 5 anför motionärerna att Sverige måste vidta åtgärder för att säkerställa att EU:s biståndsprogram för Vitryssland fungerar.

Utskottets överväganden

Utvecklingen i Vitryssland ger fortsatt anledning till oro. Under president Lukasjenkos regim fortsätter kränkningarna mot de mänskliga rättigheterna. Den politiska oppositionen förhindras att verka och de parlamentsval som hölls hösten 2004 var långt ifrån fria och demokratiska. Utskottet välkomnar att den svenska regeringen inom EU verkar för att lyfta fram frågan angående Vitryssland på den utrikespolitiska dagordningen. EU bör fortsatt vara mycket tydlig i sin kritik mot de övergrepp som sker mot de mänskliga fri- och rättigheterna i landet.

Utskottet anser att EU redan nu, i väntan på Lukasjenkos efterträdare, måste etablera kontakter och samarbetsmönster med reformvänliga krafter i landet i syfte att underlätta övergången till demokrati, marknadsekonomi och ett framtida samarbete mellan unionen och Vitryssland. Det är väsentligt att kontakter utvecklas både bilateralt och multilateralt, även med tjänstemän på lägre nivåer inom den vitryska administrationen.

Utskottet välkomnar att EU, i sitt strategidokument (Den europeiska grannskapspolitiken, maj 2004), säger sig vilja ge stöd åt det civila samhället i Vitryssland. Vad som emellertid framstår som oklart är *hur* detta stöd skall se ut, liksom hur man avser att rent praktiskt ge det. Vitryssland behandlas på mindre än en (1) sida i strategidokumentet och där ges ingen konkret vägledning. Utskottet konstaterar vidare att EU inte har något representationskontor i Minsk och att man inte har upprättat någon handlingsplan för landet. Skall demokratistöd i form av kontakt- och nätverksbyggande på olika nivåer i det vitryska samhället kunna få den kontinuitet som krävs för att bli framgångsrikt måste EU, anser utskottet, finnas närvarande i landet. Att upprätta ett representationskontor är därför en nödvändighet.

Utskottet anser att EU:s nuvarande linje gentemot Vitryssland är olycklig och riskabel. Avsaknad av EU-närvaro i landet, eller ens en plan för hur demokratiska krafter i landet skulle kunna stödjas, är oroväckande. Därtill bortser denna politik från möjligheten till samarbete mellan unionen och Vitryssland kring vissa politiskt mindre kontroversiella frågor som dock är av stor vikt i det framväxande vitryska civilsamhällets ögon, t.ex. bekämpande av gränsöverskridande brottslighet, åtgärder för att förhindra spridningen av hiv/aids samt stöd till offer för Tjernobylnkatastrofen.

EU:s bojkott mot Vitrysslands högsta politiska ledning får inte leda till en allmän isolering av landet. Unionens betydelse som viktig aktör i tillskapandet av en utveckling i demokratisk riktning i Vitryssland får inte

underskattas. Det är angeläget, anser utskottet, att EU:s arbete i Vitryssland ses över. En handlingsplan för demokratiutveckling i landet bör utarbetas.

Utskottet konstaterar att de krav som vitryska myndigheter ställer på registrering hos myndigheter av biståndsprojekt – ett villkor för momsbefrielse – ofta är ett större problem för projektens genomförande än momsplågorna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U206 (m) yrkande 3 samt 2004/05:U217 (fp) yrkande 5 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Västra Balkan

Västra Balkans framtid ligger i EU. Vid toppmötet i Thessaloniki i juni 2003 fastslogs att det inte är en fråga om huruvida utan när länderna på västra Balkan kommer med. Takten bestäms av ländernas egen vilja och förmåga att genomföra nödvändiga reformer i enlighet med den färdplan som EU stakat ut och som bär stora likheter med motsvarande process som EU:s nya medlemsstater har genomgått.

Integration med övriga Europa är den stora moroten för länderna i regionen och en katalysator för att få till stånd förändringar i positiv riktning. Fortsatt omfattande internationell närvaro, om än mer begränsad än i dag, kommer dock att vara nödvändig under lång tid framöver. Stabiliserande insatser sker bl.a. genom EU:s militära krishanteringsinsats i Bosnien och Hercegovina, den Natoleda militära insatsen i Kosovo samt EU:s polismissioner i Bosnien och Hercegovina och i Makedonien. Sveriges starka engagemang på västra Balkan består och den svenska politiken, som ligger i linje med EU:s, syftar till att främja regional stabilitet och integrera länderna i EU. EU-närmandet löper parallellt med ländernas närmande till Nato.

EU:s viktigaste instrument för att påverka utvecklingen på västra Balkan är den s.k. stabiliserings- och associeringsprocessen (SAP), som stakar ut vägen för länderna i regionen mot ett närmare samarbete med EU, i perspektivet av ett framtida EU-medlemskap. SAP är ett ramverk för olika instrument som innefattar bilaterala stabiliserings- och associeringsavtal (SAA) mellan EU och länderna i regionen, fördelaktiga handelspreferenser, ett omfattande ekonomiskt stöd i syfte att påskynda EU-integrering (CARDS), ekonomiska och politiska villkorskrav inklusive en årlig översynmekanism som granskar hur villkoren efterlevs samt krav på regionalt samarbete. Stabilitetspakten för sydöstra Europa stöder den regionala dimensionen av SAP och utgör ett viktigt komplement till denna process.

För att stärka SAP har EU fattat beslut om att utarbeta ytterligare instrument. Under året har s.k. Europeiska partnerskap upprättats med vart och ett av länderna. Partnerskapen formulerar de viktigaste prioriteringarna för respektive lands EU-integrering, bl.a. på grundval av kommissionens årliga

översynsrapport. Länderna själva svarar med att utarbeta egna program för hur den nationella budgeten respektive Cards-medlen skall fördelas för att stödja EU-närmandet. Härigenom kan ett långsiktigt finansiellt stöd för reformarbetet planeras. Utvidgad politisk dialog med EU och tillträde till vissa av gemenskapsprogrammen samt TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange Office) utgör andra nya inslag i SAP.

Motionen

Moderaterna anför i partimotion *2004/05:U242 yrkande 12* att EU:s partnerskap och engagemang på västra Balkan är av avgörande betydelse. Dels genom medlemskapsperspektiv på sikt, dels genom ett fördjupat partnerskap och engagemang under tiden. När EU nu tar över efter Nato/Sfor i Bosnien är det ett konkret bevis på EU:s förmåga och vilja samt att läget har stabiliserats. För EU blir detta ett svårt och komplext åtagande, inte minst med tanke på tidigare EU-misslyckanden i Bosnien. Såväl säkerhetsmässigt som ekonomiskt har EU i dag en omfattande närvaro i regionen. Framför allt handlar det om att stabilisera Kosovo och utmejsla en klar politik, inför beslut om statusprövning 2005.

Utskottets överväganden

Utskottet noterar inledningsvis att Sveriges starka engagemang på västra Balkan består. Tyngdpunkten vad avser svenska fredsfrämjande insatser med väpnad styrka ligger på västra Balkan, bl.a. genom deltagandet i den Natoleda fredsfrämjande styrkan i Kosovo (Kosovo Force, Kfor), den EU-ledda fredsstyrkan i Makedonien samt i den EU-ledda krishanteringsinsatsen i Bosnien och Hercegovina (Althea) som inleddes i december 2004.

Utskottet noterar vidare att den svenska politiken, som ligger i linje med EU:s, syftar till att främja regional stabilitet och integrera länderna i EU. Utskottet anser, liksom regeringen, att västra Balkans framtid ligger i EU. Det är ländernas egen förmåga och ambitionsnivå vad gäller genomförandet av nödvändiga reformer i enlighet med EU:s färdplan som kommer att bestämma takten i integrationsprocessen. Utskottet anser att länderna på Balkan skall få påbörja medlemskapsförhandlingar så snart de uppfyller de mål och kriterier som EU har satt upp för medlemskap, med bl.a. krav på respekt för minoriteter, fungerande rättsstat, demokrati och mänskliga rättigheter. Utskottet välkomnar Bulgariens, Rumäniens och Turkiets inträde i unionen.

Fortsatt omfattande internationell närvaro i regionen, om än mer begränsad än i dag, kommer dock att vara nödvändig under lång tid framöver.

Kosovos framtida status är alltså en öppen fråga. Den albanska majoritetsbefolkningen vill att Kosovo skall bli en självständig stat, medan regeringen i Belgrad och större delen av den serbiska minoriteten i Kosovo vill att området förblir en del av Serbien. FN:s nuvarande strategi, den s.k.

standardsprocessen för Kosovo, innebär att Kosovos lokala styre tillsammans med FN-administrationen (UNMIK) skall arbeta för att uppnå vissa väl preciserade målsättningar vad avser demokrati, rättssäkerhet, minoritetsskydd och mänskliga rättigheter före sommaren 2005. Om dessa mål uppnås kommer FN att kunna inleda diskussionerna om hur frågan om Kosovos framtida status kan lösas. Utskottet konstaterar att denna process i mitten av mars 2004 drabbades av ett allvarligt bakslag då våldsamma upplopp kostade 19 människor livet och mer än 4 000 människor, av vilka de flesta var serber, drevs på flykt. Utskottet välkomnar att FN framdeles kommer att lägga särskild tonvikt vid målsättningar som syftar till att trygga den serbiska minoritetens ställning. Utskottet välkomnar vidare att EU-kommissionen har öppnat ett kontor i Pristina i Kosovo och att en personlig representant för EU:s generalsekreterare har utsetts.

Vad avser Bosnien och Hercegovina noterar utskottet att de nationalistiska partiernas dominans på den politiska kartan innebär ett hinder i närmandet till de europeiska samarbetsstrukturerna. Någon försoningsprocess har ännu inte inletts i landet och de etniska motsättningarna utgör en fortsatt bromskloss i försöken att skapa en fungerande statsbildning. Korruption och organiserad brottslighet är vanligt förekommande i stora delar av landet. Det bristande samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien i Haag (ICTY) utgör ett fortsatt hinder för såväl försoning som närmande till EU och Nato.

Läget i landet kan i dag, på ett övergripande plan, betecknas som stabilt, men situationen är alltfjämt skör. Lokala sammandrabbningar och begränsade våldshandlingar kan därför inte uteslutas. Bosnien och Hercegovina är, liksom Balkan som helhet, av stor betydelse för stabiliteten och säkerheten i Europa. Det är därför av stor vikt, anser utskottet, att det internationella samfundet också framgent kan upprätthålla närvaro i landet.

Utskottet konstaterar att Kroatien ansökte om EU-medlemskap i februari 2003. I april 2004 presenterade EU-kommissionen sitt yttrande om landets förmåga att möta EU:s krav. Bedömningen var i huvudsak positiv även om brister och tillkortakommanden på många områden lyftes fram. Rättsväsendet behöver reformeras i grunden för att uppfylla kraven på rättssäkerhet. Behoven av strukturreformer och marknadsekonomisk anpassning är stora. Förutsättningar måste skapas för att alla flyktingar som så önskar skall kunna återvända till Kroatien. Utskottet vill vidare understryka vikten av att landet förmås samarbeta fullt ut med den internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien, ICTY. Relationerna till grannländerna behöver därutöver på ett allmänt plan förbättras.

Utskottet delar regeringens linje att Kroatien så snart som möjligt bör bli medlem i EU. I mars 2005 beslutade dock EU att skjuta upp starten för Kroatiens medlemskapsförhandlingar till dess landet fullt ut samarbetar med FN:s krigsförbrytartribunal i Haag. Utskottet anser att landet, för att EU-

medlemskap skall kunna komma i fråga, måste samarbeta med de strukturer och organisationer som verkar för försoning och att de ansvariga för krigsförbrytelser under Jugoslavienkriget ställs till ansvar.

Utskottet konstaterar att det instabila inrikespolitiska läget i Albanien, med starka motsättningar mellan de största politiska partierna, har verkat hämmande på landets arbete för ett närmande till EU. Landets svaga statsapparat och illa fungerande rättsväsende har därtill utgjort grogrund för organiserad brottslighet och korruption. EU har under 2004 bedrivit förhandlingar med Albanien om ett s.k. stabiliserings- och associeringsavtal (SAA). Innan förhandlingarna kan avslutas krävs dock ett omfattande reformarbete för att stärka landets möjligheter att genomföra de åtaganden som avtalet innebär. EU har vidare tydligt uppmanat till ökade ansträngningar, i synnerhet vad gäller stärkande av rättsväsendet samt bekämpande av organiserad brottslighet och korruption. Utskottet anser att Albanien inrikespolitiska och ekonomiska reformarbete, liksom dess strävan mot den europeiska gemenskapen bör stödjas och uppmärksammas. Utskottet vill särskilt peka på den stabiliserande och modererande roll som Albanien har haft i förhållande till sina grannländer, i synnerhet gentemot mera radikala politiska krafter i Kosovo och Makedonien.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2004/05:U242 (m) yrkande 12 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Barcelonaprocessen

Partnerskapet Europa-Medelhavet, också kallat Barcelonaprocessen, upprättades i Barcelona 1995 av utrikesministrarna från EU:s då femton medlemsstater och tolv Medelhavspartner: Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Cypern och Malta samt Palestinska myndigheten. Barcelona-deklarationen är grunden för partnerskapet som omfattar bl.a. politisk dialog, ekonomiskt samarbete samt en dialog mellan kulturer och civilisationer.

Under 2004 hölls två utrikesministermöten, det första i Dublin den 5–6 maj och det andra i Haag den 29–30 november. Vid båda mötena var Barcelonaprocessens dialogstiftelse en av huvudfrågorna. I Dublin beslöt utrikesministrarna att stiftelsen skulle uppkallas efter Anna Lindh och förläggas till Alexandria i Egypten, där Svenska institutet i Alexandria och Alexandriabiblioteket gemensamt skall vara värdar för stiftelsen. Vid mötet i Haag godkände ministrarna stiftelsens stadgar. Anna Lindhstiftelsen väntas börja sin verksamhet under våren 2005.

Barcelonaprocessens parlamentariska församling (EMPA) höll sitt första möte i Aten den 21–24 mars. Vid ett möte i Neapel den 2 december 2003 beslöt Barcelonaprocessens parlamentariska forum att omvandla sig till en konsultativ parlamentarisk församling med 240 medlemmar, varav hälften

från EU:s medlemsstater och hälften från partnerländerna. Bland andra viktigare evenemang under året kan nämnas handelsministermötet i Istanbul den 21 juli och industriministermötet i Caserta i Italien den 4 oktober. Handelsministermötet hölls för fjärde året i rad och antog ett ramavtal om liberalisering av handeln med tjänster. Avtalet är avsett att ersätta motsvarande regler i de enskilda partnerländernas associeringsavtal med EU. Industriministrarna antog Casertadeklarationen, som bl.a. innehåller en stadga för företagande (Euro-Mediterranean Charter for Enterprise). Stadgan framhåller betydelsen av att stimulera småföretagande för att främja utvecklingen i hela regionen samt vikten av samarbete mellan EU och Medelhavsländerna för att skapa ett bättre företagsklimat.

EU:s bistånd till partnerländerna för perioden 2000–2006 uppgår till 5,35 miljarder euro. Biståndet skall gå till ekonomisk omvandling, till stärkande av den socioekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt till regionalt samarbete. Biståndet utgår efter nationella och regionala strategier som baseras på partnerländernas prioriteringar och i enlighet med målen och syftena i Barcelonadeklarationen och EU:s särskilda förordning för Medelhavsområdet, Medaförordningen). Vid sidan av Medabiståndet kan Europeiska investeringsbanken lämna lån på upp till 6,4 miljarder euro till Medelhavsländerna t.o.m. januari 2007. Detta sker inom ramen för FEMIP, som är bankens facilitet för utlåning till regionen. Ytterligare en miljard euro har avsatts som reserv. Totalt beräknas biståndet från EU under sjuårsperioden uppgå till 12,75 miljarder euro.

EU:s associeringsavtal och det strategiska partnerskapet med Mellanöstern och Medelhavsländerna

EU:s associeringsavtal med partnerländerna är de grundläggande byggstenarna för det frihandelsområde runt Medelhavet som planeras vara fullt utbyggt till år 2010. Avtal med Tunisien, Marocko, Israel, Jordanien, Egypten och Palestinska myndigheten har trätt i kraft. Sverige har ratificerat avtalen med Egypten, Algeriet och Libanon, men dessa avtal har ännu inte trätt i kraft, eftersom samtliga medlemsstater måste ratificera dem. Avtalet med Libanon tillämpas interimistiskt genom en överenskommelse mellan EU och Libanon. Avtalsförhandlingarna med Syrien avslutades under hösten 2004.

Europeiska rådet godkände i juni 2004 EU:s strategiska partnerskap för Medelhavet och Mellanöstern, som bl.a. skall främja politiska reformer, demokrati och mänskliga rättigheter, stimulera handel och ekonomiskt samarbete samt bekämpa terrorism. Strategin skall baseras på långsiktigt partnerskap och omfattar länderna inom Barcelonaprocessen, de sex staterna inom Gulf Cooperation Council (GCC) samt Libyen, Mauretanien, Yemen, Iran och Irak. Differentiering skall göras mellan de olika länderna, och EU kommer främst att utnyttja befintliga strukturer för sin strategi.

Motionerna

I den enskilda motionen *2004/05:U206 (m) yrkande 5* anförs att ett fördjupat samarbete men inte ett medlemskapsperspektiv måste vara linjen gentemot EU:s södra grannar, längs Medelhavets södra strand. Genom handelsavtal kan ekonomisk och demokratisk utveckling stimuleras och social oro hindras. Stängs dörrarna, menar motionären, ökar risken för problem, som tveklöst kommer att påverka Europa i form av t.ex. flyktingströmmar.

Folkpartiet anser i kommittémotion *2004/05:U231 yrkande 1* att EU:s s.k. Medelhavsdialog har en viktig roll att spela i Mellanöstern. Det är för närvarande den enda politiska arena, undantaget FN, där Israel och företrädare för arabstater möts på ministernivå. Inom dialogen ryms flera parlamentariska forum. För att utveckla partnerskapet mellan EU och EU:s Medelhavsländer skapade EU 1996 ett finansieringsprogram kallat Meda (The Euro-Mediterranean Partnership). Detta program erbjuder tekniskt och finansiellt stöd för att främja ekonomiska och sociala reformer i Medelhavsländerna. Omvandling av ekonomin och ökad frihandel är betydelsefulla delar av Medaprogrammet. Sammanslaget är EU:s Medelhavsdialog och Meda viktiga bidrag i kampen för fred och demokrati i Mellanöstern. Samarbetet bör därför, menar motionärerna, intensifieras.

I den enskilda motionen *2004/05:U240 (m) yrkande 1* anför motionären att Mellanöstern bör göras till ett frihandelsområde. Arabvärlden behöver mer av marknadsekonomi och mer av globalisering, menar motionären. EU måste arbeta för att göra Mellanöstern till ett frihandelsområde som länkar regionen in i världsekonomin och öppnas för frihandel. Frihetens idéer passerar gränserna tillsammans med varor och produkter och öppnar för ett större kulturellt utbyte. De demokratiska idealen forslas med företagare och affärsmän som kan agera både fredsmäklare och människorättsaktivister.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att Barcelonaprocessen syftar till att skapa ett område runt Medelhavet med fred och stabilitet, delat välstånd och förstärkt samarbete i sociala och kulturella frågor. Ett annat namn på processen är Euro-Mediterranean Partnership, EMP. Sedan 1 maj 2004, då EU utvidgades med 10 nya medlemsstater, omfattar Barcelonaprocessen 35 stater, dvs. 25 EU-länder och 10 partnerländer. Cypern och Malta, som tidigare var partnerländer, blev då fullvärdiga EU-medlemmar. Inom såväl EU:s nya grannskapspolitik, ENP, som EU:s strategiska partnerskap för Medelhavet och Mellanöstern kommer Barcelonaprocessen att vara EU:s viktigaste instrument för att fördjupa förbindelserna med partnerländerna i Medelhavsregionen.

Utskottet anser att Barcelonaprocessen bidrar till att ge gynnsamma förutsättningar för ekonomisk och demokratisk utveckling bland staterna längs Medelhavets södra och östra stränder. Utskottet vill även understryka att Barcelonaprocessen är det enda forum förutom FN där israeler och araber möts på ministernivå. Inom Barcelonaprocessen finns flera parlamentariska forum och för närvarande pågår arbete för att upprätta en parlamentarisk församling för Barcelonaprocessen. Genom EU:s Medabistånd går stöd till ekonomisk omvandling, stärkande av den socio-ekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt av regionalt samarbete. Även detta är ett viktigt bidrag till fredsprocessen i Mellanöstern.

Utskottet anser att det undanröjande av handelshinder som genom upprättande av EU:s associeringsavtal och som syftar till upprättande av ett frihandelsområde runt Medelhavet till år 2010 är en nödvändig och önskvärd väg mot ekonomisk och social utveckling. Det är utskottets mening att en effektiv fattigdomsbekämpning i Mellanöstern i ett längre perspektiv endast är möjlig om regionen kan bli en del av världsekonomin och öppnas för frihandel. Icke desto mindre står det klart att övergången till ökad frihandel på kortare sikt kan få smärtsamma följder för ekonomisk verksamhet i regionen som inte är konkurrenskraftig. EU:s jordbrukssubventioner kan t.ex. i detta sammanhang få ödesdigra konsekvenser för den lokala jordbruksproduktionen. Det är därför angeläget, anser utskottet, att EU förmår kombinera strävan efter frihandel med en genomtänkt biståndspolitik och effektiva biståndsinsatser.

EU:s Medelhavs- och Medabistånd, det s.k. Medabiståndet, skall gå till ekonomisk omvandling, stärkande av den socioekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt regionalt samarbete. För perioden 2000–2006 har till EU:s Medelhavs- och Medabistånd anslagits 5,35 miljarder euro. Därtill har Europeiska investeringsbanken utlovat krediter på drygt 7 miljarder euro.

Utskottet noterar att Sverige är engagerat på flera håll i EU:s multilaterala arbete, men även annat multilateralt arbete med länderna runt Medelhavet. Sverige finns närvarande på västra Balkan bl.a. genom deltagandet i den EU-ledda fredsstyrkan i Makedonien samt i den EU-ledda krishanteringsinsatsen i Bosnien och Hercegovina (Althea) som inleddes i december 2004. Den svenska riksdagen deltar vidare aktivt i Barcelonaprocessens parlamentariska församling (EMPA), vilken i samband med mötet i Neapel den 2 december 2003 lät omvandla sig till en konsultativ parlamentarisk församling med 240 medlemmar, av vilka hälften kommer från EU:s medlemsstater och hälften kommer från partnerländerna runt Medelhavet.

Utskottet konstaterar vidare att Sverige har varit aktivt inom rad områden som rör bl.a. demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, frihandel, miljö samt dialogen mellan kulturer. Ett exempel på Sveriges engagemang är Anna Lindh-stiftelsen vilken syftar till att främja ökad förståelse mellan EU:s medlemsstater och partnerländerna i regionen. Stiftelsen, som är för-

lagd till Svenska institutet och Bibliotheca Alexandria, skall fungera som centralpunkt för de nationella nätverk varje deltagarland byggt upp. En viktig del av nätverkens verksamhet kommer att vara att främja kontakter mellan representanter för det civila samhället i de olika länderna och samarbete i frågor som bl.a. rör utbildning, kultur, vetenskap och kommunikation. Särskilt, tonvikt kommer att läggas vid mänskliga rättigheter, demokrati, hållbar utveckling, jämställdhet och ungdomsfrågor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U206 (m) yrkande 5, 2004/05:U231 (fp) yrkande 1 samt 2004/05:U240 (m) yrkande 1 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Iran

Förhandlingarna om ett avtal om handel och samarbete med Iran som inleddes under 2002 avbröts 2003 med anledning av den kris som Irans kärntekniska verksamhet bidrog till. Tyskland, Frankrike, Storbritannien och EU:s höge representant uppnådde i november en uppgörelse med Iran som innebär att all anrikning av uran och relaterad verksamhet suspenderas tills ett långsiktigt arrangemang har framförhandlats med garantier för att det kärntekniska programmet endast har civilt syfte. EU har åtagit sig att återuppta förhandlingarna om ett avtal om handel och samarbete med Iran när suspenderingen har bekräftats. Till förhandlingarna om ett handels- och samarbetsavtal kopplas förväntade framsteg när det gäller Irans respekt för mänskliga rättigheter, icke-spridning av massförstörelsevapen, terrorism samt Mellanösternkonflikten.

En utvärdering av EU:s särskilda dialog om mänskliga rättigheter med Iran visar att ingen utveckling eller t.o.m. en tillbakagång har skett inom de flesta områden. EU har öppet kritiserat Iran för den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna och var medförslagsställare till den resolution om situationen för mänskliga rättigheter i Iran som antogs den 17 november i FN:s generalförsamling. Den s.k. allomfattande politiska dialog som upprättades mellan EU och Iran 1998 har inte aktiverats. Dialogen täcker frågor av gemensamt intresse för EU och Iran, såsom ekonomiskt och kulturellt samarbete samt mänskliga rättigheter.

Motionen

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U231 (fp) yrkande 15 anser att omvärlden, inklusive EU, måste öka pressen på Iran vad gäller landets kärnenergiprogram samt att Iran måste tillmötesgå kraven från IAEA.

Utskottets överväganden

Spridningen av massförstörelsevapen (kärnvapen, kemiska och biologiska vapen) utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet. En synnerligen oroande tendens i denna process är att de stater som utvecklar dessa vapen, och därmed bryter mot internationella regimer och överenskommelser, ofta är politiskt instabila och i flera fall står på randen till att bli s.k. sönderfallande stater (failing states). Utskottet anser att utvecklingen i detta hänseende i bl.a. Nordkorea och andra stater är mycket allvarlig.

Det har tidigare konstaterats att Iran brutit mot sitt kontrollavtal med IAEA genom att under en följd av år lämna ofullständiga deklARATIONER. Detta är inte något bevis för att landet bedriver ett kärnvapenprogram, men det är allvarligt nog. IAEA:s styrelse har slagit fast att Iran, som hävdar att landets kärntechniska program endast syftar till civil kärnenergi, måste förbättra sitt förtroende hos omvärlden. Detta kan ske genom att Iran fullständigt och på ett kontrollerbart sätt suspenderar alla aktiviteter som kan ge kärnvapenkapacitet. Sveriges och EU:s policy är att förmå Iran att acceptera en sådan suspendering.

Om det skulle visa sig att Iran har uppnått kärnvapenkapacitet genom ett förtäckt civilt kärnenergiprogram riskerar icke-spridningsfördraget (Non-Proliferation Treaty, NPT) och hela icke-spridningsregimen att allvarligt försvagas. Ett iranskt innehav av kärnvapen riskerar att bidra till en allvarlig destabilisering av regionen med ökad risk för att konflikter utvidgas och fördjupas. En sådan utveckling kan inte accepteras.

Utskottet konstaterar att den svenska regeringen ser mycket allvarligt på situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. Regeringen har, vid upprepade tillfällen, fördömt övergrepp. Sveriges och EU:s ståndpunkt är att dialog är bättre än isolering för att kunna påverka situationen i Iran. Utskottet delar denna bedömning, som också har framförts från företrädare för människorättsorganisationer i Iran.

Utskottet noterar vidare att EU har kopplat ett antal politiska krav till de förhandlingar om ett handels- och samarbetsavtal mellan EU och Iran som nu återupptas. Ett av dem är respekt för de mänskliga rättigheterna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2004/05:U231 (fp) yrkande 15 kan avstyrkas.

Skrivelsen

USA och den transatlantiska relationen

Till följd av kriget i Irak har den transatlantiska relationen stått i ökad fokus under de senaste åren. Relationen har dryftats i olika EU-sammanhang och bilateralt mellan europeiska ledare och med amerikanska kontakter. EU har fortsatt att värna om ett starkt och nära samarbete över Atlanten. Samar-

bete mellan EU och USA behövs om vi skall kunna möta de globala hot vi i dag står inför, såsom terrorism, nedrustning, miljöförstöring, hiv/aids m.m. Ingen klarar dessa utmaningar ensam. Genom samarbete nås resultat. Behovet att hantera gränsöverskridande utmaningar bidrar till att det transatlantiska samarbetet i högre grad än tidigare påverkas av utvecklingen bortom Europas gränser.

Motionen

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U305 (m) yrkande 2 anser att en sammanhållen EU-politik är det bästa sättet att konstruktivt kunna bidra till transatlantiska åtaganden för Mellanöstern.

Utskottets överväganden

Utskottet anser, liksom regeringen, att relationen till USA har en central roll för utvecklingen av den europeiska säkerhetspolitiken. Nato kommer under överskådlig tid att förbli en central organisation för större militära krishanteringsinsatser i Europa och dess närområde. Det är angeläget, anser utskottet, att EU:s krishanteringsförmåga byggs upp i nära samverkan med Nato.

Utskottet anser, liksom regeringen, att USA:s närvaro och samarbete i olika former med alla länder i norra Europa bidrar till att förankra Nordeuropa Barentsregionen, Arktis och Östersjöregionen i det euroatlantiska säkerhets-samarbetet. Säkerheten i det euroatlantiska området är odelbar.

Sverige och EU delar, menar utskottet, grundläggande demokratiska värden med USA och ser därför positivt på ansträngningar till internationell samverkan inom olika områden såsom kampen mot fattigdom, demokrati-främjande och medling i regionala konflikter. Utskottet noterar den centrala roll som den s.k. kvartetten (FN, EU, USA och Ryssland) spelar i fredsprocessen i Mellanöstern.

En fortsatt stark transatlantisk länk är av grundläggande betydelse för Sverige och hela Europas stabilitet och säkerhet. I det transatlantiska perspektivet ligger ett gemensamt intresse att t.ex. verka för en utveckling mot demokrati i Afghanistan och Irak. Utifrån sina förutsättningar lämnar Sverige i dessa sammanhang bidrag, såväl civilt som, när det gäller Afghanistan, militärt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2004/05:U305 (m) yrkande 2 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Afrika

Cotonouavtalet, med dess starka fokus på Afrika söder om Sahara, fortsatte att spela en viktig roll för EU:s relationer med Afrika. Inom ramen för Cotonouavtalet har EU under året haft en nära politisk dialog med flertalet länder i Afrika söder om Sahara. Den fredsfacilitet för Afrika som inrättades 2003 har under året används för att stödja insatser i Sudan (två insatser) och i Centralafrikanska republiken samt till stöd för kapacitetsbyggande inom Afrikanska unionen, AU.

Rådsslutsatser har antagits bl.a. angående situationen i Sudan, Stora Sjöregionen och Somalia och beträffande fred och säkerhet i Afrika. EU-Afrikadialogen inleddes formellt i samband med stats- och regeringschefernas möte i Kairo i april 2000. Det andra toppmötet planerades äga rum i Lissabon den 4–5 april 2003, men sköts upp på grund av svårigheter att enas om formerna för ett toppmöte i ljuset av situationen i Zimbabwe. Dialogen har fortsatt på tjänstemannanivå. EU- respektive AU-trojkorna har också träffats på ministernivå på halvårsbasis, senast i december i Addis Abeba. Vid det senaste mötet behandlades fred och säkerhet, samhällsstyrning, regional integration och handel och utvecklingsfrågor såsom skulder, livsmedelssäkerhet, migration och trafficking samt hiv/aids.

Arbetet med att utforma en gemensam EU-politik för konflikthantering i Afrika påbörjades under det svenska ordförandeskapet 2001 och har senast reviderats i rådsbeslut i januari (rådets gemensamma ståndpunkt 2004/85/Gusp). Utifrån detta rådsbeslut har ett antal insatser och ambitioner identifierats inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. I fokus står stöd till afrikanska organisationers arbete med att förebygga och hantera konflikter, liksom stöd efter den akuta konfliktsituationen. EU:s stöd skall bl.a. omfatta utbildning, rådgivning och planering. Rådsslutsatserna och handlingsplanen framhåller att EU:s stöd till fred och säkerhet i Afrika är del av en koherent politik gentemot Afrika och betonar vikten av samordning i hela bredden av EU:s samlade insatser. Man understryker särskilt respekt för afrikanskt ägarskap.

Motionerna

I den enskilda motionen 2004/05:U282 (s) yrkande 1 menar motionärerna att EU-ländernas Afrikapolitik måste samordnas och effektiviseras. I yrkande 3 efterlyser motionärerna en samlad och förnyad Afrikapolitik med fokus på fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling och korruptionsbekämpning.

I kommittémotion 2004/05:U302 (kd) yrkande 2 anser motionärerna att regeringen inom ramen för EU skall uppmuntra till en fördjupad dialog med Afrikanska unionen (AU) vad gäller bl.a. kraven på en modell för etiskt ledarskap i Afrika.

Utskottets överväganden

Utskottet delar regeringens bedömning att en sammanhållen och konsekvent EU-politik gentemot Afrika är av avgörande betydelse för unionens förmåga att arbeta för fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling och korruptionsbekämpning. Sverige verkar för ett koordinerat och konstruktivt användande av de medel EU har tillgång till för sin politik.

Utskottet konstaterar att Sverige inom EU driver frågor om konfliktförebyggande, respekt för mänskliga rättigheter och en demokratisk utveckling genom kontinuerlig dialog med de afrikanska länderna. En viktig del av relationen mellan EU och Afrika bygger på Cotonouavtalet som reglerar EU:s utvecklingssamarbete med AVS-länderna (Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet). Det ingicks i juni 2000 och löper på 20 år. Avtalet lägger stor tonvikt vid mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatsprincipen och god samhällsstyrning.

EU:s arbetsgrupp för Afrika ansvarar för att följa och analysera utvecklingen i Afrika söder om Sahara. En viktig aspekt av arbetet är att föreslå en gemensam EU-hållning visavi enskilda länder och regioner i Afrika och att säkerställa koherensen i EU:s agerande. Arbetsgruppen diskuterar även olika frågor, såsom konflikthantering, konfliktförebyggande samt demokrati och mänskliga rättigheter.

EU-trojkan, som består av förutvarande, innevarande samt nästkommande års EU-ordförandeländer, sammanträffar under varje ordförandeskap med USA, Kanada och Japan, Afrikanska unionen och de subregionala organisationerna Ecowas (Economic Community of West African States) och SADC (Southern African Development Community). Det irländska ordförandeskapet har valt att prioritera konfliktförebyggande, konflikthantering och samarbete med FN. Utvecklingen i Storasjöregionen, Afrikas horn och Manoriverområdet i Västafrika (Sierra Leone, Liberia och Guinea) är fortsatt en prioritet. EU:s särskilda sändebud för Storasjöregionen samt ordförandeskapets särskilda representant för Manoriverområdet rapporterar regelbundet till arbetsgruppen för Afrika.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U282 (s) yrkandena 1 och 3 samt 2004/05:U302 (kd) yrkande 2 kan avstyrkas.

4 Rättsliga och inrikes frågor

Skrivelsen

Europeiska rådet antog under 2004 slutsatser om samverkan mellan privata och offentliga organ för att förebygga organiserad brottslighet, om åtgärder för att bekämpa organiserad brottslighet på västra Balkan samt om upprättande av ett strategiskt koncept för att bekämpa organiserad brottslighet.

Arbete med den ömsesidiga utvärderingen av medlemsstaternas rättssystem och genomförande av åtgärder på nationell nivå i kampen mot terrorism har pågått under året. Ämne för den första utvärderingsrundan är samordning och informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och under rättelseorgan, speciellt gällande extrema islamistiska grupper och deras aktiviteter.

Det fortsatta arbetet inom unionen har präglats av de slutsatser som Europeiska rådet antog vid toppmötet i Tammerfors 1999, att ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden bör bli en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet samt det åtgärdsprogram för att genomföra denna princip som rådet antog i december 2000. I det under hösten antagna Haagprogrammet bekräftades att principen om ömsesidigt erkännande skall utgöra grunden för det fortsatta arbetet med att utveckla det straffrättsliga samarbetet.

Europeiska unionens polisbyrå, Europol, med högkvarter i Haag i Nederländerna, startade sin verksamhet 1999. Målet för Europol är att bidra till ett effektivare samarbete mellan de brottsbekämpande myndigheterna i unionen i kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten. Verksamheten har under det gångna året fokuserat på inlemmandet av de nya medlemsländerna i Europolsamarbetet, nödvändigheten av att informationsflödet till Europol från de brottsbekämpande myndigheterna och stödet till medlemsstaterna genom analysprojekt effektiviseras. Även slutförandet av arbetet med att inrätta informationsregistret har prioriterats. De brottsbekämpande aktiviteterna har koncentrerats till områdena narkotikabrott, illegal invandring och människosmuggling, terrorism, organiserad brottslighet, penningförfalskning samt ekonomisk brottslighet.

Motionen

Motionärerna bakom motion 2004/05:U303 (kd) yrkande 4 anser att EU i sitt samarbete med de nya medlemsländerna skall prioritera ett fungerande yttre gränsskydd och korruptionsbekämpning i samverkan med EU:s nya grannar. I yrkande 5 efterlyses EU-satsningar för att stoppa människosmuggling via de nya medlemsländerna. Vidare framhålls i yrkande 6 att Sverige bör verka för att EU genom sitt utvecklingssamarbete på Balkan stöder kompletteringsutbildning av poliser och andra myndigheter för utveckling av fungerande rättssamhällen. I yrkande 7 framhålls att EU bör genomföra en uppföljningskonferens om transnationell organiserad brottslighet i EU:s närområde.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att arbetet för rättvisa och hållbar global utveckling förutsätter ett starkt engagemang och stöd för ett oberoende och effektivt rättsväsende som kan upprätthålla de rättigheter och skyldigheter som fastställts i såväl den egna rättsordningen som genom internationella instru-

ment. Den offentliga förvaltningen har en avgörande betydelse i en rättsstat. God samhällsstyrning och ett fungerande rättsväsende är nödvändiga för en effektivt fungerande ekonomi.

Det internationella rättssystemet har förstärkts under de senaste åren, och med det kalla krigets slut har FN och FN:s säkerhetsråd fått fler möjligheter att agera. En internationell brottmålsdomstol (ICC) har upprättats. Utskottet välkomnar denna utveckling och menar att den skapar gynnsamma förutsättningar för att målet om en rättvis och hållbar global utveckling skall kunna uppnås. Korruption och ekonomisk brottslighet är allvarliga hot mot rättvisa och utveckling och undergräver demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomisk utveckling. Samtidigt snedvrids konkurrensen inom näringslivet. En effektiv korruptionsbekämpning är avgörande i både utvecklingsländer och utvecklade stater. Utskottet ser positivt på det breda engagemang som EU har i det internationella arbetet mot bl.a. korruption och människosmuggling.

Utskottet konstaterar att EU:s bistånd till Balkan bl.a. har gått till att stärka arbetet för de mänskliga rättigheterna och demokrati samt offentlig förvaltning. Flera länder har fått stöd för insatser för att motverka korruption, för att stärka det civila samhället och för insatser för stöd till yttrandefrihet, minoritets- och rättsfrågor. EU har även bidragit med stöd för utbildning av domare, åklagare, advokater och domstolspersonal och fortbildat jurister i syfte att de kan genomföra rättegångar enligt Haagdomstolens normer. Arbetslösheten framstår med sina kopplingar till social oro, prostitution och människohandel som en akut och politiskt central fråga. Som stöd för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i västra Balkan framstår två samarbetsområden som särskilt viktiga – anpassningen till Köpenhamnskriterierna och utvecklingen av näringslivet.

Utskottet menar att för att EU skall bli ett område för frihet, säkerhet och rättvisa krävs bl.a. ett effektivt brottsförebyggande arbete. EU har, tillsammans med en rad medlemsstater, bl.a. Sverige, verkat för att brottsförebyggande frågor skall få ett eget avsnitt i Haagprogrammet. Europeiska unionens nätverk för förebyggande av brottslighet EUCPN – som bildades under Sveriges ordförandeskap år 2001 – är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion *2004/05:U303 (kd) yrkandena 4–7* kan avstyrkas.

5 Miljö- och jordbrukspolitik i ett internationellt perspektiv

Skrivelsen

Mot bakgrund av de diskussioner som fördes vid det informella rådsmötet i juli 2004 i Maastricht om möjligheter till miljöeffektiva innovationer antog rådet slutsatser som bl.a. tog upp betydelsen av att främja innovationer och att utveckla energi och resurseffektiva lösningar för att samtidigt skapa en bättre miljö och bidra till tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Rådet framhöll att det i detta arbete är viktigt att skapa rättvisa förutsättningar för tillgång till marknaden samt att utnyttja ekonomiska styrmedel och offentlig upphandling. Europeiska rådet bekräftade också unionens enighet om att uppfylla klimatprotokollet från Kyoto och att gå vidare med nya långsiktiga mål efter 2012.

Europeiska rådet har slagit fast att man skall överväga strategier och mål för att minska utsläppen av växthusgaser på medellång och lång sikt. Miljöministrarna antog vid rådsmötet i december rådsslutsatser om begränsning av utsläpp av växthusgaser.

I december 2004 slutförhandlades en mellanstatlig strategisk plan för teknologitöd och kapacitetsbyggande på miljöområdet. Planen ger UNEP (United Nations Environment Program) i uppdrag att fördjupa sitt deltagande i det multilaterala samarbetet för miljödimensionen av hållbar utveckling och i utvecklingsländernas regionala samarbete. EU ägnade mycket kraft åt att söka bidra till en kvalitativ plan, och även om innehållet blev mindre tydligt än önskvärt ses planen inom EU som ett väsentligt steg framåt både för det praktiska arbetet och för att överbrygga förtroendeklyftan mellan i-länder och u-länder.

Rådet hade i december en första diskussion om UNEP:s bidrag till 2005 års FN-toppmöte om genomförandet av Millenniedeklarationen och millennieutvecklingsmålen (MDGs). Rådet underströk vikten av att integrera ett miljöperspektiv i förhållande till genomförandet av millennieutvecklingsmålen, särskilt målen om fattigdomsbekämpning och om miljömässigt hållbar utveckling, och har även lyft fram kopplingen mellan miljö och säkerhet.

Motionerna

Motionärerna bakom motion 2004/05:U253 (mp) yrkande 3 anför att livsmedelssuveränitet är folks, länders och unioners rätt att definiera sin egen jordbruks- och livsmedelspolitik, vilket sammantaget innebär en radikal nyorientering av WTO:s förhandlingsagenda på jordbruksområdet.

I motion 2004/05:U282 (s) yrkande 2 framhålls att Europas jordbrukspolitik har direkt negativa konsekvenser för Afrikas utveckling. Det är viktigt att EU:s Afrikapolitik fokuseras än mer på fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling, stöd till afrikanska organisationer och stöd till ett intensifierat arbete mot korruption.

Motionärerna bakom motion 2004/05:U302 (kd) yrkande 4 anser att nu gällande protektionism bör avvecklas vad gäller restriktioner för införsel av ekologisk jordbruksproduktion från u-länder till EU.

I motion 2004/05:U311 (kd) yrkande 12 anför motionärerna att Sverige bör arbeta för en global samordning av genomförandet av de internationella miljökonventionerna.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att miljöpolitiken inom unionen har stor betydelse för det svenska agerandet internationellt. Tillsammans med övriga EU-länder kan Sverige driva på det globala och regionala miljöarbetet och inom internationella miljökonventioner är EU:s agerande av stor vikt. Genom samordning kan EU bli en stark aktör i förhandlingarna. Ett tydligt exempel är klimatkonventionen och Kyotoprotokollet där EU:s agerande har varit avgörande.

Utskottet menar att det finns en stor potential för minskad fattigdom genom ökad tillväxt, höjd sysselsättning, produktion och export på jordbruksområdet. Samtidigt är det viktigt att understryka att utvecklingsarbetet bör utgå från att förutsättningar och behov skiftar mellan och även inom olika länder samt att utvecklingsländernas egna strategier bör vara utgångspunkten för internationella insatser.

Utskottet konstaterar också att det parallellt med handelsliberaliseringar och krav på reformer av EU:s jordbrukspolitik måste ske satsningar på landsbygdsutveckling i u-länderna och på att skapa förutsättningar för en tillräcklig livsmedelsproduktion genom en jordbrukspolitik som stärker familj jordbrukets ställning och de lokala marknaderna.

Utvecklingsländerna måste ges förutsättningar att skapa en tryggad livsmedelsförsörjning och en positiv utvecklingsprocess genom en uthållig jordbruksproduktion. Utskottet menar att jordbruket i ett lokalt, nationellt och globalt perspektiv kan ses som nyckeln till utveckling för många länder. Ett jordbruk som dessutom är ekonomiskt, socialt som miljömässigt hållbart har en viktig funktion i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling. Jordbruket bidrar också till ökad livsmedelssäkerhet, ökad delaktighet för kvinnor i beslut som rör landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion. Många u-länder har en betydande export av eller exportpotential för jordbruksprodukter och en liberalisering av handeln med jordbruksprodukter kan därför gynna den ekonomiska utvecklingen i dessa länder.

Utskottet ser positivt på att EU agerar pådrivande för en politik för hållbar utveckling. Kraftfulla insatser behövs för att fattigdomen skall utplånas, produktions- och konsumtionsmönstren bli hållbara och skyddet gott för de naturresurser som skall ligga till grund för kommande generationers ekonomi och sociala utveckling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U253 (mp) yrkande 3, 2004/05:U282 (s) yrkande 2, 2004/05:U302 (kd) yrkande 4 samt 2004/05:U311 (kd) yrkande 12 kan avstyrkas.

6 EU:s institutioner och personalpolitik

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att EU måste företrädas av moderna, öppna och medborgarorienterade institutioner. Sverige har under året fortsatt att verka för ökad öppenhet och insyn i EU:s institutioner.

Den 22 mars 2004 fattade EU:s utrikesministrar beslut om personalpolitiska reformer som rör de ca 30 000 tjänstemännen vid EU:s institutioner. Reformerna innebär bl.a. att yttrandefriheten skrivs in i EU:s tjänsteföreskrifter.

Beslutet markerade slutfasen i det handlingsprogram om administrativa reformer som antogs av kommissionen den 1 mars 2000. Reformerna skall bidra till att skapa öppnare och mer effektiva institutioner och att göra dem till bättre och modernare arbetsgivare. Ledarskapet skall förbättras och de strikta hierarkierna luckras upp. Paketet innehåller också förbättringar för personalen när det gäller t.ex. reglerna vid föräldraledighet och de rättigheter som följer av registrerat partnerskap. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 maj 2004, samtidigt med EU:s utvidgning.

Motionerna

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:L295 (fp) yrkande 24 anför att EU, i och med Amsterdamfördraget år 1997, har skaffat sig en legal grund för att arbeta mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Ännu en byggsten, menar motionärerna, lades i och med EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna, som antogs vid toppmötet i Nice 2000. I yrkande 25 framhålls att Europeiska unionens olika organ är en stor arbetsgivare. Fortfarande förekommer regler, menar motionärerna, som särbehandlar homo- och bisexuella negativt när det gäller anhörigförmåner och andra familjerelaterade bestämmelser. Motionärerna menar att Sverige har ett ansvar att agera för likabehandling oavsett sexuell läggning.

I den enskilda motionen 2004/05:A351 (s) yrkande 3 anser motionärerna att samkönade par som är anställda inom EU bör ha samma rättigheter och samma skyldigheter inom EU som heterosexuella par.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar den positiva utvecklingen som ägt rum för EU:s institutioner i personalpolitiska frågor. Det är viktigt att förbättringar för personalen genomförts när det gäller reglerna vid föräldraledighet och de rättigheter som följer av registrerat partnerskap. Utskottet välkomnar nu att pensionssystemet utformas på könsneutrala grunder. Utskottet konstaterar att i fråga om könsneutral äktenskapslagstiftning har EG-domstolen slagit fast att äktenskapet och partnerskapet är två skilda samlevnadsinstitut.

Det nya regelverket trädde, som framgår av skrivelsen, i kraft den 1 maj, samtidigt med EU:s utvidgning.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:L295 (fp) yrkandena 24 och 25 samt 2004/05:A351 (s) yrkande 3 kan avstyrkas.

7 Skrivelsens inriktning och omfattning

Skrivelsen

Enligt 10 kap. 1 § riksdagsordningen skall regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen samt varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen. Skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten inom Europeiska unionen under 2004 behandlar samtliga samarbetsområden inom EU, varav kan nämnas EU:s övergripande utveckling, det ekonomiska och sociala samarbetet, unionens förbindelser med omvärlden, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden framhåller att även i år kan konstateras att skrivelsens utformning och innehåll utgör en mycket värdefull översikt över EU:s hela verksamhet. Som EU-nämnden tidigare påpekat utgör den också en bekräftelse på att regeringen har fullgjort sin informations- och samrådsskyldighet visavi riksdagen. Liksom föregående år har i stort sett alla viktiga sakfrågor som tas upp i skrivelsen behandlats av EU-nämnden. Flera frågor som behandlas i skrivelsen är aktuella under flera år framöver, vilket medför att skrivelsen också är ett viktigt redskap i riksdagens löpande arbete med EU-frågorna.

När det gäller bilagorna till skrivelsen har ingen ändring skett i förhållande till 2002 och 2003 års skrivelser. Även i 2004 års skrivelse finns en bilaga med en lista över Internetadresser. Nämnden har emellertid tidigare efterlyst också en bilaga över viktigare förordningar, direktiv och beslut (dvs. bindande rättsakter) antagna under verksamhetsåret, liksom uppgift om grönböcker och vitböcker beslutade av kommissionen under året. Nämnden har framhållit att ett alternativ till en sådan bilaga kan vara att i stället

hänvisa till Europeiska kommissionens årliga allmänna rapport om EU:s verksamhet som kommissionen i enlighet med artikel 212 i EG-fördraget offentliggör varje år senast en månad före öppnandet av Europaparlamentets session. I denna allmänna rapport – som finns tillgänglig på Internet – finns en teknisk bilaga med uppgifter om beslut inom ramen för Gusp – samarbetet och tabeller med uppgifter om rättsakter och internationella avtal. Likaså finns uppgifter om grön- och vitböcker utgivna under verksamhetsåret.

EU-nämnden har också tidigare framhållit att det vore värdefullt om uppgifter om hur Sverige röstat i rådet redovisades inte bara i den löpande texten utan också samlat på ett ställe i skrivelsen så att riksdagen kan få en komplett och översiktlig bild av hur regeringen har agerat i EU i detta avseende. Någon sådan redovisning återfinns inte heller i årets skrivelse. Det är angeläget att nästa års skrivelse innehåller en samlad redovisning för de fall där Sverige i rådet röstat nej eller avstått från att rösta.

I vissa fall kan det vara intressant att veta i vilken sammansättning ministerrådet hanterat en viss fråga. Detta är i de flesta fall ganska klart men i vissa fall inte. Läsningen av skrivelsen och ytterligare inhämtning av fakta skulle underlättas om det i vissa fall angavs i vilken sammansättning rådet har hanterat frågan och när det aktuella rådsmötet ägt rum.

Det välkomnas att det i skrivelsen hänvisas till faktapromemorior, vilket underlättar ytterligare inhämtning av fakta. I vissa frågor presenteras en kort framåtsyftande information, t.ex. att ett meddelande skall presenteras under kommande år. Sådan information är värdefull för riksdagens planering.

Utskottets överväganden

Utskottet noterar de uttalanden som EU-nämnden gör angående skrivelsens inriktning och omfattning. Utrikesutskottet kan, vilket också framförts i bet. 2003/04:UU10, instämma i vissa av de påpekanden som görs, t.ex. att regeringens agerande i vissa fall kunde beskrivas mer utförligt. Samtidigt vill dock utskottet betona att skrivelsen har ett gediget omfång, täcker många frågor och ger en god bild av EU-samarbetet. Utökade krav på redovisning i skrivelsen måste enligt utrikesutskottets mening vägas mot önskemålet att skrivelsen inte blir alltför omfattande och att den måste kunna framställas med en rimlig arbetsinsats.

Skrivelsen innebär en värdefull återrapportering av verksamheten inom EU under året som varit.

Utskottet konstaterar att EU-nämnden understryker att rådsreformen inte medfört någon förändring i övrigt av beredningen av rådets möten med t.ex. längre tidsfrister för beredningen av frågorna, vilket innebär svårigheter för nationella parlamentariker att hinna sätta sig in i frågorna. Någon förbättring härvidlag har inte skett under 2004.

Regeringen bör enligt nämndens uppfattning verka inom EU för att rådets arbetsformer gör det möjligt för de nationella parlamenten att bereda frågorna och överlägga med sina respektive regeringar före rådsmötena. Det är viktigt att EU:s institutioner skapar utrymme för de nationella parlamenten att vara aktiva. EU:s legitimitet ökar om det sker en demokratisk förankring i medlemsstaterna av de frågor som hanteras gemensamt på EU-nivå.

EU-nämnden har vidare understrukt vikten av rättssäkerhetsgarantier och bl.a. givit stöd för att sträva efter tydligare skrivningar om rättssäkerhetsgarantier inför antagandet av Haagprogrammet. Att rättssäkerheten måste garanteras framfördes också vid behandlingen av åtgärds paketet mot terrorism.

Utskottet, som inte har någon annan uppfattning än EU-nämnden, fäster vikt vid det pågående utvecklingsarbetet kring de av EU-nämnden väckta frågeställningarna.

Utskottet har i sammanhanget tagit del av Regeringskansliets faktagrupper 2004/05:FPM:31 Förslag till förordning om handel med varor som kan användas för dödsstraff, tortyr m.m., 2004/05:FPM33 EU:s byrå för mänskliga rättigheter, 2004/05:FPM42 Kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om EU:s långtidsbudget för perioden 2007–2013, 2004/05:FPM46 Instrumentet för ekonomiskt samarbete och utvecklingsarbete inom ramen för EU:s långtidsbudget 2007–2013.

Med vad utskottet anfört i detta betänkande föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004 till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Europeiska unionens förbindelser med omvärlden, punkt 2 (c)

av Agne Hansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U267 yrkande 4 och avslår motionerna 2004/05:U206 yrkande 4 och 2004/05:U314 yrkande 13.

Ställningstagande

Samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitiken i EU syftar bl.a. till att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. Beslut om EU:s agerande i dessa frågor fattas i dag med enhällighet. I ett läge där enhällighet inte råder blir EU handlingsförlamat. Det tydligaste exemplet på detta är EU:s oförmåga att agera i Irakkonflikten. Arbetet inom utrikes- och säkerhetspolitiken förlorar också kraft genom att unionen efter ett sådant tillstånd måste ägna kraft åt att återskapa enighet, vilket arbetet under det gångna året fått ägna stor kraft åt.

EU har även misslyckats i forna Jugoslavien, och framför allt agerandet i Kosovo visade på stora bristfälligheter i EU:s förmåga att förhindra våld, mord och förstörelse. Sådana misslyckanden bör inte upprepas i framtiden. EU bör klara av att hantera kriser innan de eskalerar till krig och katastrof. I Kosovo var det USA som fick träda in för att rädda människoliv. I framtiden bör inte EU förlita sig på USA. EU måste själv kunna ta ett större samlat ansvar. Det ställer krav på de enskilda länderna, men också på samarbetsförmågan dem emellan. EU måste bli mer samstämmigt inom utrikes- och säkerhetspolitiken och kunna tala med en röst. Införandet av en s.k. utrikesminister är ett steg i rätt riktning. Det betyder att EU nu kan bli tydligare på den internationella arenan. För att EU ska kunna nå ännu bättre resultat inom utrikes- och säkerhetspolitiken bör vetorätten avskaffas. Ett eller ett fåtal länder kan inte tillåtas få blockera insatser för att rädda män-

niskoliv och förhindra EU:s handlande för ökad säkerhet i regionen. Ett avskaffande av enhälligheten inom utrikes- och säkerhetspolitiken innebär inte att en sådan ordning strider mot alliansfriheten då enskilda länder har möjligheten att kunna reservera sig om beslutet går emot väsentliga nationella intressen. Vad som ovan anförts om avskaffande av vetorätten inom EU:s utrikes- och säkerhetspolitik bör ges regeringen.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U267 yrkande 4.

2. Europeiska unionens utvecklingssamarbete, punkt 4 (mp)

av Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U251 och 2004/05:U254 yrkande 6 och avslår motionerna 2003/04:U348 yrkande 29, 2004/05:K431 yrkande 7, 2004/05:Fi230 yrkande 3, 2004/05:U226 yrkande 18, 2004/05:U256 yrkandena 9 och 10, 2004/05:U261 yrkande 2, 2004/05:U302 yrkande 5, 2004/05:U311 yrkandena 13 och 17, 2004/05:U313 yrkande 1 och 2004/05:U331 yrkandena 8 och 12.

Ställningstagande

Industrialiserade länder har i princip alla nått sin nuvarande utvecklingsnivå efter att ha skyddat sina industrier när de var under uppbyggnad. På samma sätt måste fattiga länder i dag kunna ge sina industrier goda tillväxtmöjligheter på den inhemska marknaden innan de utsätts för hård internationell konkurrens.

Liberaliseringen av EU:s handel med Medelhavsländerna måste ske långsamt med hänsyn till att de måste ges möjligheter att skydda sina industrier och sina jordbrukssektorer under en övergångsperiod samt ges ordentligt stöd för omställning.

Med detta som utgångspunkt är delarna i WTO:s juliöverenskommelse kring ”marknadstillträde för icke-jordbruksvaror” ett bakslag för de fattiga länderna. De beslutade tullsänkningarna i överenskommelsen innebär i värsta fall att spirande industrier i fattiga länder, som på sikt skulle kunna utgöra bas för stabila ekonomier i dessa länder, kommer att slås ut. Dessa länder motsatte sig också logiskt nog, skrivningarna in i det sista. Det var först efter stor press från de rika länderna att man äventyrar hela det multilaterala handelssystemet, och efter att de fattiga länderna ändå fått till stånd en tilläggsparagraf i det här avsnittet, som de till sist kom att acceptera tex-

ten. Förhandlingstaktiken från bland andra EU:s sida visar en skriande brist på förståelse för dessa länders utvecklingsproblem. För att resultatet i juliöverenskommelsen skall åsamka u-länder så lite skada som möjligt bör Sverige genom EU driva att konkreta volymer av tullsänkningar i de kommande förhandlingarna för u-länder inte blir större än att de fortsatt kan skydda sina växande industrier, på sina egna villkor.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U251 samt 2004/05:U254 yrkande 6.

3. Riktlinjer inom biståndet för markanvändnings- och jordreformspolitik, punkt 5 (mp)

av Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U342 yrkandena 1–5.

Ställningstagande

Inom EU pågår en process för att fastställa gemensamma riktlinjer för medlemsländernas politik när det gäller markanvändning och jordreformer inom u-landsbiståndet. Det är angeläget att EU har ett starkt fokus på landreformer som gynnar de fattiga när man utarbetar dessa nya riktlinjer. Den viktigaste faktorn att ta hänsyn till när det gäller jordreformer är mänskliga rättigheter. Även kulturella och politiska aspekter som hittills har blivit negligerade i internationellt utvecklingsbistånd bör finnas med.

Organisationen FIAN, *Food First Information and Action Network*, som arbetar med mänskliga rättighetsfrågor har i många år kritiserat förekomsten av tvångsavhysning av fattiga jordbrukare från jordar de brukat för att deras regeringar har rekommenderats att satsa på exportinriktat jordbruk. FIAN har också kritiserat många regeringars försök att slingra sig undan jordreformer. Deras erfarenheter har lett till slutsatsen att om jordreformer skall leda till att småjordbrukare skall kunna försörja sig och till minskad hunger, är jordreformer inte bara en teknisk fråga utan också en fråga om mänskliga rättigheter och livsmedelssuveränitet för landet.

En bit mark är inte bara något man kan äga utan själva källan till överlevnad och försörjning i byar på landsbygden. Konflikter om mark och ökad fattigdom på landsbygden är ett växande problem med såväl politisk, kulturell som andlig innebörd. När EU:s medlemsländer nu skall enas om en politik när det gäller fördelningen av makt mellan en stat, dess medbor-

gare och lokala myndigheter, är det av oerhörd betydelse att den nya politiken är klok och väl genomtänkt och sätter in aktuella markfrågor och jordreformer i ett större politiskt, ekonomiskt och socialt sammanhang. Det är bra att frågor om fattigdomsbekämpning, miljöförstöring och jämställdhet som alla har en markaspekt nu diskuteras vid framtagandet av de nya riktlinjerna för utvecklingssamarbetet inom EU.

Diskussionerna och textutkastet till dessa präglas dock än så länge av flera allvarliga brister.

- Det finns ingen analys av orsakerna till hunger och svält på landsbygden. Utkastet ignorerar i stort sett samspelet mellan markpolitik, handelsregler, socialpolitik, investeringar och makroekonomi. De gemensamma riktlinjerna behöver grundas på en djupare förståelse av detta samspel. Jordreformer måste kompletteras av en inhemsk politik som stödjer småjordbrukare och en makroekonomi som tillåter producenter på landsbygden att tjäna sitt uppehälle. Det behövs också fler arbetstillfällen utanför jordbrukssektorn för människor på landsbygden. Annars kommer inte den ökade tillgången på land för fattiga människor att bli långsiktigt hållbar.
- Ursprungsbefolkningars och minoriteters rättigheter nämns nästan inte alls trots att sambandet mellan kränkningar av mänskliga rättigheter och konflikter om rätten till mark är särskilt påtaglig för dessa grupper. Detta samband är avgörande som en grund för nya standarder och när man ska bestämma vilken roll olika aktörer ska spela och det är nödvändigt att prioritera vissa reformer och vissa förhållningssätt. EU:s nya riktlinjer måste utgå från ett rättighetsperspektiv i markfrågor genom att tillämpa de internationella konventionerna på de mänskliga rättigheternas område.
- Utkastet till riktlinjer är fortfarande oklart om vilken status landreformer ska ha i det europeiska utvecklingsbiståndet. Utkastet till riktlinjer saknar såväl klara regler för procedurer, som ett oberoende kontrollinstrument och en klagomöjlighet. Det sistnämnda behövs för att berörda grupper i utvecklingsländerna ska kunna ställa EU till svars för eventuella negativa effekter av den förda politiken. Riktlinjerna borde också innehålla tydliga regler för hur det civila samhället ska kunna delta på ett demokratiskt sätt.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U342 yrkandena 1–5.

4. Den europeiska grannskapspolitiken, punkt 7 (fp)

av Cecilia Wigström (fp) och Birgitta Ohlsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U217 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05:K431 yrkande 5, 2004/05:U206 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U242 yrkandena 1 och 12 samt 2004/05:U267 yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Vitryssland är ett av EU:s nya grannländer efter det att de nya medlemsländerna trätt in i unionen. EU är en viktig aktör i tillskapandet av en utveckling i demokratisk riktning i Vitryssland.

Tacis är EU:s stödprogram till Ryssland och övriga länder i OSS, inklusive Vitryssland samt Mongoliet. Syftet med programmet är bl.a. att stärka den demokratiska utvecklingen, med stöd till det civila samhället som ett medel för detta. Emellertid fungerar inte programmet på önskvärt sätt. Detta på grund av att den vitryska regimen vägrar befria de enskilda organisationerna i landet från moms samtidigt som EU generellt inte tillåter att unionens finansiella satsningar försvinner i momsbetalningar. Eftersom stödet till det civila samhället i Vitryssland är en förutsättning för en lyckad demokratiseringsprocess, måste situationen lösas. Medan EU och Vitryssland håller på sina ståndpunkter, förlorar föreningslivet det stöd de så innerligt behöver. Sverige måste vidta åtgärder för att säkerställa att EU:s stöd fungerar och kommer till användning så som det är tänkt, inbegripet beredskap att göra undantag för EU:s momsregler.

Situationen för mänskliga rättigheter i Vitryssland förvärras successivt och i det här läget behövs ökade satsningar på demokratiutveckling både av EU och Sverige. Det s.k. Vitrysslandsprogrammet innebar att svenska organisationer fick möjlighet att tillsammans med vitryska samarbetspartner genomföra samarbetsprojekt med full finansiering från Sida. Från 2004 försämrades villkoren för det svenska demokratibiståndet till Vitryssland. Folkpartiet menar att regeringen bör se över beslutet och återinföra full finansiering för svenska demokratiprojekt i Vitryssland.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U217 yrkande 5.

5. Den europeiska grannskapspolitiken, punkt 7 (c)

av Agne Hansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U267 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05:K431 yrkande 5, 2004/05:U206 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U217 yrkande 5, 2004/05:U242 yrkandena 1 och 12 samt 2004/05:U267 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag delar utskottets oro över utvecklingen i södra Kaukasien. OSSE:s möjligheter att verka och agera inom sitt verksamhetsområde är begränsat på flera ställen i främst Kaukasus. Ett exempel på detta är att Djnestrregionen i Moldavien har stoppat en delegation från OSSE.

Organisationen har även haft problem att verka i Tjetjenien. Trots hinder upprätthåller OSSE operativ närvaro i flertalet av Europas och Centralasiens många oroshärdar. OSSE åtnjuter stor legitimitet. Dess säkerhetsfrämjande verksamhet har på ett väsentligt sätt bidragit till demokratisering, säkerhet och stabilitet.

Rysslands sätt att försöka hejda terrorismen med rötter i Tjetjenien, med ett fullskaligt krig mot hela den tjetjenska befolkningen har lett till katastrofala följder. När de medel som används bara driver fram mer terror och sprider den över allt större områden har omvärlden all anledning att reagera. Det behövs en demilitarisering med hjälp av internationella styrkor i Tjetjenien. Med den erfarenhet och den kunskap som OSSE har är det av största vikt att organisationen fortsätter sitt arbete. Rysslands fortsatta kränkning av mänskliga rättigheter och alltmer hårdnande attityd till en fredlig och demokratisk utveckling i södra Kaukasien bör leda till att EU inte låter det ryska agerandet fortgå opåtalat. EU och OSSE måste fortsätta sitt arbete för fred och demokrati i området. Det måste följas av att den svenska regeringen direkt och i EU uppmanar Ryssland och övriga aktörer att samarbeta inom ramen för OSSE för att verka för en fredlig utveckling i Kaukasien. Utskottet bör ge regeringen detta till känna.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U267 (c) yrkande 5.

6. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 12 (kd)

av Holger Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U303 yrkandena 4–7.

Ställningstagande

Regeringen bör ge högsta prioritet åt vissa allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, inte minst människosmuggling och sexuell exploatering. Människohandeln måste bekämpas på alla fronter. I en rapport från FN och OSSE riktas skarp kritik mot hur kampen mot människohandel bedrivs på Balkan. Kortsiktiga metoder prioriteras framför framtagandet av en övergripande plan för att motarbeta de bakomliggande orsakerna till människohandeln, som enligt rapporten är fattigdom, diskriminering, brist på utbildning och arbetslöshet. Det förebyggande arbetet handlar i dag mest om informationskampanjer, som enligt FN-rapporten dessutom genomförs ineffektivt och utan samordning och utvärdering.

Kristdemokraterna framhåller i detta sammanhang behovet av en djupare ekonomisk integration, i syfte att bekämpa fattigdomen. De nya grannländerna måste därför ges möjlighet att delta i den europeiska inre marknaden och i en ytterligare integration och liberalisering för att främja den fria rörligheten för personer, varor, tjänster och kapital (de fyra friheterna).

Kristdemokraterna vidhåller att den svenska regeringen bör fokusera sina biståndsinsatser till institutioner för utveckling av demokrati, mänskliga rättigheter, rättssamhällets principer och deras praktiska genomförande. Även kravet på att använda biståndsresurser för att överbrygga etniska och religiösa barriärer med målet att nå ökad förståelse och tolerans, bör bifallas.

Kristdemokraterna anser vidare att EU i sitt samarbete med de nya medlemsländerna skall prioritera ett fungerande yttre gränsskydd och korruptionsbekämpning i samverkan med EU:s nya grannar, att EU-satsningar behövs i syfte att stoppa människosmuggling via de nya medlemsländerna och att Sverige bör verka för att EU genom sitt utvecklingsarbete på Balkan stöder kompletteringsutbildning av poliser och andra myndigheter för utveckling av fungerade rätts samhällen.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U303 yrkandena 4–7.

7. Miljö- och jordbrukspolitik, punkt 13 (mp)

av Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U253 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05:U282 yrkande 2, 2004/05:U302 yrkande 4 och 2004/05:U311 yrkande 12.

Ställningstagande

Livsmedelssuveränitet är folks, länders och unioners rätt att definiera sin egen jordbruks- och livsmedelspolitik, utan dumpning till tredjeland. I begreppet inkluderas en prioritering av lokalt jordbruk i första hand avsett för att livnära den egna befolkningen, där man ger bönder och jordlösa tillgång till jord, vatten, utsäde och krediter. Därför behövs jordreformer, kamp mot GMO (Genetiskt modifierade organismer) och tillgång till traditionellt utsäde utan hinder av patenträttigheter. Vidare betonas småbönders, kvinnor som familjeförsörjares och lantarbetares rätt att producera livsmedel samt konsumenternas rätt att bestämma vad de äter och hur och av vem det skall produceras. Slutligen avser man de fattiga ländernas rätt att skydda sig själva från för lågt prissatt jordbruks- och livsmedelsimport och att befolkningen själv tillåts vara delaktig i de jordbrukspolitiska besluten. Alltså sammantaget en radikal nyorientering av WTO:s förhandlingsagenda på jordbruksområdet. Detta krav på livsmedelssuveränitet i handelssammanhang borde även vara svensk politik för EU i dessa förhandlingar.

De frivilliga riktlinjerna kommer att kunna bli en viktig källa till kunskap och inspiration i det framtida arbetet. De beskriver tydligt vad regeringar förväntas göra för att få slut på kränkningarna av den mänskliga rätten till mat. De är ett bra hjälpmedel för det civila samhället världen över när de skall hålla regeringar ansvariga de kommande åren. På så vis kan de komma att på ett avgörande sätt bidra till att åtminstone uppnå det första millenniemålet om att till år 2015 halvera andelen svältande.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U253 yrkande 3.

Särskilda yttranden

1. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (m, fp, kd, c)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Cecilia Wigström (fp), Holger Gustafsson (kd), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c) och Ewa Björling (m) anför:

Förankring av Europafrågor

Sverige har varit medlem i EU i tio år. Under samtliga dessa år har en socialdemokratisk minoritetsregering företrätt Sverige. De med regeringen samarbetande partierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet som båda anser att Sverige bör lämna EU ingår i regeringsunderlaget, men är enligt överenskommelse inte delaktiga i utformandet av Sveriges Europapolitik, detta trots att mycket av det som beslutas i EU kan definieras som inrikespolitik. Regeringen företräder Sverige i internationella sammanhang och mycket av EU-politiken förknippas uteslutande med regeringspolitik, även om formella samråd fortlöpande förs med riksdagen.

Den bristande Europakänslan i Sverige har många bottnar. Den klyfta som uppenbarades vid folkomröstningen i september 2003 samt det låga deltagandet i valet till Europaparlamentet i juni 2004 vittnar om ett förankringsproblem som måste tas på allvar. Vår uppfattning är att en framgångsrik och verkningsfull politik i EU bör bygga på skickligt tillvaratagande av svenska intressen men också förmåga att kunna föra hem gemensamt fattade beslut och förankra dem nationellt. I den delen kan inte Socialdemokraterna anses ha lyckats.

Under den borgerliga regeringen förhandlades anslutningsfördraget med EG fram i bred politisk enighet och medlemskapet blev verklighet 1995. Vi vill gemensamt se till att bättre tillvarata Sveriges intressen i EU och bidra till att Europasamarbetet kan blir mer effektivt.

Lissabonstrategin

Den viktigaste uppgiften för den ekonomiska politiken är att få fart på svensk ekonomi och uppnå en högre långsiktig tillväxt. Det är också nödvändigt att förstärka nyttan av att arbeta för att långsiktigt klara den sociala tryggheten. Den svenska uthålliga tillväxtpotentialen måste förbättras. Det svenska skattetrycket ligger betydligt över det europeiska genomsnittet och försvagar incitamenten till företagande, arbete och utbildning för svensk del. Ett ogynnsamt företagsklimat håller tillbaka nyföretagande, arbete och utbildning och försvårar inte minst för små och medelstora företag. Arbetskraftsbristen är stor på vissa områden samtidigt som en alltför stor del av

den arbetsföra befolkningen är arbetslös, i åtgärder, förtidspensionerad eller sjukskriven. Diskrimineringen och otillräcklig integration försvårar och hindrar många nya svenskers inträde på arbetsmarknaden.

En hög sysselsättning uppnås bäst genom en politik som underlättar för företagande över hela Europa. De mål som unionen sätter upp för sysselsättning och ekonomisk utveckling bör därför komma till uttryck genom rekommendationer till medlemsländerna om ökade insatser för i första hand företagande och tillväxt.

Genom EU kan gemensamma åtaganden göras för att underlätta konkurrenskraften, exempelvis ett väl fungerande tjänstedirektiv. Större delen av EU:s medlemsländer lider av samma problem som Sverige: massarbetslöshet och otillräcklig tillväxt. I brist på reformer stagnerar EU och den europeiska ekonomin. Ökade insatser och reformer för företagande och tillväxt måste främst genomföras nationellt, eftersom ekonomierna delvis skiljer sig åt sinsemellan, och makten och ansvaret för den ekonomiska politiken vilar i medlemsländerna.

Utrikes- och säkerhetspolitik i Afrika

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ger EU en bättre möjlighet att ta ett globalt ansvar. Vi anser att EU måste agera mer samfällt och kraftfullt och framför allt förebyggande.

Det är viktigt att EU håller fast vid unionens allmänna värdegrund såsom frihet och fred, demokrati, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna.

EU måste prioritera de högt skuldsatta och fattigaste länderna i Afrika söder om Sahara. EU:s andel av världens samlade bistånd uppgår till hela 55 %. Unionen har därmed både förmåga och ett ansvar att bekämpa fattigdomen i denna del av världen.

I andra sammanhang har vi framfört kritik mot den socialdemokratiska regeringens bristande agerande i EU för att försöka få ett stopp på den humanitära katastrofen i västra Sudan. Trots att det är två år sedan konflikten mellan Sudans regering, den regeringstrogn arabiska janjawidmilisen och rebellgrupper bröt ut står det internationella världssamfundet alltjämt handfallet inför uppgiften att få ett stopp på våldet mot civilbefolkningen i det konflikttrabbade Darfurområdet. Den humanitära situationen är fortsatt mycket allvarlig. Ett ökat engagemang från EU och det övriga internationella världssamfundet är avgörande.

Rättsliga frågor och inrikesfrågor

Efter 11 september-händelserna i USA 2001 och terrorattentaten i Madrid mars 2003 har kampen mot gränsöverskridande kriminalitet och internationell terrorism fått ökad aktualitet. I EU:s gemensamma arbete med att

bekämpa internationell terrorism måste varje enskilt land ha kapacitet och förmåga att införskaffa, kunna värdera och samverka kring information och underrättelse. Det måste finnas beredskap att kunna agera, för egen säkerhet men också för att kunna ställa svenska resurser till utsatta länders förfogande. Att Sverige saknar en nationell organisation för krishantering minskar vår förmåga för egen del men också vår möjlighet att effektivt och kompetent agera tillsammans med andra EU-länder. Att det råder osäkerhet kring vilka resurser som skulle kunna ställas till förfogande, såväl civilt som militärt, undergräver Sveriges trovärdighet på området.

2. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (fp)

Cecilia Wigström (fp) och Birgitta Ohlsson (fp) anför:

1995 blev Sverige fullvärdig medlem i EU-samarbetet. Efter tio år med socialdemokratiskt styre ser vi ett Sverige som i allt högre grad ställer sig utanför det europeiska samarbetet. Sverige har åter blivit en randstat som sagt nej till det gemensamma valutasamarbetet och som säger nej till fler gemensamma lösningar på gemensamma problem. Trots en ökande internationell brottslighet säger Socialdemokraterna nej till utökade befogenheter för Europol. Trots att utvecklingen av tjänstehandelssektorn har stor betydelse för Sveriges och Europas möjlighet till ökad tillväxt och ekonomisk utveckling säger regeringen nej till tjänstedirektivet.

Socialdemokraterna har dessutom misslyckats med att förankra det europeiska projektet hos det svenska folket. Till följd av detta har EU-negativismen växt sig allt starkare.

Europas länder – t.o.m. de största – är för små för att på egen hand klara de utmaningar som Europas folk står inför. Dit hör den växande brottsligheten. Dit hör klimatförändringarna. Dit hör behovet av att ytterligare stärka vår konkurrenskraft i globaliseringens tid och inte minst de allt större kraven på ett enat agerande utanför unionens eget territorium för att motverka krigsrisker, förtryck och terrorism. För att Sverige skall vara pådrivande i arbetet för att möta dessa utmaningar behövs förändring. En liberal Europapolitik driver utvecklingen mot ett Sverige som fullt ut samarbetar på samma sätt som andra länder i Europa, som fullt ut är medlem i det gemensamma valutasamarbetet, som driver på för ökat samarbete i stället för att fungera som en bromskloss och som deltar i den europeiska debatten.

EU måste öka sin legitimitet och sin acceptans hos Europas medborgare. Inte minst det låga deltagandet i Europaparlamentsvalen och nej-segern i den svenska eurofolkomröstningen vittnar om detta. Det är en stor utmaning att finna nya former för deltagande och demokratisk maktutövning på global nivå. EU är ett unikt exempel på en delvis överstatlig demokrati, en

demokrati som inte på något sätt är färdig eller fullkomlig utan hela tiden söker nya former. Kraven på en bättre fungerande demokrati inom EU måste kunna förenas med en ökad effektivitet i EU:s arbete.

Fundamentalt för att öka EU:s legitimitet och demokratiska förankring är information och debatt. Det finns i dag ett stort behov av arenor för Europadebatt såväl i Sverige som i EU. Ett skäl till EU-skepsisen i Sverige är att partier, i första hand de som är splittrade internt i Europafrågan, brustit i att förklara varför EU alls finns, vad länderna gör i EU-samarbetet och varför Sverige bör vara med. Det har saknats en svensk debatt om varför EU är viktigt för Sverige. Myter om EU får stå oemotsagda, vilket skapat misstro och avståndstagande mot det europeiska samarbetet. Inte sällan diskuteras de europeiska frågorna enbart utifrån en snäv nationell nyttyssynpunkt i stället för att diskuteras utifrån gemensamma europeiska intressen och värderingar. För att EU på detta vis skall bli ”inrikespolitik”, krävs i denna fråga ett tydligt ledarskap från regeringen, ett ledarskap som saknas alltsedan Sverige blev medlem i den europeiska gemenskapen.

3. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (v)

Sermin Özurküt (v) anför:

Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen, är – som riksdagsordningen föreskriver – en återrapportering till riksdagen av föregående års ställningstaganden i frågor rörande EU.

Skrivelsen bygger på regeringens och riksdagsmajoritetens ställningstaganden. Då alla dessa frågor och ståndpunkter avgjordes under föregående år hade Vänsterpartiet avvikande ståndpunkter i ett stort antal frågor. Att återigen upprepa dessa ståndpunkter torde vara föga meningsfullt. Vänsterpartiets ståndpunkter avseende frågor gällande Europeiska unionen är väl kända, och partiet har i en mängd motioner framfört dem på de områden där man har en avvikande mening. För en redovisning av sina ståndpunkter hänvisar därför Vänsterpartiet till dessa motioner.

Den kanske största frågan under föregående riksmöte behandlade säkerhetspolitiken. Denna fråga avgjordes i samband med behandlingen av betänkande 2004/05:UFöU2 Sveriges säkerhetspolitik. Vänsterpartiet hänvisar till de reservationer som partiet då gjorde i detta säkerhetspolitiska betänkande.

4. Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004, punkt 15 (mp)

Lotta Hedström (mp) anför:

Regeringsskrivelsen har retrospektiv karaktär men föranleder ändå partierna att kommentera sin allmänna inställning till den europeiska gemenskapens alla aspekter. Miljöpartiet ger därför här i denna form kort sin allmänna hållning till den förda politiken.

Miljöpartiet delar i sak många av de bedömningar och åtgärder som redovisas av regeringen i regeringens skrivelse 2004/05:60 om verksamheten i Europeiska unionen. De reservationer vi lämnar in är på områden där vår politik är väsentligt radikalare i sak än den av svenska regeringen eller av EU förda. Dock bör påpekas att Miljöpartiets hållning till EU är starkt kritisk av flera skäl och några av dem redovisas härmed kort.

Vi menar att Sverige skulle kunna föra en väsentligt friare och kraftfullare *utrikespolitik* över huvud taget om vi inte var medlemmar i unionen. Den pågående sammanlänkningen policymässigt och institutionsvis av unionens utrikespolitik är en process som vi inte ser på med blida ögon, eftersom den i de flesta stycken hittills inneburit en avradikalisering av Sveriges progressiva hållning gentemot t.ex. tredje världen, dess självständighetskrav, territoriella krav och krav på att kunna göra sig gällande som jämbördiga parter i världssamfundets institutioner. Små länder som t.ex. Västsahara beklagar och saknar uppriktigt de markeringar som Sverige för ca tio år sedan var mäktigt att göra på den globala arenan.

Men framför allt är det den förda politiken på det *handelspolitiska* området som ger anledning till stora betänkligheter ur ett solidaritetsperspektiv. De positioner som EU driver i t.ex. WTO/GATS- och WTO/AoA-förhandlingarna saknar i allt väsentligt ett u-landsperspektiv och ser mest till unionens strikt självcenterade behov av höga handelsmurar utåt och egna subventioner av produktionen. Dessutom är vi djupt oroade av sättet att förhandla fram EPA:er, Economic Partnership Agreement, dvs. EU:s bilaterala handelsavtal med 77 AVS-länder. De medför ett sätt att åter hävda t.ex. investeringsbehov på fattiga länders bekostnad och allmänt återgå till den typ av krav som WTO-processen trots allt verkar vara på väg bort ifrån.

Inom *RIF-området*, dvs. rättsliga och inrikes frågor, är det främst utvecklingen av Europol och dess befogenheter som inger oro. Brottsbekämpningen över gränserna har hittills skötts professionellt och betryggande av Interpol, medan harmoniseringen på EU-nivå snarare innebär en försämrad rättstillämpning utifrån svensk standard.

Inriktningen på att kartlägga just extrema islamistiska grupper är också enligt vår mening tveksam i sin ensidighet. Även islamofober och högerextrema, liksom alla andra rasistiska varianter av hatbrottsgrupperingar, är sprungna ur samma beklagansvärda utanförskap och utgör alla ett tecken på splittring i samhällen, oavsett vilken flagga man råkat hänga på dem.

”*Transatlantiska länken*” är ett begrepp med vag innebörd, men som omhuldas i all EU-retorik och i svensk politisk debatt. Miljöpartiets ståndpunkt är att vi självklart bör odla formellt goda relationer med all länder i världen men att vi dock bör vara vaksamma på hur en mycket brett omfattad säkerhetsregim under Natos mantel och med EU:s fulla medverkan växer fram under denna benämning. Till denna säkerhetsordning är Miljöpartiet starkt kritiskt och vill fortsätta hävda en genuin alliansfrihet för vårt land.

Arbete med *grannskapspolitiken* har i huvudsak haft positiva förtecken, kanske med undantaget att vi i Miljöpartiet undrar hur länge löfte eller förespeglningar om medlemskap i EU skall kunna vara tillräcklig morot och motor för skärpningar i t.ex. rättsstatsprincipens hävdande eller förbättringar av de mänskliga rättigheterna. Metoden har visserligen haft en ganska positiv effekt hittills, t.ex. på Turkiet och vissa f.d. Öststater, men att inte främst se att dessa demokratiseringsprocesser bör drivas genuint inifrån ett lands egen opinion och demokratiska liv, samt att ”Europa” som geografiskt avgränsad del inte är utan gräns, kommer att medföra problem, särskilt som det framväxande EU har en centralistisk prägel att inlemma de nya medlemsstaterna i, snarare än en strikt mellanstatligt platt och federativ struktur.

Den sorgligaste och skamligaste delen av EU:s gemensamma arbete, men som inte berörs vare sig i skrivelsen eller betänkandet, är vad som sker och inte sker för *flyktingar, asylsökande och invandrare*. De höga murar och den avvisningsteknologi som blir allt skarpare är i sig tillräckliga skäl för humanister att vara mer än kritiska till EU av i dag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:U348 av Alf Svensson m.fl. (kd):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka samordningen och komplementpariteten mellan EU-medlemsstaternas bistånd och öka effektiviteten i EU-biståndet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K431 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall vara öppet för alla demokratiska länder som delar unionens mål, ligger helt eller delvis i Europa och som uppfyller de grundläggande politiska och ekonomiska kriterier för medlemskap som EU slagit fast.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s bistånd och demokrati.

2004/05:Fi230 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påverka EU:s globala politik i samma riktning som den nya svenska sammanhållna globalpolitiken.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s insatser mot diskriminering.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om diskriminerande bestämmelser för personal inom EU: s olika organ samt andra organisationer på europeisk eller global nivå.

2004/05:U206 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt utvidgning av EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s relationer till Ryssland.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen i Vitryssland.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s roll för arbete för freden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s relationer till länderna kring Medelhavets södra strand.

2004/05:U211 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen beslutar att ge regeringen till känna som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i det nordiska samarbetet verkar för att Åland tillförsäkras en egen företrädare i EU-parlamentet.

2004/05:U217 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste vidta åtgärder för att säkerställa att EU:s biståndsprogram till Vitryssland fungerar.

2004/05:U225 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för en tydligare och mer sammanhållen strategi för EU:s arbete med mänskliga rättigheter i världen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s biståndspolitik bör vara ett viktigt instrument för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att fler dialoger med enskilda länder med enbart inriktning på mänskliga rättigheter kommer till stånd.

2004/05:U226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s utvecklings- och biståndspolitik.

2004/05:U231 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av EU:s Medelhavsdialog och Meda-programmet.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att omvärlden, inklusive EU, måste öka pressen på
Iran vad gäller utvecklingen av kärnenergiprogrammen samt att Iran
måste tillmötesgå kraven från IAEA.

2004/05:U232 av Erik Ullenhag (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vilka krav EU skall ställa på Turkiet som ansökarland.

2004/05:U237 av Birgitta Ahlqvist m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen
anförs om den nordliga dimensionen.

2004/05:U240 av Henrik von Sydow (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att arbeta för Mellanöstern som ett frihandelsområde.

2004/05:U242 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU bör bidra till ökat fokus på
Ryssland, Ukraina och Vitryssland samt en fortsatt hög närvaro på
västra Balkan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Turkiet skall bedömas utifrån egna meriter och på
samma villkor som andra kandidatländer.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om EU:s politik för västra Balkan.

2004/05:U251 av Yvonne Ruwaida och Ulf Holm (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen
anförs om EU:s handelsavtal med Medelhavsländerna.

2004/05:U253 av Lotta Hedström och Jan Lindholm (båda mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i
förhandlingar inom WTO bör verka för rätten till livsmedelssuverä-
nitet.

2004/05:U254 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige
genom EU bör driva att krav på tullsänkningar för u-länder inte blir
större än att de fortsatt kan skydda sina växande industrier.

2004/05:U256 av Alice Åström m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att svenska och
europeiska företag engagerar sig i utvinnandet av Bolivias naturtill-
gångar, såsom naturgas och olja, på ett sådant sätt att det kommer
det bolivianska folket till del.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige när det folkliga engagemanget i Bolivia
växer skall verka för att svenska och europeiska företag stimuleras
att engagera sig i det bolivianska jordbrukets och infrastrukturens
utveckling.

2004/05:U261 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om radikal reformering av EU:s biståndspolitik.

2004/05:U267 av Agne Hansson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att frågor som demokratisk utveckling, mänskliga
rättigheter, gränsöverskridande brottslighet, jämställdhet och miljö
bör prioriteras i EU:s samarbete med Vitryssland, Ukraina och Mol-
daviern.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att avskaffa vetorätten inom EU:s utrikes- och
säkerhetspolitik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att det är viktigt att EU tydligt uppmanar Ryssland
och övriga aktörer att samarbeta inom ramen för OSSE för att verka
för en fredlig utveckling i Kaukasus.

2004/05:U282 av Joe Frans och Pär Axel Sahlberg (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om förbättrad samordning av EU-ländernas Afrikapolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om reformering av EU:s jordbrukspolitik med negativa
konsekvenser för afrikanska länder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en samlad och förnyad Afrikapolitik med fokus på
fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling och korruptionsbe-
kämpning.

2004/05:U302 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom ramen för EU skall uppmuntra till en fördjupad dialog med Afrikanska unionen (AU) vad gäller bl. a. kraven på en modell för etiskt ledarskap i Afrika.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nu gällande protektionism bör avvecklas vad gäller restriktioner för införsel av ekologisk jordbruksproduktion från utländer till EU.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för att tullarna mot världens 49 fattigaste länder tas bort snabbare – även för bananer, ris och socker.

2004/05:U303 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen inom EU arbetar för nya medlemsstaters förmåga att uppnå demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och att detta skall vara grunden för graden av samverkan och slutligt medlemskap i unionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU i sitt samarbete med de nya medlemsländerna skall prioritera ett fungerande yttre gränsskydd och korruptionsbekämpning i samverkan med EU:s nya grannar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU-satsningar för att stoppa människosmuggling via de nya medlemsländerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att EU genom sitt utvecklingssamarbete på Balkan stöder en omfattande kompletteringsutbildning av poliser och andra myndigheter för utveckling av fungerande rätts-samhällen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör genomföra en uppföljningskonferens om transnationell organiserad brottslighet i EU:s närområde.

2004/05:U305 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en sammanhållen EU-politik är det bästa sättet att konstruktivt kunna bidra till transatlantiska åtaganden för Mellanöstern.

2004/05:U309 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nordiskt samarbete i ett utvidgat europeiskt samarbete.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en ekonomisk och demokratisk utveck-
ling i enklaven Kaliningrad.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om medverkan i uppbyggandet av det arktiska universi-
tetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om det arktiska samarbetet inom ramen för EU:s ark-
tiska fönster.

2004/05:U311 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör arbeta för en global samordning av
genomförandet av de internationella miljökonventionerna, såsom håll-
ler på att ske inom EU (integreringen av hållbar utveckling i samtliga
politikområden, kemikaliestrategin, den integrerade produktpolitiken
[IPP], det sjätte miljöhandlingsprogrammet, klimatförändringsstrate-
gin m.m.).
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att våra goda erfarenheter
av miljöhänsyn inom biståndspolitiken inkluderas i EU-biståndet och
att större hänsyn tas till miljöaspekter i samtliga biståndsprojekt.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en global integrering av EU:s strategi
för hållbar utveckling och klimathandlingsprogrammet, med beto-
ning på en förankring i den fattiga världen.

2004/05:U312 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om EU:s nordliga dimension.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att hävda nordiska intressen i det utvidgade EU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att underlätta för Norge och Island att bli intagna i
EU-gemenskapen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en ekonomisk och demokratisk utveck-
ling i enklaven Kaliningrad.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en nordisk region inom EU.

2004/05:U313 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU skall arbeta för att eliminera handelshinder för u-ländernas export.

2004/05:U314 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtida hot mot säkerheten i Europa företrädesvis skall hanteras och lösas gemensamt inom EU.

2004/05:U331 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på nationell nivå verka för införandet av ett system med konsekvensbeskrivningar inom regeringens departement inför politiska beslut, och för regelverk som styr svenska myndigheter, om påverkan på utvecklingsländerna utifrån rättighets- och fattigdomsperspektivet samt om att ett sådant system även bör inrättas på EU-nivå.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för en mer sammanhållen utvecklings-, handels- och utrikespolitik inom EU och arbeta för att integrera rättvisefrågorna inom alla EU:s politikområden.

2004/05:U337 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp, fp, v, c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s ansökarländer.

2004/05:U342 av Jan Lindholm och Ulf Holm (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i de pågående förhandlingarna om "EU Policy Guidelines land reform" kräver en bättre analys av orsakerna till hunger på landsbygden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen sägs om att ursprungsbefolkningars och minoriteters mänskliga rättigheter särskilt uppmärksammas och respekteras när det gäller markpolitik och jordreformer inom EU:s utvecklingsbistånd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen sägs om att jordreformer som syftar till att bekämpa hunger och fattigdom, förbättra jämställdhet mellan kvinnor och män och säkra ekologisk uthållighet prioriteras i EU:s utvecklingsbistånd.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen sägs om att de nya riktlinjerna skall innehålla en oberoende kontrollinstans och en klagomöjlighet för att utvecklingsländerna skall kunna ställa EU till svars.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen sägs om att regeringen skall informera riksdagen om de pågående förhandlingarna och inhämta riksdagens synpunkter innan förhandlingarna avslutas.

2004/05:Sf322 av Kalle Larsson m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ i EU angående romers mänskliga rättigheter.

2004/05:A351 av Börje Vestlund och Anders Bengtsson (båda s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samkönade par som är anställda inom EU bör ha samma rättigheter och samma skyldigheter inom EU som heterosexuella par.

BILAGA 2

EU-nämndens yttrande 2004/05:EUN1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2004 (skr. 2004/05:60)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 12 april 2005 beslutat att ge EU-nämnden tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2004/05:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2004.

EU-nämnden behandlar i detta yttrande – liksom i tidigare yttranden – dels vissa övergripande frågor som gäller skrivelsens innehåll och regeringens samråd med riksdagen, dels vissa av de frågor som redovisas i skrivelsen och som nämnden velat särskilt uppmärksamma.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen om verksamheten i Europeiska unionen under år 2004 behandlas Europeiska unionens övergripande utveckling (del 1), unionens förbindelse med omvärlden (del 2), ekonomiska och finansiella frågor (del 3) och rättsliga och inrikes frågor (del 4). Vidare behandlas unionens övriga politikområden (del 5–10). Slutligen redogörs för unionens institutioner m.m. (del 11).

EU-nämnden

Allmänna synpunkter på innehållet i skrivelsen

Enligt 10 kap. 6 § regeringsformen skall regeringen fortlöpande informera riksdagen och samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen. Enligt 10 kap. 1 § riksdagsordningen skall regeringen varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen. Regeringen skall dessutom redovisa sitt agerande i EU för riksdagen. Den första skrivelsen lämnades i mars 1996, och detta är således den tionde skrivelsen som lämnas till riksdagen.

EU-nämnden bereddes tillfälle att yttra sig över skrivelsen för första gången våren 1999 och har därefter yttrat sig över varje års skrivelse. Även i år kan konstateras att skrivelsens utformning och innehåll utgör en mycket vär-

defull översikt över EU:s hela verksamhet. Som EU-nämnden tidigare påpekat utgör den också en bekräftelse på att regeringen har fullgjort sin informations- och samrådsskyldighet visavi riksdagen. Den utgör därmed ett verktyg som underlättar för riksdagen att utöva sin kontrollmakt. Liksom föregående år har i stort sett alla viktiga sakfrågor som tas upp i skrivelsen behandlats av EU-nämnden. Flera frågor som behandlas i skrivelsen är aktuella under flera år framöver, vilket medför att skrivelsen också är ett viktigt redskap i riksdagens löpande arbete med EU-frågorna.

När det gäller bilagorna till skrivelsen har ingen ändring skett i förhållande till 2002 och 2003 års skrivelser. Även i 2004 års skrivelse finns en bilaga med en lista över Internetadresser. Nämnden har emellertid tidigare efterlyst också en bilaga över viktigare förordningar, direktiv och beslut (dvs. bindande rättsakter) antagna under verksamhetsåret, liksom uppgift om grönböcker och vitböcker beslutade av kommissionen under året. Nämnden har framhållit att ett alternativ till en sådan bilaga kan vara att i stället hänvisa till Europeiska kommissionens årliga allmänna rapport om EU:s verksamhet som kommissionen i enlighet med artikel 212 i EG-fördraget offentliggör varje år senast en månad före öppnandet av Europaparlamentets session. I denna allmänna rapport – som finns tillgänglig på Internet – finns en teknisk bilaga med uppgifter om beslut inom ramen för GUSP-samarbetet och tabeller med uppgifter om rättsakter och internationella avtal. Likaså finns uppgifter om grön- och vitböcker utgivna under verksamhetsåret.

EU-nämnden har också tidigare framhållit att det vore värdefullt om uppgifter om hur Sverige röstat i rådet redovisades inte bara i den löpande texten utan också samlat på ett ställe i skrivelsen så att riksdagen kan få en komplett och översiktlig bild av hur regeringen har agerat i EU i detta avseende. Någon sådan redovisning återfinns inte heller i årets skrivelse. Det är angeläget att nästa års skrivelse innehåller en samlad redovisning för de fall där Sverige i rådet röstat nej eller avstått från att rösta.

I vissa fall kan det vara intressant att veta i vilken sammansättning ministerrådet hanterar en viss fråga. Detta är i de flesta fall ganska klart men i vissa fall inte. Läsningen av skrivelsen och ytterligare inhämtning av fakta skulle underlättas om det i vissa fall angavs i vilken sammansättning rådet har hantarat frågan och när det aktuella rådsmötet ägt rum.

Det välkomnas att det i skrivelsen hänvisas till faktapromemorior, vilket underlättar ytterligare inhämtning av fakta. I vissa frågor presenteras en kort framåtsyftande information, t.ex. att ett meddelande skall presenteras under kommande år. Sådan information är värdefull för riksdagens planering.

Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen (del 1)

I skrivelsen redogörs kortfattat för utvidgningen av unionen (avsnitt 3). Den 1 maj 2004 utvidgades unionen från 15 till 25 medlemsländer. Anslutningen av tio nya medlemsländer utgör den största utvidgningen i unionens historia. Under år 2004 har förhandlingarna med Rumänien och Bulgarien fortsatt. Vid

Europeiska rådets möte den 17 december 2004 välkomnades förhandlingsavslutet den 14 december med bägge länderna, och man såg fram emot att ta emot de bägge länderna som medlemmar fr.o.m. januari 2007.

Kommissionen presenterade den 6 oktober 2004 sin översynsrapport för Turkiet samt en konsekvensstudie av ett turkiskt EU-medlemskap. Vid Europeiska rådets möte i december 2004 enades man om att inleda anslutningsförhandlingarna med Turkiet i oktober 2005.

I juni 2004 beviljade Europeiska rådet Kroatien kandidatlandsstatus samtidigt som rådet gav kommissionen i uppdrag att utforma ett förhandlingsramverk som även inkluderade förmedlemskapsstödet.

EU-nämnden har under år 2004 ägnat stor uppmärksamhet åt den fortsatta utvidgningen av unionen. Nämnden har således kontinuerligt följt utvidgningsförhandlingarna avseende Rumänien och Bulgarien, varvid nämnden framhållit sitt fulla stöd för den fortsatta processen. Även frågan om medlemskap för Turkiet och Kroatien har diskuterats i nämnden vid ett flertal tillfällen, bl.a. under två telefonsammanträden i december 2004 under det pågående toppmötet då EU-nämnden upprepade sitt stöd för de fortsatta förhandlingarna med kandidatländerna. En enig nämnd underströk i detta sammanhang att permanenta undantag från delar av EU-samarbetet inte kunde accepteras för någon medlemsstat, inte heller Turkiet. I slutsatserna från toppmötet anges en möjlighet till permanenta skyddsklausuler, dvs. att klausulerna är permanent tillgängliga. När de utlöses är de mer eller mindre långvariga till sin karaktär, men de är per definition tillfälliga. Detta var villkor som Turkiet sade sig acceptera och som också EU-nämnden därmed kunde acceptera.

Under året har regeringen vid ett flertal tillfällen samrått med EU-nämnden om de svenska positionerna i regeringskonferensen om ett konstitutionellt fördrag för Europa. Utgångspunkten för regeringens förhandlingar var det mandat som gavs genom riksdagens beslut i anledning av det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande om Europeiska konventet och EU:s framtidsfrågor (bet. 2003/04:KUU1). Riksdagen beslutade samtidigt att kompromisser och avsteg från dessa utgångspunkter kunde behöva göras under förhandlingarnas gång och att detta skulle ske genom samrådet i EU-nämnden. Under slutförhandlingarna stämde utrikesministern och nämnden av förhandlingsläget vid telefonsammanträden. En klar majoritet i nämnden fanns för att acceptera framförhandlade kompromisser för att få en enighet om en helhetslösning samtidigt som nämnden ansåg det viktigt att få till stånd ett system som garanterar alla länder insyn i kommissionens arbete. EU-nämnden välkomnar det ökande inflytande som i förslaget till det konstitutionella fördraget ges de nationella parlamenten i fråga om tillämpningen av proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen.

I skrivelsen nämns det nya konstitutionella fördraget i samband med redogörelsen för två enstaka sakområden. Det gäller turism (avsnitt 32) och energi (avsnitt 37). Det vore att föredra att, om delar av förslaget till ett nytt konstitutionellt fördrag skall beskrivas, detta skedde i skrivelsen även i fråga om

övriga sakområden, och att det tydliggjordes att det nya konstitutionella fördraget ännu inte har trätt i kraft.

En viktig fråga under året har också varit diskussionerna om EU:s finansiella perspektiv (avsnitt 5). Diskussionerna fortsätter under 2005. EU-nämnden behandlar frågan dels i samband med det sedvanliga samrådet inför Allmänna rådet och Ekofin, dels i en beredningsgrupp med företrädare för varje riksdagsparti. I februari 2004 framhöll ledamöter i nämnden att den ståndpunkt som bl.a. Sverige framfört om att införa ett utgiftstak på 1 % av EU-ländernas samlade BNI inte får leda till omprioriteringar i budgeten som drabbar utvidgningen. Vidare har EU-nämnden i detta sammanhang uttalat stöd för regeringens ståndpunkt att oförutsedda utgifter i EU-budgeten skall säkerställas genom tydliga prioriteringar och tillräckliga marginaler till utgiftstaken.

I skrivelsen redogörs vidare för arbetet med Lissabonstrategin (avsnitt 6). Regeringen har kontinuerligt informerat och samrått med EU-nämnden om arbetet på olika sätt. Inför Europeiska rådets vårmöte 2004 hade EU-nämnden som brukligt ett offentligt samråd med regeringen. Regeringen har vidare samrått med EU-nämnden beträffande de olika rådssammansättningarnas bidrag till vårtoppmötet. Arbetet med Lissabonstrategin har under hösten 2004 framför allt handlat om halvtidsöversynen av strategin. EU-nämnden har diskuterat de olika delar som rör halvtidsöversynen av Lissabonstrategin, såsom den s.k. Kok-rapporten. Genom att EU-nämnden behandlat strategin i samband med de skilda rådssammansättningarna har EU-nämnden kunnat få överblick över regeringens och rådets behandling av strategin.

Regeringen redovisar vidare i denna del resultaten av Europeiska rådets möten under året. Europeiska rådet, som inte är en institution i fördragens mening, har utvecklats till ett av unionens viktigaste organ. I regeringskonferensen om ett nytt konstitutionellt fördrag för Europa har föreslagits att Europeiska rådet skall vara en institution och kunna fatta vissa formella beslut. Den i riksdagsordningen reglerade formella samrådsskyldigheten gentemot riksdagen gäller beslut som fattas av Europeiska unionens råd (ministerrådet), men enligt av riksdagen fastställd praxis har regeringen också samrått med EU-nämnden inför Europeiska rådets möten.

I EU-nämndens besöksutbyte och övriga kontakter med kolleger i andra parlament i medlemsländerna och anslutningsländerna har utvidgningsfrågorna tidigare varit ett dominerande diskussionstema. Frågor om förhandlingarna om ett nytt konstitutionellt fördrag och om hur medlemsstaternas nationella parlament kan arbeta med EU-frågorna har fått fortsatt uppmärksamhet under året. Efter undertecknandet i oktober 2004 har uppmärksamheten kommit att gälla ratifikationsprocessen och den folkliga förankringen av förslaget, liksom hur den framtida subsidiaritetskontrollen skall organiseras. Diskussionerna har ofta, liksom under tidigare år, rört sig på ett mycket konkret, praktiskt plan och gällt bl.a. hur man i den svenska riksdagen utformat ett system för mandatgivning till regeringen och för kontroll och uppföljning av regeringens agerande i EU.

EU:s förbindelser med omvärlden (del 2)

Under denna rubrik behandlas i skrivelsen huvudsakligen frågor som berör regeringens samråd med EU-nämnden inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Ministerrådet, och därmed EU-nämnden, har kontinuerligt följt utvecklingen i bl.a. Iran, Irak, Mellanöstern och Afrika; inte minst situationen i Sudan.

I skrivelsen redogör regeringen även för EU:s uppförandekod för vapenexport (avsnitt 8.9) samt EU:s vapenembargo mot Kina (avsnitt 11.9.1), som EU-nämnden har ägnat stor uppmärksamhet åt under året. Regeringen har vid flera tillfällen, framför allt under hösten 2004, samrått med nämnden i denna fråga. Under Europeiska rådets möte i december 2004 hade EU-nämnden även två extra sammanträden med telefonuppkopplingar bl.a. i denna fråga. EU-nämnden ställde sig efter ingående diskussioner slutligen bakom regeringens ståndpunkt. Utrikesministern informerade nämnden fortlöpande om förhandlingsläget.

Ekonomiska och finansiella frågor (del 3)

Samrådet i fråga om den fortsatta reformeringen av stabilitets- och tillväxtpakten behandlas i skrivelsen under avsnittet Den ekonomiska och monetära unionen – EMU (avsnitt 12.2). Regeringen har fortlöpande samrått med EU-nämnden i denna fråga. Nämnden har då bl.a. framhållit hållbarheten i finanserna, förstärkning av den förebyggande kontrollen samt konsolidering i goda tider. Nämnden har också under våren 2005 poängterat att systemmässiga pensionsreformer skall beaktas vid alltför stora underskott. Det bör påpekas i sammanhanget att huvuddelen av arbetet i denna fråga har skett i den s.k. eurogruppen. Beredningen av förslaget fortsätter under år 2005.

Rättsliga och inrikes frågor (del 4)

Som nämns i skrivelsen (avsnitt 18.1.4) kom terroristattacker i Madrid den 11 mars 2004 att medföra att samarbetet för att förebygga och bekämpa terrorism intensifierades. Inför det extrainsatta rådsmötet med justitie- och utrikesministrarna hade EU-nämnden ett extra sammanträde vid vilket regeringen samrådde med nämnden om ett förslag till åtgärdspaket mot terrorism. EU-nämnden instämde i regeringens ståndpunkt att nya förslag måste balanseras med krav på att effektivt genomföra redan beslutade åtgärder samt att rättssäkerheten måste garanteras i alla åtgärder.

Inom området för materiell straffrätt sker tillnämning av medlemsstaternas lagar genom att rådet antar rambeslut (avsnitt 18.2 och 18.3). Det svenska genomförandet av rambeslut sker regelmässigt i två steg – först godkännandet av själva beslutet och vid en senare tidpunkt antagandet av den eventuella lagstiftning som krävs för att genomföra rambeslutet i Sverige. Liksom framhållits i tidigare års yttrande från EU-nämnden har det, även om en majoritet har gett stöd åt regeringens ståndpunkter, samtidigt uttryckts oro över att

konsekvenserna för det svenska rättssystemet av rambeslut kan vara svåra att överblicka.

EU-nämnden har understrukt vikten av rättssäkerhetsgarantier och bl.a. givit stöd för att sträva efter tydligare skrivningar om rättssäkerhetsgarantier inför antagandet av Haagprogrammet. Att rättssäkerheten måste garanteras framfördes också vid behandlingen av åtgärds paketet mot terrorism. Skyddet för den personliga integriteten har bl.a. framhållits i nämnden vid diskussioner om rambeslutet om lagring av Internet- och teletrafikuppgifter.

Ett svenskt initiativ till rambeslut om förenklat utbyte av information och underrättelser mellan brottsbekämpande myndigheter i EU:s medlemsstater presenterades av Sverige vid ett rådsmöte i juni. EU-nämnden informerades vid sammanträdet inför rådsmötet, och en inom Regeringskansliet utarbetad text överlämnades till nämnden. Regeringen fick stöd för initiativet. I EU-nämnden diskuterades dock såväl formella aspekter som lämplighetsaspekter på att initiativet lades fram muntligen vid sammanträdet.

En fråga som flera gånger diskuterats i nämnden är utnämningen av Europols direktör (avsnitt 18.4.1). Diskussionen har främst gällt regeringens ståndpunkt och nämnden har efterfrågat information om regeringens ställningstagande vad gäller val av kandidat. Vad gäller den europeiska polisakademien (CEPOL) (avsnitt 18.4.2) har nämnden uttalat att samarbetet mellan polismyndigheterna inom CEPOL är värdefullt men att utvecklingen av verksamheten inte får leda till en gemensam poliskår. När det gäller den europeiska gränskontrollbyrån (avsnitt 18.4.3) kunde EU-nämnden i mars 2004 konstatera att de svenska kraven på nationellt självbestämmande över gränsförvaltningen beaktas i rådsförordningen.

Skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet har båda varit viktiga frågor som diskuterats i nämnden (avsnitt 19.2). Inför Haagprogrammets antagande framförde EU-nämnden i fråga om utvecklingen av en gemensam asyl- och migrationspolitik stöd för att avfärda skrivningar om handläggning av asylärenden utanför EU. Nämnden framförde också att det skall vara tydligt att EU:s stöd till ursprungsländerna syftar till att avhjälpa de problem som driver människor att fly därifrån.

I skrivelsen anges att kommissionen i juli presenterade ett meddelande om ett sammanhållet asyلفörfarande (avsnitt 19.2). Det framgår vidare att rådet har tillstyrkt de inledande delarna av förslaget. Vid sammanträdet med EU-nämnden den 16 juli var meddelandet dock ännu inte tillgängligt. Samråd har inte skett inför rådets slutsatser.

Skydd och beredskap (räddningstjänsten) är ett område vars betydelse har aktualiserats inte minst till följd av flodvågskatastrofen i Sydostasien (avsnitt 20). Utvecklings- och effektiviseringsarbete pågår också inom detta område. Frågornas ökade prioritet bör komma att avspeglas i samråden i EU-nämnden.

Sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård, konsumentfrågor (del 5)

I skrivelsen under detta kapitel redogörs för bl.a. tillväxt och sysselsättning, arbetsmarknadsfrågor, jämställdhet, folkhälsa, hälso- och sjukvård och konsumentpolitik.

Kapitlet om tillväxt och sysselsättning (avsnitt 21) skulle bli mer lättillgängligt om det inleddes med en kort beskrivning av arbetet med och de olika momenten som ingår i sysselsättningsstrategin. I övrigt kan konstateras att regeringen har samrått med EU-nämnden i relevanta delmoment i sysselsättningsstrategin under året.

Även de andra frågorna som tas upp i kapitlet har varit föremål för samråd med EU-nämnden. Flera av dem har behandlats av EU-nämnden flera gånger under förhandlingarnas gång i ministerrådet. Vissa frågor har också givit upphov till mer omfattande diskussioner, såsom t.ex. förhandlingarna om översyn av direktivet om arbetstidens förläggning i vissa fall.

Konkurrenskraftsfrågor (del 6)

Av skrivelsens framställning om direktivet om legala mätinstrument framgår inte att frågan har behandlats sedan år 2000 och att direktivet beslutades som en A-punkt på rådet för utbildning, ungdomsfrågor och kultur i februari 2004. EU-nämnden behandlade frågan den 16 maj 2003 (avsnitt 27.7).

Förslaget till direktivet om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) har varit föremål för diskussioner vid flera tillfällen i EU-nämnden under året (avsnitt 29.1). Även vissa immaterialrättsliga frågor (avsnitt 32) som förordningen om gemenskapspatent och direktivet om patenterbarhet för datorrelaterade uppfinningar (mjukvarupatentet) har varit viktiga frågor.

Kemikalieförordningen, Reach, har diskuterats i EU-nämnden både inför Konkurrenskraftsrådet, där frågan formellt sorterar (avsnitt 31.1.5), och Miljörådet. I EU-nämnden har framförts att miljöministrarna i Miljörådet med sin sakkunskap borde ha haft det främsta ansvaret för frågans hantering.

Transport, telekommunikation och energi (del 7)

I skrivelsen ges en grundlig redovisning av arbetet inom områdena transport, telekommunikation och energi. Frågorna som redovisas har varit föremål för samråd med EU-nämnden.

På transportområdet har EU-nämnden bl.a. särskilt uppmärksammat det s.k. Eurovinjettdirektivet (beskattning av tunga lastbilar). Förslaget har diskuterats vid flera rådsmöten och vid flera samråd med EU-nämnden. EU-nämnden har därvid uttryckt att det är angeläget att en överenskommelse nås och att regeringen bör vara beredd på att kompromissa.

När det gäller telekommunikationsområdet har regeringen informerat och samrått med EU-nämnden om diskussionerna kring den framtida IT-politiken inom EU. Olika dokument har presenterats i arbetet med att anta en ny IT-strategi efter det att handlingsplanen e-Europa löper ut 2005.

Jordbruk och fiske (del 8)

I sitt yttrande över förra årets skrivelse tog EU-nämnden upp det stöd som regeringen fick i mars 2004 för att acceptera en kompromiss som innebär full frikoppling av tobaksstödet (avsnitt 38.2.5). EU-nämnden slog samtidigt fast att Sverige skulle deklarera sitt principiella motstånd mot tobaksstödet genom en röstförklaring till rådets beslut. Det framgår dock inte av skrivelsen att Sverige röstade emot förslaget och att röstförklaring därför blev inaktuell.

Inom jordbruksområdet har bl.a. skydd av djur under transport, där en begränsad förordning nu antagits, varit en viktig fråga i EU-nämnden (avsnitt 38.5.3). Nämnden gav jordbruksministern i uppdrag att försöka förmå rådet att uppmana kommissionen att snarast ta fram nya förslag.

Inom området för den gemensamma fiskeripolitiken har nämnden lagt vikt vid kontrollfrågor och diskuterat bl.a. fiskekvoter för 2005 och förslaget att inrätta regionala rådgivande nämnder för att involvera intressenter i utformningen av fiskeripolitiken (avsnitt 39). Vidare har nämnden ställt sig bakom att ansvaret för att utföra kontroller vilar på medlemsländerna, varför ett gemensamt kontrollorgan för fiskeripolitiken skall ha enbart en samordnande roll.

Miljö (del 9)

Flera av de frågor som redogörs för inom miljöområdet har varit föremål för längre diskussioner vid regeringens samråd med EU-nämnden. Inför antagandet av en gemensam ståndpunkt avseende förordningen om fluorerade växthusgaser samt direktivet om dessa gaser fick regeringen ett öppet mandat från nämnden. Sverige lade vid förhandlingarna ner sin röst och lämnade en röstförklaring.

Utbildning, ungdom och kultur (del 10)

Förutom under det sedvanliga samrådet inför varje rådsmöte har EU-nämnden i samband med Lissabonstrategin också uppmärksammat de frågor som tagits upp i skrivelsen under denna rubrik. Det gäller bl.a. livslångt lärande och ungdomars förutsättningar.

EU:s institutioner (del 11)

I detta avsnitt redogörs, liksom i tidigare skrivelser, för institutionernas och olika organs verksamhet, öppenhet och insyn, personalpolitik i EU:s institutioner samt svenska språket och regelförenkling. Vidare redogörs för s.k. överträdelseärenden.

Beskrivningen av institutionernas verksamhet präglas av utvidgningen med tio nya medlemsstater och av det förhållandet att en ny kommission tillträtt och ett nytt Europaparlament valts. I förra årets yttrande uppmärksamade nämnden rådets nya uppförandekod om att ingen fråga skulle placeras på rådets dagordning enbart för presentation från kommissionens eller en med-

lemsstats sida, om inte en debatt om nya väsentliga initiativ planeras. EU-nämnden kan konstatera att den nya uppförandekoden inte tycks ha medfört någon nämnvärd förändring av rådets dagordningar. En påtaglig, mindre önskvärd, förändring är däremot att dagordningarna numera i större utsträckning än förut belastas med frågor som olika delegationer önskar ta upp under dagordningspunkten Övriga frågor och att dessa frågor ofta förs upp på ett mycket sent stadium och utan att bakgrunden är känd.

Liksom i yttrandena över de två senaste skrivelserna välkomnar EU-nämnden att samarbetet mellan ordförandeskapen resulterar i långsiktiga gemensamma program och att kommissionen numera publicerar strategiska prioriteringar för en längre period. Sådana program och prioriteringar gör det möjligt för de nationella parlamenten att bättre planera arbetet med EU-frågorna.

EU-nämnden har tidigare redovisat vissa svårigheter förknippade med reformen om de nya rådsammansättningarna som genomfördes under år 2002. Denna reform har medfört att ett stort antal frågor av skiftande slag som sorterar under ett antal olika departement och statsråd behandlas på ett och samma rådsmöte. Nämnden har i det sammanhanget tidigare framhållit att det är angeläget att det statsråd som svarar för aktuella sakfrågor också närvarar vid nämndens sammanträden.

Nämnden har också tidigare kunnat konstatera att rådsreformen inte medfört någon förändring i övrigt av beredningen av rådets möten med t.ex. längre tidsfrister för beredningen av frågorna, vilket innebär svårigheter för nationella parlamentariker att hinna sätta sig in i frågorna. Någon förbättring härvidlag har inte skett under 2004.

Regeringen bör enligt nämndens uppfattning verka inom EU för att rådets arbetsformer gör det möjligt för de nationella parlamenten att bereda frågorna och överlägga med sina respektive regeringar före rådsmötena. Det är viktigt att EU:s institutioner skapar utrymme för de nationella parlamenten att vara aktiva. EU:s legitimitet ökar om det sker en demokratisk förankring i medlemsstaterna av de frågor som hanteras gemensamt på EU-nivå.

När det gäller beredningen i EU-nämnden av de frågor som skall beslutas av ministerrådet vill nämnden upprepa vikten av att relevanta skriftliga underlag i form av utkast på svenska finns tillgängliga inför EU-nämndens sammanträden så att samrådet kan ske på ett meningsfullt sätt. Översättning till svenska av dokument bör föreligga redan då ministerrådet avses fatta någon form av politiskt beslut i ärendet. I samband med att fransktalande länders regeringar innehar ordförandeskapet i EU sänds ofta ut utkast och rapporter endast på franska, vilket är synnerligen otillfredsställande. Nämnden förutsätter att regeringen inom EU verkar för att dokument som skall behandlas vid möten i ministerrådet finns översatta till samtliga språk i god tid före mötena.

I årets skrivelse tas i avsnittet om Europaparlamentet inte upp frågan om förslaget till ledamotsstadga. Här kan dock nämnas att en majoritet i EU-nämnden i januari 2004 ställde sig bakom regeringens ståndpunkt att välkomna Europaparlamentets kompromissförslag med undantag av den föreslagna

arvodesnivån som en enig EU-nämnd, liksom regeringen, ansåg vara alltför hög. För förslaget till ledamotsstadga fanns inte nödvändig kvalificerad majoritet, varför förslaget inte kunde godkännas vid rådsmötet. Förslaget lär återkomma under 2005.

Beträffande öppenheten och insynen (avsnitt 45.7) är det glädjande att flertalet, som sägs i skrivelsen, handlingar i rådet finns tillgängliga på Internet. För EU-nämndens del kan dock konstateras att det dröjer innan handlingarna finns på svenska och att dokument som behövs inför EU-nämndens överläggningar med regeringen (utkast etc.) inte finns tillgängliga. För de nationella parlamenten vore det värdefullt om tillgång fanns till rådets och andra institutioners intranät. Vad gäller öppenheten i ministerrådets möten välkomnar EU-nämnden att dessa, enligt förslaget till konstitutionellt fördrag för Europa, skall vara offentliga när det överlägger och röstar om alla utkast till lagstiftningsakter.

I detta sammanhang nämns också i skrivelsen (avsnitt 45.8) att Sverige med framgång drivit frågan om stärkt yttrandefrihet för EU-tjänstemännen inom ramen för EU:s nya tjänsteföreskrifter. Detta är glädjande.

Nämnden konstaterar med tillfredsställelse att regeringen fortsätter sitt arbete med att befrämja begripligare EU-texter och utveckla EU-språkvården och anser att arbetet bör fortsätta med oförminskad styrka. Enhetlighet i EU-terminologin på svenska och mer lättillgängliga och begripliga texter är viktiga mål, bl. a. ur tillgänglighetssynpunkt och demokratisynpunkt.

Nämnden vill än en gång betona vikten av att arbeta för att bibehålla och stärka det svenska språkets ställning i EU, både när det gäller tolkning och översättning. Detta är ofta ett problem i synnerhet vid franskspråkiga ordförandeskap i ministerrådet. Vad gäller tolkning till och från svenska vid möten på politisk nivå har EU-nämnden fullföljt sin linje vid COSAC-mötena (Konferensen mellan organen för gemenskaps- och EU-frågor vid Europeiska unionens parlament), att det vid dessa möten måste finnas fullständig tolkning till och från alla medlemsstaters språk, utan undantag. Förslag i riktning att minska antalet språk vid mötena har framförts av fler ordförandeskap i COSAC, men inte vunnit någon majoritet. Frågan är för närvarande vilande.

I skrivelsen redovisas också liksom föregående år s.k. överträdelseärenden mot Sverige och mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och EG:s förstainstansrätt under år 2004. Det saknas dock i skrivelsen en analys av hur läget är i förhållande till föregående år. I övrigt vore det, som EU-nämnden tidigare påpekat, av intresse att som en jämförelse få information om antalet överträdelseärenden och fällande domar mot övriga medlemsländer.

Stockholm den 8 april 2005

På EU-nämndens vägnar

Tommy Waidelich

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tommy Waidelich (s), Carl B Hamilton (fp), Sonia Karlsson (s), Lars Lindblad (m), Joe Frans (s), Hillevi Larsson (s), Lennart Hedquist (m), Fredrik Olovsson (s), Eva Arvidsson (s), Eskil Erlandsson (c), Börje Vestlund (s), Agneta Lundberg (s), Anders G Högmark (m), Karin Pilsäter (fp), Gustav Fridolin (mp) och Sermin Özürküt (v).

BILAGA 3

Utrikes- och finansutskottens offentliga utfrågning den 4 maj 2004

Ordföranden Sven-Erik Österberg (s): Som ordförande i finansutskottet ber jag att få hälsa er hjärtligt välkomna till denna gemensamma utfrågning som är anordnad av finansutskottet och utrikesutskottet och som gäller en utfrågning av statssekreterare Lars Danielsson angående EU:s långtidsbudget. Jag ber speciellt att få vända mig till Lars Danielsson med medarbetare och hälsa dem hjärtligt välkomna hit.

Vi tänkte lägga upp utfrågningen på så sätt att Lars Danielsson inleder. Ungefär 20 minuter är aviserat. Därefter öppnas för frågor från ledamöterna i finans- och utrikesutskotten. Därefter har också övriga ledamöter möjlighet att ställa frågor.

Utfrågningen kommer att hålla på som längst till klockan 11.00. Klockan 11.00 bryter vi, även om det skulle finnas någon fråga kvar.

Än en gång hjärtligt välkomna hit. Jag ber att få lämna över ordet till statssekreterare Lars Danielsson.

Statssekreterare Lars Danielsson: Herr ordförande! Tack för tillfället att få presentera kommissionens förslag till ny långtidsbudget för Europeiska unionen.

Vi står i början av en process som inleddes i februari med att just kommissionen presenterade en första skiss över hur man anser att unionens utgifter ska fördelas för perioden 2007–2013. Det som nu inleds är en förhandlingsprocess som enligt planerna ska vara i drygt ett år, men som säkerligen kan komma att ta något längre tid, där medlemsländerna ska försöka bli eniga om det här förslaget.

Jag tänkte börja med att kort redogöra för hur kommissionens skissförslag ser ut och därefter tala något om de svenska prioriteringarna som regeringen preliminärt ser dem i det här inledande skedet av den fas som vi nu står i.

I det förslag som kommissionen presenterade den 10 februari väljer man att på ett ganska översiktligt sätt beskriva hur man anser att unionens utgifter mellan 2007 och 2013 ska fördelas. Man anger den utgiftsnivå som man vill att EU:s kostnader ska ligga på under den här perioden. De ska motsvara i genomsnitt 1,26 % av EU:s samlade bruttonationalinkomst. Det är en siffra som ska jämföras med vad utgiftsnivån är i dag. I dag ligger den på ungefär 0,95 %. Det är alltså en ganska avsevärd ökning som kommissionen föreslår när det gäller utgifterna för den här perioden.

Om man försöker översätta den här utgiftsnivån i pengar blir det *mycket* stora tal. Man föreslår alltså en total utgiftsram för den kommande sjuårsperioden på 1 000 miljarder euro. Det är bara att multiplicera det med 9,15 så får man vad det blir i svenska kronor. Det är alltså mycket, mycket stora tal som vi talar om.

Det innebär en kraftig ökning av utgiftsnivån. Kommissionen säger själv i sin motivering att det här i första hand beror på utvidgningen av unionen. Vi vet ju alla att unionen sedan i lördags består av 10 nya medlemmar utöver de 15 som redan finns.

Men när vi tittar på det här konstaterar vi att utvidgningen visserligen är en del av kostnadsökningen, men samtidigt innehåller det här förslaget en mycket generös utfasning framför allt av de så kallade strukturstöden, alltså stöden till regionalpolitiken i de nuvarande medlemsländerna. Jag ska strax återkomma till det.

Vad man gör i det här förslaget är egentligen att inte göra några som helst omprioriteringar, utan man tar i princip alla de gamla utgifterna och lägger ett antal nya utgifter på dem, dels för att täcka utvidgningen, dels för att man sprider unionens utgifter på fler politikområden än tidigare.

När det gäller spridningen på nya politikområden kan vi konstatera att unionen traditionellt sett spenderar sina pengar på två områden, jordbrukspolitik och regional- och strukturstöd. Där ligger i dag någonstans mellan 80 och 85 % av unionens samlade utgifter. Men i det nya förslaget föreslår man att man ska öka utgifterna på ett antal områden, den så kallade Lissabonstrategin, alltså den strategi som finns för att stimulera tillväxt, social sammanhållning och hållbar utveckling i unionen. En hel del nya utgifter föreslås på rätts- och inrikesområdet och även på utrikespolitikens område.

Den bild jag visar är säkerligen omöjlig för er längst bak att se, men jag vill ändå på det här sättet illustrera hur man ser de planerade utgifterna år för år under den kommande perioden. Procentsiffrorna visar att det är en ganska expansiv budget som kommissionen presenterar. Vi talar om mycket kraftiga öknings.

Här finns en begreppsmässig definition som kanske är viktig att göra. Man gör i kommissionens förslag skillnad mellan dels vilka åtaganden unionen kan göra under ett visst år, dels vilka betalningar som unionen gör under samma år. Många av de utgifter som unionen har, framför allt på regionalpolitikens område, sträcker sig över flera år. Därför laborerar man med två tak i budgeten. Man sätter ett tak för vilka åtaganden man får göra. Det är 1,26 %. Sedan sätter man ett annat tak för vilka faktiska utbetalningar som unionen ska få göra under varje givet år. Den siffran ligger något lägre, 1,15 %. Bägge de här siffrorna syns i de två kolumner som finns längst upp i det diagram jag visar. Som ni ser är det stora öknings under den här perioden.

Ett annat sätt att illustrera ökningarna är att titta på den procentuella tillväxten på olika utgiftsområden. Här visar jag en bild över den procentuella ökningen 2007 respektive 2013 i förhållande till vad som är planerade utgifter för 2006. Som alla procentberäkningar luras den här tabellen lite grann. Som jag sade inledningsvis är det viktigt att komma ihåg att huvuddelen av EU:s utgifter ligger på två områden, strukturfonder och jordbruk. Där ligger en väldigt stor majoritet, 80–85 %.

Man kan direkt av den här bilden konstatera att förslaget på jordbruksområdet innebär en mycket modest ökning. Det är ett resultat av en överenskommelse som träffades av Europeiska rådet i oktober 2002, då man bestämde sig för att ha som riktlinje för det här budgetarbetet att utgifterna för jordbrukspolitiken inte skulle öka med mer än 1 % per år. Den överenskommelsen omfattar ungefär 75 % av anslaget för jordbruket.

Det som inte var med i den överenskommelsen var anslag för landsbygdsutveckling, som är en post som kan förhandlas fritt i den kommande budgetförhandlingen. Den överenskommelsen, som kommenterades i positiva ordalag av väldigt många – även om många, inklusive regeringen, gärna hade sett att man skulle kunna gå längre i omstrukturering – innebär ändå att man har lagt ett ganska tydligt tak för jordbruksutgifterna.

Däremot ser vi när det gäller strukturfonderna att kommissionens förslag innebär kraftiga ökning. Enligt det förslag som kommissionen har lagt fram ska merparten av unionens utgifter för regionalpolitiska åtgärder till och med 2013 gå till de befintliga medlemsländerna, alltså till EU-15. Bara 48 % ska gå till de nya medlemsländerna. Det här är ju en punkt som har kritiserats mycket. Jag återkommer strax till den.

Sedan ser vi också det jag pekade på tidigare, nämligen att kommissionen föreslår kraftiga utgiftsökningar på en rad nya politikområden. För tillväxt, forskning och utveckling samt TEN, som står för transeuropeiska nätverk, alltså ett antal infrastrukturprojekt som har funnits med i diskussionen under många år, är det mycket, mycket kraftiga ökning i procentuella tal, även om de i reella tal inte är så stora. Det är en kraftig ökning vad gäller rätts- och inrikesområdet, inte minst till åtgärder för gränsskydd. På utrikespolitikens område är det ambitionsökningar, och även administrationskostnaderna far i väg ganska rejält.

Det är viktigt att komma ihåg att de förslag som kommissionen lade fram i februari är ett mycket preliminärt förslag. Det innehåller inte särskilt många detaljer utan man kommer att återkomma med detaljer i början av juni månad. Men vi har ändå valt att försöka vara tidiga när det gäller att kommentera och diskutera de förslag som kommissionen har lagt fram.

Regeringens utgångspunkter i det här läget är listade på den här bilden. Först och främst kommer Sverige att vara fortsatt nettobetalare till unionen. Vi tillhör den grupp av länder, och kommer att fortsätta att tillhöra den grupp av länder, som kommer att betala mer till unionen än vi får tillbaka. Det beror på att vi relativt sett har en hög BNP per capita, men framför allt på att vi på de två utgiftsområden som är unionens största, jordbrukspoliti-

ken och regionalpolitiken, inte kan räkna med särskilt mycket i återflöde. Vi har med europeiska mått mätt en hyfsad regional utjämning i vårt land, som är ett resultat av den regionalpolitik som har förts under många år, och vi har en struktur på vårt jordbruk som inte heller ger oss särskilt mycket tillbaka i återflöden.

Det gör att när vi nu diskuterar budgeten konstaterar vi att om vi vill komma till rätta med den situation som vi har i dag, nämligen att Sverige betalar en mycket hög avgift, är inte ökat återflöde någon lösning på vår situation. Vi har en sådan struktur att det bara kan ge oss marginella tillskott. De tillskotten kan vara väsentliga, men de löser inte vårt problem som stor nettobetalare. Vår främsta strategi bör därför vara att försöka begränsa utgifterna för unionen. Det är enbart så vi i slutändan kan hålla nere vår egen avgift.

En viktig utgångspunkt i vårt tänkande är att när vi granskar varje föreslagna utgift på den europeiska nivån måste det, för att vi ska kunna säga ja till den, finnas ett tydligt europeiskt mervärde, det vill säga det måste kunna gå att mer eller mindre leda i bevis att det här är någonting som faktiskt alla tjänar på att det sker på europeisk nivå snarare än på nationell nivå. Om man lägger det rastret på menar vi att man kan vara ganska hårdhänt i sin granskning av de utgiftsförslag som kommissionen har lagt fram.

I sak tycker vi att det är rimligt att man försöker öka ambitionerna på områden som rör Lissabonstrategin, som rör migration, som rör kampen mot brottslighet och som rör utrikespolitikens område. Men det handlar återigen om ganska modesta summor som man kan öka med på de här områdena. Vår huvudmålsättning är alltså att försöka begränsa den svenska avgiften. Det är det som är nummer ett i prioritet. Innebär det att vi inte vill vara med och betala solidariskt för utgifter som är nödvändiga? Nej, absolut inte. Vi kommer att solidariskt betala. Men vi menar att det rent strategiskt, taktiskt i det här läget är en viktig utgångspunkt att försöka begränsa den svenska avgiften så mycket som möjligt.

Vi har valt att tillsammans med ett antal andra likasinnade länder lansera tanken på ett utgiftstak på europeisk nivå. Som säkert de flesta av er känner till skrev sex stycken stats- och regeringschefer, inklusive vår egen regeringschef, ett brev till kommissionens ordförande den 14 december i fjol där man lade fast den politiska målsättningen för de här sex länderna, nämligen att vi vill att man lägger ett utgiftstak på högst 1 % av EU:s BNI. Det bör vara målsättningen för den budget som man nu diskuterar.

Det är ett projekt som vi kör tillsammans med Frankrike, med Tyskland, med Storbritannien, med Nederländerna och med Österrike. Det är de sex största nettobetalarna. Vi vet att det också finns andra länder som i grund och botten sympatiserar med denna ganska hårda budgetrestriktiva linje, som av olika skäl inte ville skriva under brevet när innehållet lades fast i december men som vi ändå tror kan ligga ganska nära den position som dessa sex länder har i de förhandlingar som snart på allvar sätter i gång.

Hur uppnår vi då detta enprocentsmål? Jo, det viktigaste och det bästa sättet att uppnå det på är att vi i den nya flerårsbudgeten koncentrerar utgifterna för sammanhållningspolitiken till de nya medlemsländerna. Vi menar att det är viktigt att de nya medlemsländerna oavkortat ska få det som tillkommer dem på det här området. De rika länderna bör själva svara för sin regionala utjämning. Som jag sade innehåller förslaget en utfasning som är så modest att fortfarande år 2013 skulle 52 % av regionalpolitiken riktas till de befintliga medlemsländerna. Här finns alltså mycket att ta av.

Ett sätt att uppnå enprocentsmålet menar vi är att grunden för hur man bedömer om ett land ska få regionalstöd eller inte bör vara att man tittar på landets samlade BNI. Man tittar alltså på vad som är den samlade rikedommen för ett enskilt medlemsland. I dag fungerar systemet så att man tittar på enskilda regioner och ser om de kommer över en viss andel av genomsnittet vad gäller BNP per capita. Gör de inte det kan de få regionalstöd. Vi menar att man bör gå över till att titta på enskilda länder som helhet. Då faller ganska raskt ett antal länder bort, framför allt i Sydeuropa, som i dag får regionalstöd i ganska stor omfattning.

Samtidigt är det viktigt att vi är både hårda och realistiska på samma gång. Den tuffa linje som vi nu slår an vet vi kan vara svår att få hem fullt ut. Skulle vi hamna i en situation där det trots allt blir en utfasning som är något långsammare än vi egentligen skulle velat ha finns det ett egenintresse som vi bör bevaka. Det är det så kallade gleshetskriteriet.

Som alla vet lever vi i ett land som är stort, mörkt, kallt och glest befolkat. Det är klart att får vi så småningom en uppgörelse där också befintliga medlemsländer ska få en del av regionalstödet är det viktigt att även vi i ett sådant läge bevakar våra egna intressen. Då är det viktigt att detta gleshetskriterium finns med som ett element i fördelningen av regionalstöden.

Men det är en taktisk fråga som det är svårt att ta ställning till nu. När slår man om på allvar från att vara hård och säga ”inget regionalstöd till de befintliga medlemsländerna”, till att vända om och säga ”okej, nu ser vi att det blir en viss summa pengar för de befintliga medlemsländerna, alltså bör vi bevaka våra egna intressen”. Det där får vi som sagt bevaka under förhandlingarnas gång.

Det andra sättet att uppnå enprocentsmålet är att hålla hårt på taket för det traditionella jordbruksstödet, det vill säga hålla fast vid den överenskommelse som jag tidigare refererade till och som man träffade i Bryssel i oktober 2002. Som ni såg på den procentfördelning som jag visade tidigare innebär faktiskt den här överenskommelsen att man trots allt lägger ett tak som är ganska så tydligt och definitivt. Det finns väl en hel del som talar för att det kan vara möjligt att till och med pressa de verkliga utgifterna på jordbruksområdet under det här taket.

Det pågår förhoppningsvis under den här perioden en frihandelsrunda, en WTO-runda, där trycket på den europeiska unionen att liberalisera sin jordbrukspolitik kommer att vara mycket starkt. Vi håller det inte för uteslutet,

kanske till och med för troligt, att utfallet av den här frihandelsrundan kan tvinga unionen att ta ett nytt tag i diskussionerna om utgifterna för jordbrukspolitiken, förhoppningsvis då i begränsande riktning.

Men som jag sa omfattar den överenskommelse som träffades 2002 bara ungefär 75 % av de totala utgifterna för jordbrukspolitiken. Den så kallade landsbygdsutvecklingen finns inte med i den överenskommelsen. Där finns alltså möjlighet till en hård och öppen förhandling som förhoppningsvis kan leda till ytterligare begränsningar.

Ytterligare ett element som vi vill få in i den här diskussionen är att hitta ett långsiktigt skydd mot orimliga nettobördor. Vi är den näst största netto-betalaren per capita i dag. Nederländerna är större. Vi menar att det är rimligt att man hittar någon form av mekanism som sätter ett tak för hur mycket ett land betalar netto till unionen. Kommissionen har också i sitt meddelande som kom i februari föreslagit att man bör titta närmare på detta.

Det här är en väldigt känslig fråga, för det finns ett land, som ni säkert vet, som redan har ett slags nettokorrigeringsmekanism. Det landet heter Storbritannien. Som ett resultat av en hård förhandling förd av dåvarande premiärminister Margaret Thatcher lyckades man få fram den brittiska rabatten som ju innebär att Storbritannien i praktiken betalar väldigt mycket mindre till unionens budget än vad dess ekonomiska styrka egentligen skulle leda till.

Det här är i och för sig en orimlig ordning tycker väl i stort sett alla länder utom Storbritannien. Men vi menar att det rimliga snarare vore att försöka hitta en objektiv transparent mekanism som sätter ett tak för hur mycket ett land netto ska betala till unionen. Men det måste givetvis kopplas till att man försöker hantera den så kallade brittiska rabatten på ett lämpligt sätt.

Vad finns det då för olika scenarier för hur den svenska avgiften till unionen utvecklas med de olika antaganden som jag har beskrivit? Som jag sa motsvarar EU-budgetens andel av BNI i dag ungefär 0,95 %. Det innebär att vi i 2004 års priser i dag har en avgift på 24 miljarder kronor, ungefär. Från det ska då räknas ett återflöde som ligger någonstans mellan 10 och 12 miljarder. Det varierar lite år från år. Det brev som de sex länderna skrev med förslag på ett utgiftstak på 1 % innebär ändå att vår avgift år 2013 skulle gå upp till 30 miljarder kronor, framför allt som ett resultat av utvidgningen.

Om man tittar på kommissionens förslag ser man att med de åtaganden som unionen ska få göra 2013 skulle avgiften hamna på 38 miljarder kronor. Går man in i stället på betalningarna är det "bara" 35 miljarder kronor.

Som sagt, det är stora pengar det handlar om. Det är, som vi ser det, viktigt att vi solidariskt är med och betalar unionens samlade utgifter. På samma sätt som man i stort sett i varje medlemsland i dag har en oerhört hård granskning av den nationella budgeten måste vi ha en hård gransk-

ning av den europeiska budgeten. Det är orimligt att unionen i ett läge där i stort sett varje medlemsland tvingas till hårda nedskärningar sätter på sig spenderbyxorna och ökar utgifterna på det sätt som kommissionen föreslår.

Det som nu sker är att kommissionen på basis av sitt eget förslag, som man presenterade i februari, förhoppningsvis också på basis av de reaktioner förslaget har fått, inklusive reaktionen från de sex stora nettobetalarerna, ska presentera mer detaljerade förslag under sommaren där man mer i detalj försöker beskriva hur man tycker att pengarna ska användas på olika utgiftsområden.

Sedan börjar förhandlingarna i höst. Den tidsplan som kommissionen skisserar går ut på att man ska försöka förhandla den här budgeten under hösten 2004 och våren 2005, så att förhandlingarna ska kunna avslutas i samband med Europeiska rådets möte i juni nästa år.

Jag tror att de flesta är av den uppfattningen att det är en optimistisk, kanske till och med orealistisk, tidtabell. Den här typen av mycket komplicerade förhandlingar som handlar om pengar brukar ofta ta precis den tid som det är möjligt för dem att ta, det vill säga att man kommer att förhandla ända fram till sista minuten. Om man gör en jämförelse med hur förhandlingarna gick till när den nu gällande flerårsbudgeten förhandlades fram, den som gäller för perioden 2000–2006, avslutades de förhandlingarna först på våren 1999, alltså mindre än åtta-nio månader innan flerårsbudgeten trädde i kraft. Har vi samma scenario den här gången skulle det innebära att vi har en förhandling som kan pågå ända fram till våren 2006.

Det finns, som vi ser det, inget egenintresse i att dra ut på tiden. Det viktigaste är att förhandlingarna når ett bra resultat. Och som jag sa är ett bra resultat för oss liktydigt med att vi lyckas begränsa vår avgift. Det är den högsta prioriteten i den övning vi står inför de närmaste åren.

För att kunna vara framgångsrika i det här arbetet handlar det givetvis väldigt mycket om att bygga allianser. Den allians som nu har byggts av de sex stora nettobetalarerna uppfattar jag som mycket stark för närvarande. Samtidigt ska man inte ha några illusioner om att den alliansen kan hålla ihop hela vägen ut. Det är ingen större hemlighet att exempelvis när det gäller synen på utgifterna på jordbrukspolitikens område skiljer sig uppfattningarna ganska avsevärt mellan de här sex länderna. Jämför man vår syn på jordbrukspolitiken med exempelvis Frankrikes ser man att de skiljer sig åt ganska avsevärt.

Men vi ser det som ett egenvärde att försöka hålla ihop den här kretsen av länder så länge som möjligt och kanske till och med utöka den med ytterligare några länder. Vi konstaterar också, som jag sade inledningsvis, att det även bland några av de nya medlemsländerna finns ett intresse för att ingå i den här enprocentsalliansen. Vi har ju en del länder som mycket snabbt, nästan med en gång faktiskt, blir nettobetalarare till unionen. Ta ett land som Slovenien till exempel, som har en sådan ekonomisk utvecklingsnivå att man mycket snabbt faktiskt hamnar i nettobetalararklubben.

Då är det viktigt, inte minst politiskt, att visa att den budgetrestriktiva linjen inte är riktad mot de nya medlemsländerna utan att den är riktad mot kommissionens ovilja att faktiskt fasa ut utgifterna för de länder som under en lång följd av år har haft stor nytta av sitt EU-medlemskap också ekonomiskt men som nu måste vara beredda att låta andra ha samma nytta för att nå den ekonomiska utvecklingsnivå som de behöver.

Detta var min inledande översiktliga presentation av förslaget som det nu föreligger.

Agne Hansson (c): Herr ordförande! Först vill jag tacka för en mycket klar, informativ och pedagogisk upplagd föredragning. Det här är ju ingen lätt materia, inte särskilt kortfattad heller.

Först och främst vill jag från Centerpartiets sida deklarerat att vi mycket klart ställer upp på regeringens linje att begränsa budgetomfattningen i det här sammanhanget och att man hårt prioriterar i budgetarbetet på samma sätt som man självklart måste göra i alla offentliga sammanhang. Det är helt orimligt att budgeten ska växa och avgiften stiga på det sätt som här presenterats enligt det förslag som föreligger.

Men det här kan man ju göra på olika sätt och min fråga rör egentligen strategin för hur man håller tillbaka kostnaderna.

Min utgångspunkt är att man utgår från ett smalare och vassare EU, det vill säga att man kraftigt prioriterar på de nya områden som plussas på i budgeten och i stället blir effektiv på de områden som är viktiga – i det här fallet jordbrukspolitiken och regionalpolitiken. Vad är regeringens strategi i den delen?

När det gäller prioriteringar tror jag att vi är överens om att man måste begränsa den administrativa tillväxten så kraftigt som här föreslås. Man kan samarbeta utan att behöva lyfta över pengar och plocka tillbaka pengar. Också det är en strategi som jag tycker är viktig.

Vidare går det att öka samarbetet, till exempel på utrikespolitikens område, utan att det behöver kosta mycket pengar. Det går att samarbeta och göra EU till en kraftigare global aktör och låta EU tala med en röst. Är det en strategi som det tilltalar regeringen att driva? I alla fall är det vår linje.

Statssekreterare Lars Danielsson: Det är lätt för mig att i princip hålla med om allt det Agne Hansson säger. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi är inriktade på att verkligen försöka få in begränsningar där det ger resultat i form av lägre utgifter. Det är en hård diskussion om utgifterna på regionalpolitikens område. Det är där vi ska lägga in vår största kraft, som jag ser det. Detta är kontroversiellt, framför allt i de sydeuropeiska länderna; det kan väl klart sägas. Det här är ju pengar som betytt väldigt mycket för länder som Grekland, Italien, Spanien, Portugal och Irland. I den här kretsen har irländarna på ett mycket fint sätt, tycker jag, sagt – också publikt: Vi har haft så mycket nytta av EU. Nu är det dags för andra att få samma glädje av den möjlighet till ekonomisk utveckling som regionalstöden innebär.

Samma generositet har vi ännu inte sett från de sydeuropeiska länderna, men jag hoppas att det så småningom kommer. Jag tror att det är där vi måste sätta in vårt stöd och våra främsta ansträngningar.

Precis som Agne Hansson säger behöver det faktum att man bejaktar ökade EU-aktiviteter på ett visst område inte till varje pris innebära att man ökar utgifterna över EU-budgeten. Mycket av samarbetet inte minst på utrikespolitikens område, som ju i huvudsak är mellanstatligt till sin karaktär, bör rimligen kunna ske utan att det kostar mer pengar i EU-budgeten. Vi har exempelvis förslagen om att öka EU:s krishanteringsförmåga, något som jag tror att de flesta i denna sal, inklusive regeringens företrädare, välkomnar både på det militära och på det civila området. Som vi ser det är det rimligt att medlemsstaterna själva får bära utgifterna för det området. Det finns ingen anledning att öka budgeten väldigt mycket.

Men ett förslag som kostar pengar och som finns med i det nya fördragsförslag som vi är inne i slutdiskussionen om är förslaget om att inrätta en europeisk utrikestjänst. Det är klart att det kostar pengar. Över huvud taget är det viktigt att säga att det budgetförslag som kommissionen lägger fram baseras i princip på de förslag som ligger i det fördrag som ännu inte är färdigdiskuterat. Skulle det bli förändringar i den slutliga överenskommelsen om ett nytt fördrag kan det självklart också få effekter på hur flerårsbudgeten ser ut. Men när det gäller mycket av det som kostar pengar hänvisar man i kommissionen just till att det finns det förslag om i det nya fördraget.

Mats Odell (kd): Tack för redogörelsen av den svenska regeringens position inför den mycket svåra förhandling som förestår. Det är väl ganska tydligt att Sveriges struktur – du var inne på det – är annorlunda än de flesta andra länders när det gäller att fördela regionalt och så vidare. Vi har ju ett skattesystem i Sverige som innebär att vi beskattar exempelvis medborgare i tillväxtregioner, inklusive låginkomsttagarna, väldigt mycket och skickar de pengarna till regioner i vårt land som har en svagare utveckling. I Italien kommer de pengarna från EU.

Vilken prognos har du beträffande förutsättningarna för att övertyga de här länderna om att verkligen övergå till vår modell och höja sin skattenivå dithän att de sköter det här internt? Jag menar att det är en mycket from förhoppning att tro att vi särskilt mycket ruckar på detta.

Jag tycker ändå att regeringens prioriteringar är riktiga och att man ska hålla fast vid fokuseringen på de nya länderna och deras behov. Men en sak som statssekreteraren inte nämnde är det som det står om i underlagsmaterialet, nämligen att kommissionen i sommar ska komma med ett förslag till i praktiken en EU-skatt som ska växla över från en finansiering över medlemsländernas budgetar till att EU själv ska börja beskatta sina medborgare. Jag är lite förvånad över att regeringen inte alls nämner det, att det inte alls kommer fram här. Finns det inte med bland regeringens prioriteringar att absolut motsätta sig denna princip?

Statssekreterare Lars Danielsson: När det gäller vilka förhoppningar man kan ha om att övertyga andra medlemsländer om att hantera exempelvis den regionala utjämningen mer nationellt än europeiskt är det klart rimligt att anta att det är en process som tar lite tid. I och för sig är det, tycker jag, en ganska intressant debatt vi fått om skattenivåer i olika länder – något som nu tas upp i den allmänna debatten. Det är en spännande och intressant debatt med många aspekter, som jag dock inte vill gå in på här. Det är ändå ett exempel på tätheten i EU-samarbetet att vi nu så att säga utvidgar rummet för där vi för debatt om den här typen av frågor. Det är alltså inte bara ett nationellt rum utan också ett europeiskt rum.

Vad vi rent strategiskt försöker göra är att peka på att den enda rimliga måttstocken när man ska mäta ett lands ekonomiska utveckling är att se till *hela* landet. Man gör alltså inte som i dag och delar in Italien i, tror jag, fyra olika regioner, utan Italien ses som *en* region. Om vi lyckas få gehör för den principen kan vi nog komma en bit på väg. Då tvingar EU ett land som Italien, för att ta det exemplet, att självt ta ett större ansvar för sin regionalpolitik – om man nu vill lägga mer pengar på det.

Jag vill alltså inte på något sätt underskatta svårigheterna i den här argumentationen. Men jag konstaterar att än så länge blåser vinden, tycker jag, åt vårt håll – signalen om att medlemsländerna måste ta ett större ansvar för sin regionalpolitik börjar gå hem. Den är inte så populär men börjar, som sagt, gå hem.

Jag noterar, mer som en anekdot men ändå som någonting rätt så intressant, att när den som väldigt mycket var arkitekten bakom kommissionens förslag om utformningen av regionalpolitiken i den här flerårsbudgeten – den förre kommissionären Michel Barnier – var kommissionär argumenterade han väldigt kraftfullt för att vi måste lägga mer pengar på regionalpolitiken och för att det är viktigt att inte lämna befintliga medlemsländer i sticket. Sedan blev han utrikesminister i Frankrike. Då visade det sig hur flexibel politiken ibland kan vara. Det tog inte mer än två veckor förrän samma utomordentliga person, Michel Barnier, kraftfullt argumenterade för att det var viktigt att medlemsländerna själva tog ett ansvar för sin egen regionalpolitik. Tydligt går det att övertyga folk. Man kan till och med övertyga personer att själva ändra uppfattning. Det tycker jag är ganska glädjande.

Mats Odell har rätt i att det var ett förbiseende från min sida att inte kommentera frågan om hur man långsiktigt ska finansiera EU:s utgifter i framtiden. Som ni alla vet innebär mekanismerna i dag att varje medlemsland betalar en avgift som beräknas i förhållande till respektive lands bruttonationalinkomst.

Det är ingen hemlighet att man från kommissionens sida under en lång tid har velat komma ifrån detta system och mer skapa en egen finansiering. Det där kan tekniskt göras på många olika sätt. Det har diskuterats att

man skulle ha möjlighet att ta ut avgifter på olika sätt, att man skulle ålägga länderna att leverera en viss andel av sin mervärdesskatt och så vidare. Det finns många olika tekniska lösningar där.

Främsta anledningen till att jag inte nämnde det är att jag bedömer att det egentligen inte finns något som helst stöd för denna tanke. Stödet finns, som jag sade, i kommissionen och hos något enstaka medlemsland. Men våra diskussioner om den här delen av EU:s budget, inkomstsidan, ger vid handen att det i princip inte finns något som helst signifikant stöd för att ändra på principen om hur man får in inkomster till unionen. Det är alltså den nuvarande ordningen som kommer att gälla även i framtiden. Det tycker regeringen är en riktig princip; det bör vara genom avgifter till unionen som man finansierar dess utgifter.

Om man går över till ett annat finansieringssätt, det vill säga ger unionen egna finansieringskällor, ändrar man karaktär på unionen. En del tycker kanske att man borde göra det. Men det är inte regeringens uppfattning, utan man menar att det system som vi har i dag med alla dess ofullkomligheter ändå är bästa sättet att finansiera unionen också i framtiden.

Ordförande Sven-Erik Österberg (s): Jag medger inga följdfrågor eftersom det är så många som har anmält sig. Annars hinner vi inte med talarlistan.

Sonia Karlsson (s): Tack, statssekreterare Lars Danielsson, för en bra och tydlig information! Regeringen har både finansutskottet och riksdagen bakom sig när det gäller detta med att ha en stram och återhållsam budgetpolitik inom unionen.

Också jag hade egentligen en fråga om EU-skatten. Det är bra att statssekreteraren så tydligt sade att det inte är något som vi förordar.

Vidare har jag tre frågor när det gäller kommissionens meddelande. Man talar bland annat om en årlig översyn av taken i det finansiella perspektivet, med möjlighet att ändra taken. Jag tycker att det låter lite farligt, att det skulle kunna vara kostnadsdrivande. I så fall borde vi hävda att taken ska ligga fast över några år.

Min andra fråga gäller EU-skatten, men där har jag ju redan fått svar.

När det sedan gäller vad som står om europeiskt medborgarskap vill jag gärna höra från statssekreteraren vad kommissionen kan mena. Det sägs att enligt kommissionen förväntas EU-medborgarna ha tillgång till grundläggande varor och tjänster, till exempel sjukvård, energiförsörjning, telekommunikationer och postservice. Kommissionen menar att detta kan kräva gemensamma ramar så att medlemsländerna kan göra de relevanta politiska valen på dessa områden.

Jag är intresserad av att höra vad Lars Danielsson tror att kommissionen menar med detta. Jag tycker att det låter lite vanskligt.

Statssekreterare Lars Danielsson (s): Jag tar det sista först. Också jag tycker, försiktigt uttryckt, att det låter lite vanskligt. Det finns, vilket vi kanske är lite ovana vid, ibland en retorik i den här typen av meddelanden

som kan vara lite främmande för oss. Jag tror att även kommissionen har full insikt i att det även i framtiden, under den budgetperiod som vi nu talar om, kommer att vara så att grundläggande välfärdssystem och annat sådant är nationella angelägenheter. Det är inte tal om att ändra på denna grundläggande fördelning mellan vad som är europeisk kompetens och vad som är nationell kompetens. Det finns inget som helst stöd för detta annat än kanske bland en del väldigt ambitiösa utopister men de är inte så många. Det finns alltså en hel del av samma typ av retorik också på andra ställen i meddelandet, men vi väljer att läsa det, småle lite grann och gå vidare utan att fästa så mycket avseende vid det – detta sagt med all respekt för kommissionen, som givetvis gör ett gediget arbete när man försöker presentera den här flerårsbudgeten.

Är det farligt att ha en mekanism för att ändra taket? Ja, det är klart att det ligger en risk i att kunna göra det. Men samtidigt måste det nog konstateras, vilket väl också är vår uppfattning, att det här med att ha en sjuårig budget, flerårsbudget, egentligen kanske är lite dumt. Det är en lite för lång period. Det händer väldigt mycket under sju år. Vi talar ju nu om en union vars utgifter vi ska täcka in mellan år 2007 och år 2013. Men vi vet ju inte ens hur många medlemmar unionen har år 2013. Det kan ju vara så att Turkiet är medlem då, och kanske fler, så det är egentligen ganska klart att man kan behöva någon form av flexibel mekanism när man talar om en budget som spänner över sju år.

Vårt förstahandsalternativ i den diskussionen är snarare att försöka korta perioden för flerårsbudgeten och kanske göra den till fem år. Då är det lättare att strikt hålla på taken. Men för en så lång period som sju år kan det trots allt kanske vara nödvändigt att ha lite flexibilitet.

Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att det jag nu har beskrivit vad gäller utgifterna är taket för dessa. De faktiska utgifterna under de gångna åren har alltid legat under taket, till och med ganska avsevärt under taket, vilket i allmänhet innebär att vi så småningom får en återbetalning på vår avgift – som ledamöterna säkert väl känner till. Jag tror ändå att det kanske är viktigt att ha någon liten reservutgång för att kunna hantera oförutsedda situationer. Det är klart att det då är viktigt att reservutgången inte utformas på ett sådant sätt att den kan missbrukas av dem som har de stora spenderbyxorna på sig.

Carl B Hamilton (fp): Herr ordförande! Jag blev lite förvånad över det Lars Danielsson sa när han talade om ökade jordbruksutgifter från 2 % till 3 % och att det var en positiv överenskommelse som var mycket modest. Jag menar att det i själva verket är en pervers överenskommelse. Naturligtvis ska det inte vara någon ökning. Från Folkpartiets synpunkt skulle det inte vara +3 % utan -100 %. Jag säger detta med allvar. Den perversa jordbrukspolitikerna är ju Europas stora och ekonomiska rättviseproblem.

Det är också så att den här överenskommelsen var en kidnappning av Tyskland och Frankrike av de andra länderna. Från demokratisk synpunkt var det också inom EU en mycket problematisk uppgörelse. Jag är därför väldigt förvånad över att Lars Danielsson karakteriserade detta som en positiv överenskommelse.

Det andra som jag skulle vilja säga är följande. Jag har också hoppats på att resten av världen och WTO-förhandlingarna ska öka trycket på en reformering av EU:s jordbrukspolitik. Dessvärre är kommissionen och också, såvitt jag förstår, vår egen handelsminister nu involverade i att köpa ut de bästa kritikerna, bland annat Brasilien, genom att ge dem särskilda handelsförmåner. Det trycket kommer nu att minska. Jag tror därför att regeringen, som jag ser det, har en ganska ny och ambivalent hållning i jordbrukspolitiken. Man föreslår ökningarna och en metod för att minska stödet för kritikerna av jordbrukspolitiken. Men samtidigt är man i den interna argumentationen mycket kritisk mot jordbrukspolitiken.

En tredje punkt gäller glesbygdskriteriet, som bör värnas. Vi är i regionalpolitiken helt överens om att länderna själva bör sköta det här. Den positionen är väldigt central och viktig i det nya Europa. Men den positionen undergrävs om man redan från början säger: Vi har själva i bakfickan lite grann som vi vill hålla fram här, nämligen glesbygdskriteriet. Man kan ju lika gärna säga att rika länder själva bör stå för sin glesbygdspolitik precis som för sin regionalpolitik. Kriteriet med stor, mörk och kall – jag förstår att det var lite skämtsamt – vittnar om att man måste gå ganska långt ut på den tunna isen för att hitta positioner, argument.

Jag tycker alltså att det är väldigt egendomligt och felaktigt att redan från början ange en andrahandsposition som kommer att undergräva förstahandspositionen. Välkommen tillbaka år 2008 i EU-nämnden!

Statssekreterare Lars Danielsson: Ska jag tolka det sistnämnda som en förutsägelse om hur valet 2006 går?

Carl B Hamilton (fp): Jag insåg det efteråt.

Statssekreterare Lars Danielsson: Carl B Hamilton, som är en mycket erfaren politiker, vet att man när det gäller förhandlingar av det här mycket komplicerade slaget på något sätt måste försöka hantera en dualism. Det handlar alltså om att försöka lägga fast sina huvudsakliga prioriteringar. Där tolkar jag att det finns ett mycket stort stöd, i varje fall utifrån det som hittills sagts, för det som jag angav som svenska utgångspunkter i förhandlingarna. Det innefattar givetvis också att vi måste fortsätta att vara mycket kritiska mot EU:s jordbrukspolitik med den utformning som denna har och fortsätta att driva på i riktning mot ökade möjligheter för marknadstillträde för andra länder utanför Europas gränser till Europas marknad, att försöka få bukt med bidragsraseriet i jordbrukspolitiken och, när det gäller regionalpolitiken, att hårt försöka arbeta för att det är de nya medlemsländerna som ska ha regionalstödet, inte de befintliga.

Samtidigt måste vi också vara realistiska. Det är väsentligt att vi, inte minst i en sådan här viktig fråga med den anda av öppenhet som vi tycker ska präglade den här typen av mycket komplicerade förhandlingar, redan i det här skedet säger: Okej, vi driver vissa principer.

Men vi får heller inte vara naiva vad gäller utfallet av de här förhandlingarna. Vi vet i dag att vi inte får igenom våra maximala positioner. Det vore att lura oss själva och alla andra att hävda det. Alltså tycker jag att det inte minst i öppenhetens intresse är viktigt att redan i det här läget försöka markera vad våra andrahandspositioner blir. När det gäller jordbrukspolitiken måste vi konstatera att givet de styrkeförhållanden vi har i de här diskussionerna är kanske det bästa vi kan uppnå i detta läge att försöka hålla fast vid det tak som man kom överens om år 2002.

Det är klart att man kan ha olika uppfattningar om det sätt på vilket beslutet tillkom och initiativet togs. Men det bekräftades i god demokratisk ordning av Europeiska rådet i ett beslut i oktober 2002. Det är trots allt enligt den ordning som fördraget beskriver, så i grunden finns det väl inget att kritisera, tycker jag, vad gäller formerna för beslutet. Sedan kan man alltid, som sagt, prata om hur initiativen togs; det är fullt möjligt.

Men sedan har vi detta med att också ha viss tilltro till att de globala frihandelsförhandlingarna faktiskt kan leda fram till en press också mot EU att ytterligare "backa ned" på subventionsområdet, på jordbruket. Jag vill inte riktigt ställa upp på den beskrivning som Carl B Hamilton gör av hur EU nu agerar i WTO – att man försöker så att säga köpa ut vissa länder. Det är riktigt att man har tagit vissa sonderande kontakter och haft vissa sonderande diskussioner, bland annat med en del latinamerikanska länder.

Jag hade själv för några veckor sedan tillfälle att ingående diskutera de här frågorna exempelvis med kolleger i Australien och Nya Zeeland, som ju är jordbruksproducerande länder. Där märkte jag inte på något sätt någon minskande vilja att försöka skjuta på EU vad gäller jordbrukspolitiken, utan jag tror att vi kan räkna med att det i de WTO-förhandlingar som snart förhoppningsvis på allvar sätter i gång igen kommer att vara en mycket hård press på EU att också iaktta en något liberalare inställning – om jag får använda det uttrycket. Det är ingen hemlighet att regeringen med, som jag uppfattar det, fullt stöd av riksdagen internt i EU-diskussionen driver på i riktning mot en sådan liberaliserande hållning. Men sedan måste vi konstatera att vi inte är i majoritet inom unionen på det här området.

När det gäller regionalpolitiken är det på samma sätt. Jag tycker nog alltså att det är rimligt att vi har en tydlig principiell utgångspunkt men att vi ändå faktiskt redan nu ger en viss indikation om hur vi tycker att man bör ställa sig för den händelse att det faktiskt blir så att en viss summa pengar avsätts också för befintliga medlemsländer. Det tycker jag är ganska rimligt att man gör.

Man kan alltid säga att man då löper risken att försvaga sin position. Men det här är ju förhandlingar som sker i stor öppenhet, och som bör ske i så stor öppenhet som möjligt. Då tycker jag att det egentligen är ganska tillta-

lande att redan nu öppet ventilera såväl förstahands- som andrahands- och tredjehandspositioner. Sedan är det upp till förhandlarna att med all den skicklighet som kan uppåddas försöka knyta sådana allianser att vi når så bra resultat som möjligt. Kanske är det jag försökt att beskriva inte den mest principiella hållningen men förhoppningsvis den mest pragmatiska och mest realistiska hållningen.

Jörgen Johansson (c): Herr ordförande! Också jag vill tacka för en bra genomgång. Det är en expansiv budget som redovisas. Det känns därför tryggt med den restriktiva inställning som man från regeringens sida trots allt har. Det är också bra att Lars Danielsson klart tar avstånd från införande av EU-skatter i sammanhanget.

I det här sammanhanget gäller det att både gasa och bromsa. På ett område är det faktiskt befogat med en viss tillväxt, vilket också redovisas i budgeten. Det gäller då forskning och utveckling. Där kan vi konstatera att Europa inte har kunnat dra till sig de främsta forskarna, vilket är grunden för att kunna få den tillväxt som vi talar om i Lissabonprocessen.

Här redovisar man tanken att öka anslagen till forskning och utveckling till 3 % av bruttonationalprodukten. Diskussioner förs också om att 1 % ska tas från den offentliga sidan och 2 % från den privata sektorn. Hur har man från regeringens sida diskuterat i den frågan?

Statssekreterare Lars Danielsson: Treprocentmålet är inte ett nytt förslag i budgeten, utan det är ett överenskommet mål inom ramen för den så kallade Lissabonstrategin där medlemsländerna gemensamt sagt att detta bör vara vår målsättning när det gäller forskningsutgifterna i unionen. Åtminstone de flesta av de år Lissabonstrategin varit i kraft har vi lyckats lägga oss över den nivån. Det är väl en ganska rimlig fördelning – det tycker jag – att ha 1 procentenhet offentligt och 2 procentenheter privat, om jag får uttrycka det så, när det gäller satsningarna på forskningsområdet. Det tycker vi är en rimlig målsättning.

Sedan kan man diskutera hur stora de här så kallade ramprogrammen för forskning bör vara på det europeiska området. De har vuxit ganska mycket. Men som vi ser det har de i stort sett varit ett bra och effektivt instrument för att stimulera forskningssatsningar i Europa. Det är, som vi ser det, helt nödvändigt. Om vi ska kunna bevara Europas konkurrenskraft på olika områden krävs det i många fall gemensamma satsningar på forskningsområdet. Här kan det faktiskt finnas ett europeiskt mervärde i att göra en hel del av detta gemensamt och delvis finansiera det över den budget som finns för detta område. Det här är väl ett område där vi i princip är beredda att instämma i kommissionens förslag till prioriteringar; det ligger i linje med de målsättningar vi kommit överens om i Lissabonstrategin och innebär – om alla medlemsländer lever upp till dessa målsättningar – att vi också skapar de resurser vi behöver för att öka Europas konkurrenskraft på det här området.

Siv Holma (v): Den inriktning som regeringen beskriver i de här förhandlingarna är sympatisk. Men det skulle kanske behöva göras en hel del. Det finns mycket att önska till exempel när det gäller jordbruksstödet.

En sak som jag har noterat är att miljöministern har sagt att det här jordbruksstödet kan innebära att jordbruken exempelvis i Polen, som såvitt jag förstår är relativt miljövänligt drivna, kan få en annan utformning och bli mindre miljövänliga. Det finns säkert anledning att se över innehållet i de här jordbruksstöden. Jag skulle vilja höra hur det förhåller sig i det avseendet.

När det gäller gleshetskriterierna har jag en annan åsikt än Folkpartiet. Det kan finnas en paradoxal utveckling sett till det regionalpolitiska stödet – att det inte går till regional utjämning utan slätas ut så att det blir varken hackat eller malet. Där finns gleshetskriteriet som någon form av profil i det som eventuellt kommer efter förhandlingarna.

Den fråga som jag funderar över är följande. Vi har ju återkommande fått information om fusk och bedrägerier. Det finns även en kritik mot den ökande administrationen – byråkratin, om man vill uttrycka det så. Vilka konkreta ståndpunkter har regeringen just när det gäller arbetet mot fusk och bedrägerier och när det gäller den ökande byråkratin?

Jag har också tittat på det som Jörgen Johansson var inne på. Det gäller då forskningen och det arbete som man där vill satsa på. När jag läser kommissionens arbete uppfattar jag att det är mycket av att skapa ytterligare en byråkratisk nivå i fråga om att satsa på just forskningsarbete. Kanske behövs det mer arbetande pengar för att utveckla forskningen.

Statssekreterare Lars Danielsson: Jag tar det sistnämnda först. Ja, det är självklart – det behöver kanske inte sägas – att regeringen med all kraft vill delta i arbetet med att begränsa bedrägerier och fusk, som tyvärr förekommer i alltför stor utsträckning. Jag konstaterar att anledningen till att kommissionen föreslår ökade administrativa utgifter delvis är, säger man, att man vill stärka övervakningen. Det är alltså en av många förklaringar till att de administrativa kostnaderna ökar. Låt oss hoppas att det är riktigt.

Jag konstaterar också, vilket bland annat har bekräftats av den svenske ledamoten i Revisionsrätten – Lars Tobisson, som följer dessa frågor noga – att Revisionsrätten också får ökade resurser i det här budgetförslaget, vilket förhoppningsvis också kan leda till att vi på olika sätt får en effektivare användning av EU:s medel. Men självklart måste vi försöka att på olika sätt hålla efter en omotiverad utökning av den EU-byråkrati som trots allt finns.

Samtidigt konstaterar jag att vi ser att det har växt fram ett behov av nya EU-myndigheter på en del områden. Själva har vi exempelvis alldeles nyligen fått ett beslut om lokalisering av en europeisk smittskyddsmyndighet till Sverige. Det finns motsvarande myndigheter i andra länder som jag tror i de flesta fall kan anses vara mycket motiverade och faktiskt fyller ett verkligt behov. Det är klart att det i viss mån kostar mer pengar.

Självklart ska vi försöka hålla efter byråkratin så mycket som möjligt och också, vilket inte är minst viktigt, se till att ersättningsnivåerna för dem som arbetar i den här byråkratin kanske är något rimligare än de i dag är. Det där är inte en helt enkel uppgift.

Det regionalpolitiska stödet och Siv Holmas värnande om gleshetskriteriet har vi redan delvis diskuterat. Jag konstaterar bara följande. Det finns en, tycker jag, viktig symbolisk betydelse när det gäller det glesbygdstöd som vi redan fått i unionen. Jag hoppas att Siv Holma också tillhör den krets som tycker att unionen är en alldeles utmärkt samarbetsform. Det här är ju ett sätt att också tydligt för enskilda medborgare illustrera att det i kommuner ute i landet, inte minst i Norrland, också finns möjligheter att på ett väldigt konkret sätt se vad Europeiska unionen kan göra för en enskild kommun eller ett enskilt projekt.

Man ska inte driva det där för långt. Det största värdet med den europeiska unionen ligger inte i att man kan bevilja stöd till olika projekt, utan det ligger på ett annat plan. Men det finns ändå en symbolisk betydelse i detta som jag inte tycker att man ska underskatta. Jag tycker det är ganska trevligt när man reser omkring ute i landet och ibland ser en skylt där det står att detta projekt har finansierats delvis av den europeiska unionen, eller vad det nu kan stå.

När det gäller jordbruksstödet är det klart att det finns element i den europeiska jordbrukspolitikens som gynnar vad jag skulle vilja kalla för klassisk stordrift av jordbruk. Detta kan förstås i vissa fall innebära att man stimulerar och ger stöd till brukningsmetoder som inte är de mest miljövänliga. Jag tror att det är den diskussionen som bland andra Lena Sommestad har hänvisat till när hon har diskuterat Polen.

Samtidigt konstaterar jag att vi inom ramen för de samlade utgifterna på jordbrukspolitikens område ser en klar övergång från olika typer av så kallat direktstöd till mer av så kallad landsbygdsutveckling. Vi ser alltså en ganska tydlig tendens, menar jag ändå, från ett stöd till metoder och annat som kan vara miljövänligt till mer av vad vi lite förenklat kan kalla miljövänliga åtgärder.

Den risk som vi kan se i vissa av de nya medlemsländerna, kanske framför allt Polen, tror jag därför inte ska överdrivas alltför mycket. Den finns där momentant, men förhoppningsvis ska vi efter hand kunna få ett stödssystem också på jordbrukspolitikens område som premierar miljövänligt jordbruk. Jag tycker som sagt att riktningen är den rätta, men det kunde gärna gå lite fortare.

Carina Hägg (s): När jag tog del av underlaget inför den här utfrågningen blev jag både upprörd och djupt besviken. Jag borde inte bli förvånad; jag vet att EU skiljer på kvinnliga rättigheter och mänskliga rättigheter. Det är också ett synsätt som reflekteras i det här underlaget, trots att vi vet att detta strukturella problem har effekter på i stort sett alla samhällsområden, även de ekonomiska. Så här långt har det heller inte kommit fram någonting i

utfrågningen som kompenserar de tillkortakommanden jag kunnat hitta i dokumenten. Jag vill dock ge Lars Danielsson en möjlighet att tydliggöra Sveriges linje.

Jag tror att det är än viktigare att Sverige är oerhört tydligt då vi har den interna situation som vi har inom EU. Vi har gamla medlemsländer som Irland och Portugal som inte driver de här frågorna. Vi har nya medlemsländer som Polen och Malta som heller inte driver de här frågorna. Vi har ett yttre tryck från omvärlden – från USA, Heliga stolen och en del islamistiska stater – som gör att vi måste vara kristallklara när det gäller utrikespolitiken. Så här långt kan jag inte se att man är det, inte i de här dokumenten i alla fall.

Man talar i dokumenten om att uppnå millenniemålen. Man talar om rättvisa och om säkerhet. Då, menar jag, kan man inte bortse från kvinnliga rättigheter och SRHR-frågorna.

Skulle det kunna vara en framkomlig väg att tvärtom räkna på andra sättet? Vad kostar det EU att kvinnors situation *inte* uppmärksammas, att man *inte* arbetar med de här frågorna på ett sådant sätt att man vill utjämna skillnaderna i förutsättningar för män och kvinnor? Hur många år till kommer det att ta innan man uppnår millenniemålen i och med att man inte beaktar de kvinnliga rättigheterna?

Att jag tar upp detta beror också på att när det gäller biståndet, som är ett viktigt utrikespolitiskt område, kan jag i dag som riksdagsledamot inte själv, inte via riksdagens utredningstjänst och inte via kontakter med regeringen få en bild av hur EU prioriterar sina ekonomiska resurser. Det är jättesvårt för mig som parlamentariker att arbeta aktivt på det sätt jag skulle önska med de här frågorna. Därför har jag också stora förväntningar på att regeringen ska hjälpa till att se till att vi får bättre underlag, bättre analyser och bättre metoder så att vi inte pressas tillbaka utan tvärtom kan ta de här viktiga stegen framåt.

Statssekreterare Lars Danielsson: Det är viktigt att komma ihåg att det dokument som nu har presenterats är ett första, ganska preliminärt dokument för den kommande flerårsbudgeten. Det är helt klart, som vi har konstaterat i andra sammanhang tidigare, att det finns skrivningar och en retorik här som vi i många fall tycker ganska illa om eller som åtminstone är främmande för oss. Carina Hägg har pekat på att det, tyvärr inte helt oväntat, är ganska klent med återspeglningar i dokumentet av hur vi skulle vilja betrakta frågor som har med jämställdhet att göra. Det är bara att konstatera att det är så.

Nu går vi dock in i nästa fas där vi mer i detalj börjar diskutera och beskriva hur utgifterna ska användas på olika områden. Då blir det naturligt för oss, förhoppningsvis tillsammans med andra, att också lyfta fram den typ av frågor som Carina Hägg här reser. Det är fullständigt naturligt och helt konsekvent – exempelvis har vi ju från svensk sida varit framgångsrika med att i diskussionen om ett nytt fördrag slå fast att jämställd-

het mellan män och kvinnor ska vara ett övergripande mål för unionen i det nya fördraget – att vi i alla sammanhang driver den här linjen också på enskilda politikområden, inklusive när vi diskuterar budgeten.

Carina Hägg kan alltså vara helt lugn. Det här kommer vi att bevaka på ett mycket effektivt sätt.

När det gäller EU:s bistånd är det ju så att de svårigheter som Carina Hägg beskriver med att få information om de aspekter hon vill ha belysta tyvärr gäller flera andra områden också. EU:s biståndsverksamhet är inte särskilt transparent, och det är beklagligt, tycker vi. Vår grunduppfattning är därför att biståndsverksamheten i huvudsak bör vara en nationell angelägenhet. Där har vi bäst kontroll över hur pengarna används och störst möjlighet till dialog med de länder som tar emot vårt bistånd.

Det finns också anledning att vara ganska restriktiv vad gäller EU:s biståndsutgifter – inte därför att vi tycker att det inte behövs mer bistånd utan därför att vi i en diskussion om huruvida detta är ett europeiskt ansvar eller ett nationellt ansvar nog kommer till slutsatsen att detta, givet de här frågornas i huvudsak mellanstatliga karaktär, i första hand är ett nationellt ansvar. Den typ av bristande transparens du beskriver stärker åtminstone mig i den uppfattningen.

Det är klart att det också är väldigt viktigt att unionen lever upp till millenniemålen. Som jag ser det är det dock i huvudsak de enskilda medlemsländernas ansvar att dels själva leva upp till detta, dels givetvis driva på i EU-sammanhang så att också EU som kollektiv, om jag får använda ett sådant uttryck, lever upp till målen.

Var alltså lugn! Den här diskussionen är bara i sin linda inom ramen för flerårsbudgeten. Självklart ska vi bevaka den på bästa sätt.

Christer Nylander (fp): Det är väldigt viktigt att hålla nere utgifterna. Det har vi diskuterat flera gånger här. Det hör också nära samman med vilka avgifter vi sedan får betala. Jag skulle vilja gå över på den biten och fundera över hur man får en rimlig fördelning mellan avgifterna, framför allt när det gäller nettoavgifterna.

Den brittiska rabatten har tidigare kortfattat nämnts här. Den är ju väldigt tveksam – det är vi säkert överens om – eftersom den betalas av andra. Därför skulle jag vilja fråga lite grann om den så kallade nettokorrigeringsmekanism som tas upp i kommissionens meddelande. Det anges inte alls hur en sådan mekanism skulle se ut och utformas. Det finns ingenting om vilka utgifter som ska ingå, vilka procentsatser som ska gälla eller vilka tröskelvärden som ska finnas med. Det är ganska viktigt att Sverige är väldigt aktivt i ett tidigt skede när man utformar det här då vi ju är en av de största nettogivarna.

Därför skulle jag vilja fråga vilken linje regeringen har. Vad bör finnas med i en sådan mekanism, och hur ska den se ut?

Statssekreterare Lars Danielsson: Det är väldigt lätt att hålla med Christer Nylander om att detta är en av nyckelfrågorna i de kommande förhandlingarna: Hur kan en sådan här nettokorrigeringsmekanism se ut?

Vi tycker i och för sig att det är stort steg framåt att kommissionen faktiskt lägger tanken om en nettokorrigeringsmekanism på bordet. Det har varit anatema från kommissionen i tidigare diskussioner. Nu inser man att det här är någonting man måste göra. Man har också sagt att man i de mer detaljerade förslag som kommer i juni–juli ska återkomma med tankar om hur man i detalj ska utforma den här mekanismen.

Hur skulle då en sådan mekanism se ut? Det viktigaste för oss är att man tittar just på nettopositionen. I dag är det så att säga en bruttodiskussion: man tittar på ett lands BNI, och så bestämmer man avgiften i förhållande till den. Vi menar att det är rimligt att titta både på hur mycket pengar man betalar ut till EU och på hur mycket man får tillbaka och sedan försöka värdera och lägga något slags tak för hur mycket denna nettobetaling kan vara. Den bör då mätas i förhållande till varje lands bruttonationalprodukt.

Förmodligen bör man försöka hitta något slags tak för detta. Det är egentligen också vad brittena gjorde. Jag tror inte att Margaret Thatcher använde uttrycket nettokorrigeringsmekanism – hon hade ett betydligt mer fyrkantigt sätt att beskriva det – men i princip var det en nettokorrigeringsmekanism hon fick.

Vad vi vill ha är egentligen ett mått på hur hög andel av BNP per capita ett land bör betala netto till unionen – en siffra, helt enkelt. Exakt var den ska ligga återstår att diskutera. I princip bör alla utgifter och inkomster vägas in i detta: Vad betalar vi till EU brutto? Hur mycket får vi tillbaka i form av framför allt jordbruksstöd och regionalstöd? Sedan lägger man ett slags tak på detta i förhållande till ett lands BNI. Men exakt var detta ska ligga återstår att diskutera.

En annan sak är också viktig att konstatera när det gäller den brittiska rabatten, något som man ibland glömmer bort: Vi har ju också den märkliga situationen att som ett resultat av förhandlingarna om nu gällande flerårsbudget betalar Sverige och tre andra länder bara 25 % av vår normala andel, så att säga, av den brittiska rabatten. Det var en förhandlingsframgång för oss i Berlin i april 1999. Vi har alltså egentligen inte, om man ser det strikt nationellt, så stora problem med den brittiska rabatten. Där- emot har vi principiellt stora problem fortfarande.

Det land som nu bär en stor del av bördan av den brittiska rabatten är dock Frankrike. Jag förutser därför att det i diskussionen om den kommande flerårsbudgeten på det här området i väldigt stor utsträckning kommer att bli en diskussion mellan just Frankrike och Storbritannien. Det är en intressant parallell eftersom det i den fördragsdiskussion som vi nu snart är inne i slutskedet av också i stor utsträckning handlar om en diskussion mellan Frankrike och Storbritannien. Det har ju också gällt andra frågor på utrikespolitikens område. Det är en intressant frontlinje som dras upp.

Men som sagt: Vi hoppas nu och arbetar under hand med kommissionen på att få ett förslag från dem i sommar som ger ett tak för hur mycket ett land netto ska behöva betala till unionen. Det skulle vara principiellt väldigt viktigt för oss att uppnå ett sådant. Hur mycket det sedan betyder i reda pengar är lite svårt att säga, men det viktiga är att vi får ett tak på nettoutgifterna. Det känns väldigt centralt.

Kenneth G Forslund (s): Jag vill ställa tre korta frågor.

I kommissionens meddelande om det finansiella perspektivet skriver man i inledningen bland annat att det är viktigt att få ut ännu mer av varje euro som används på EU-nivå. Det kan ju tyckas något ironiskt eftersom man ber om betydligt fler euro i samma meddelande. Den bild som Lars Danielsson inledningsvis gav var att kommissionen lite grann har genat förbi de problem och utmaningar som finns och löst dem genom att föreslå en höjd avgift. Är det så enkelt? Är det verkligen den enda förklaring kommissionen har? Det är den första frågan.

Den andra frågan är: Om man nu i dag ska fasa ut stöden till Irland och Sydeuropa och öka stöden till de nya medlemmarna, vilket är rimligt – det står dessutom i meddelandet att man skisserar ett ännu större EU än det vi har sedan några dagar, ett EU med 27 länder – kan man då tänka sig en konstruktion av dessa stöd i framtiden där det redan från början byggs in en mekanism för utfasning i takt med det att uppställda mål faktiskt uppnås? De här diskussionerna är ju alltid knepiga när de så att säga ska tas i efterhand.

Den tredje och sista frågan är: Om det skulle vara så – nu ska man naturligtvis inte ge upp alldeles i början, men ändå – att det blir en avsevärd höjning av avgiften, kommer det då att ske någon infasning av den? För Sverige som nettobetalare är ju 6 miljarder i plötslig utgiftsökning väldigt mycket pengar från ett år till ett annat.

Statssekreterare Lars Danielsson: För att fortsätta traditionen att ta den sista frågan först tror jag inte att vi ska räkna med någon infasning av avgiftshöjningen. Vi hade ju en infasning när vi blev medlemmar. Då förhandlade vi fram – det har också de flesta nya länder gjort – en infasningsmekanism som på något sätt skulle begränsa effekten av avgiftshöjningen. Jag tror inte att vi ska räkna med att det blir resultatet av en förhandling den här gången. Det som blir resultatet av den här budgetförhandlingen får vi nog räkna med att vi får betala från dag ett.

Kan man ha en modell för utfasning av regionalstöd redan från början med nya länder? Ja, delvis har man det faktiskt redan med de tio länder som nu träder in i unionen. Där finns detta redan skisserat. Däremot finns det inte någonting sådant för EU-15, och det är det som är huvudproblemet i dag.

Jag tycker i och för sig att man mycket väl kan tänka sig att för Bulgarien, Rumänien, Turkiet, Kroatien, Norge och vilka de nu är ha modeller där man redan i anslutningsförhandlingarna försöker bygga in en utfasnings-

modell. Det är fullt möjligt. Det finns vad jag se inga rättsliga eller andra hinder för det. Möjligen kan det finnas förhandlingstekniska hinder, vad vet jag, men det är fullt möjligt. Som sagt gör man det faktiskt också delvis med de tio nya medlemsländerna.

När det gäller svaret på din första fråga menar vi nog att kommissionen är väldigt ihålig i sin argumentation för den här utgiftsökningen. Man säger att man vill ha ut mer värde för varje euro – javisst, självklart! Men det grundläggande principiella raster som vi tycker måste läggas på budgeten är: Ger utgifterna ett europeiskt mervärde? Detta saknar vi nästan helt och hållet i resonemangen i kommissionens meddelande. Det är det som bör vara den måttstock vi använder. Man bör alltid fråga sig: Går det inte att klara dessa utgifter lika bra på nationell nivå, eller kanske inte ha dem alls? Den måttstocken borde kommissionen föra in i diskussionen på ett helt annat sätt än vad man har gjort.

Här saknas det tyvärr en hel del logik i kommissionens resonemang. Man hanterar de nya medlemsländerna på ett vettigt sätt, men man har inte vågat, velat eller kunnat ta i den betydligt svårare diskussionen med befintliga medlemsländer om en nödvändig utformning av stödet. Det är här vi tycker att logiken i argumentationen är ihålig.

Cecilia Wigström (fp): För Folkpartiets del ser vi väldigt positivt på den fokusering på utrikespolitik som kommissionen skisserar och som också regeringen säger sig vara positiv till. Det är viktigt att vi samarbetar mer inom det utrikespolitiska området så att vi kan få större tyngd i världen när det gäller vårt arbete för demokrati och mänskliga rättigheter.

Nu i helgen fick vi tio nya medlemsländer. Deras utveckling till demokrati och marknadsekonomi har ju mycket stötts av EU genom kunskapsöverföring och finansiell överföring i form av FAR-programmet. Nu när de inte längre är våra grannländer utan medlemmar har vi fått nya grannländer i stället – jag tänker på Vitryssland, Ukraina och Moldavien. Hittills har de också fått visst bistånd av EU, men nu när de är våra grannländer har vi all anledning att öka ansträngningarna att hjälpa också dem in som säkra demokratier och marknadsekonomier.

Jag tänkte fråga Lars Danielsson hur regeringen ser på detta och hur du bedömer möjligheterna att få igenom ett substantiellt ökat stöd till Vitryssland, Ukraina och Moldavien i EU.

Statssekreterare Lars Danielsson: Det finns – visserligen ganska översiktligt beskrivet, men vi tror att det kommer mer detaljer så småningom – helt klart indikationer i kommissionens förslag som pekar i precis den riktning som Cecilia Wigström efterlyser, nämligen att det krävs ökat engagemang från EU:s sida i särskilt de länder som du nämner: Ukraina, Vitryssland och Moldavien. Man kan till och med göra kretsen ännu något större. Det finns alltså utrymme för ökade satsningar. Dessa kommer att konkretiseras ytterligare när EU:s arbete med strategier för de nya grannländerna blir helt klart.

Det pågår i dag ett arbete mellan utrikesministrarna för att utarbeta strategier för EU:s grannskapsrelationer, som du säkert känner till. Jag föreställer mig alltså att det blir ytterligare satsningar.

Samtidigt anser vi ändå, som jag sade tidigare, att det på utrikespolitikens område i väldigt stor utsträckning är de enskilda medlemsländerna som bör kunna göra egna, nationella satsningar. EU:s finansiella bidrag på det här området kan som vi ser det endast vara av komplementär karaktär. Där kan man dock göra ganska mycket. Just erfarenheterna från samarbetet med de tio länder som nu är fullvärdiga medlemmar visar att man genom relativt begränsade ekonomiska insatser, om de görs strategiskt och på rätt ställe, kan göra väldigt mycket för att lyfta de här länderna.

Vi vet dock alla att det när det gäller framför allt Vitryssland men i viss mån även Moldavien och kanske tyvärr också Ukraina återstår en hel del att göra innan dessa länder så att säga kan ta emot ett stöd på ett meningsfullt sätt. Vi har ganska långt kvar, framför allt i Vitryssland, till demokrati och ett styrelseskick som gör att vi tycker att det är meningsfullt att göra stora finansiella åtaganden mot de här länderna. Det är viktigt att ha en parallellitet mellan vanliga utrikespolitiska åtgärder, dialog och eventuella finansiella åtaganden.

Som vi ser det finns det alltså ett utrymme i den här budgeten, som vi välkomnar, att göra vissa ökade satsningar. Man bör dock ha med de reservationer som jag nyss nämnde.

Göran Lennmarker (m): Om man ser på detta budgetförslag från kommissionen i förhållande till EU:s framtidskonvent kan man konstatera att de inte stämmer särskilt väl överens. Framtidskonventets bild av EU var inte ett EU som i högre grad blir en finansiell transfereringsmekanism. Snarare skulle budgeten uttryckt som andel av det samlade BNP minska långsiktigt.

Det finns två saker som höjer budgeten – dels naturligtvis de nya medlemsländerna, och det kommer ju även nya i framtiden, dels kanske ökade åtaganden på det utrikespolitiska området. Dessa lyfts ju å andra sidan av, om man gör dem via EU, från utgifter som redan finns fast på nationella budgetar. Men det långsiktigt minskande är framför allt rimligtvis jordbrukspolitiken. Även om det tar tid – för lång tid, tycker många av oss – kommer den likväl naturligtvis att minska. Det andra är regionalstöden i den västliga delen, de regioner som växer ur EU. Därför är det mycket anmärkningsvärt att kommissionen lägger fram ett sådant här budgetförslag utan att ta konventets förslag om hur EU ska se ut i framtiden med i beräkningen.

När det sedan gäller utrikespolitiken tror jag att EU har en viktig roll när det gäller relationerna till våra närområden, både österut och söderut. Där tror jag kanske inte att vi enskilda medlemsländer kommer att vara den primära aktören utan just EU. Det gäller såväl Medelhavspolitiken som Ukraina, Vitryssland och Moldavien och kanske även Ryssland. Där är det å andra sidan mycket viktigare att vi har en öppen handel, att vi inte är så

protektionistiska. Det är framför allt på handelssidan som de viktigaste åtgärderna ska göras. De finansiella transaktionerna finns där redan, men det är framför allt handeln som är det centrala för att de ska kunna utvecklas.

Jag tror att man ska se det här kommissionsdokumentet för vad det är: Prodikommisionens sista förslag. Jag tror att det finns anledning att komma tillbaka – med en ny kommission om ett halvår, ett år eller vad det nu är – och få en mer genomarbetad budget där man förhoppningsvis också tar hänsyn till konventets förslag, vilket då kanske åtminstone är taget även om det ännu inte har folkomröstats i varje medlemsland.

Statssekreterare Lars Danielsson: Det sista som Göran Lennmarker tog upp tycker jag är ganska intressant och värt att beröra: Vad betyder det att det är en avgående kommission som har lagt fram det här budgetförslaget? Jag kan i många stycken dela den analys som Göran Lennmarker gör, kanske med ett undantag. Jag menar nog ändå – det sade jag kanske innan Göran Lennmarker hade haft möjlighet att komma – att de här utgiftsförändringarna relativt väl speglar det konventsförslag som nu ligger på bordet.

Vad innebär det nya fördragsförslaget? Jo, det är ökade europeiska satsningar på rätts- och inrikesområdet. Där har vi plus 162 %. Det är mer gemensam utrikespolitik, plus 60 %. Sedan är det en hel del mer tillväxt och annat, plus 194 %. Det stora problemet – som jag sade tidigare luras de här procentsiffrorna lite – med den här budgeten är ju de plus 18 respektive plus 27 procenten på strukturfonderna. Det är där pengarna, de överdrivna utgifterna, ligger. Det är där det stora bekymret ligger.

Det intressanta är dock: Kommer en ny kommission att på något sätt komma med ett nytt förslag? Ja, det är det ju ingen som vet. Vi vet inte ens hur den nya kommissionen kommer att se ut, vare sig vem som blir ordförande eller vilka kommissionärer som kommer att ingå. Men det är klart att vi inte skulle ha någonting emot att vi fick ett något mer realistiskt budgetförslag från en ny kommission.

Vi har i det här läget avstått från att begära, som en del länder har gjort, att man ska skrota det förslag som kommissionen har lagt fram och börja om från början. Vi menar att även om vi tycker ganska illa om det så kanske man kan arbeta med det som utgångspunkt men försöka förändra det radikalt.

Jag vill dock inte på något sätt utesluta att vi får en utveckling där den nya kommissionen väljer – kanske på eget initiativ och efter att ha lyssnat på ett antal länder, bland annat Sverige – att komma med något mer realistiska siffror. Det skulle i så fall innebära att det jag angav tidigare, nämligen att vi förmodligen inte kan slutförhandla detta förrän våren 2006, säkert blir en realitet, men det tycker jag nog att vi kan leva med. Det viktiga är som sagt att slutresultatet blir det rätta.

Som vi ser det måste vi nu ändå utgå från att vi ska hugga tänderna i kommissionens detaljerade förslag som kommer i sommar och börja förhandla stenhårt redan i höst, innan den nya kommissionen träder i kraft. Skulle det komma nya och bättre underlag från kommissionen – utmärkt, då klarar vi väl det. Då har vi något nytt att jobba med.

Jag har tidigare också fått frågan: Vad händer om man inte kommer överens om en sådan här förhandling? Det är en ganska intressant fråga. Det är ju faktiskt så att en flerårsbudget i princip bygger på enhällighet, åtminstone enligt det nuvarande fördraget. Alla medlemsländer måste säga ja för att vi ska få en ny flerårsbudget. Skulle vi teoretiskt säga att det inte blir någon överenskommelse blir det ingen flerårsbudget. Då kommer man i stället att jobba med årsbudgetar som är utformade på ett sådant sätt att man tar, i det aktuella fallet, 2006 års budget, gör vissa uppräknings och så blir det 2007 års budget. Det blir resultatet om man inte kommer överens.

Nu tror jag att de flesta, kanske till och med alla, vill att man når en överenskommelse om en sådan viktig fråga som flerårsbudgeten. Men det kan vara bra att veta inför den fortsatta diskussionen att skulle man inte komma överens blir det inte så att unionen stannar, utan då tillämpar man ett system som i viss mån påminner om det som exempelvis den amerikanska administrationen har när man inte kommer överens om budget mellan administration och kongress. Där kallar man det för *continuing resolution*, tror jag. Det är alltså ungefär samma mekanism som skulle användas i EU om man skulle hamna i en sådan situation.

Berndt Ekholm (s): Jag kan passa på att be om ett klarläggande. Tyvärr var jag också lite sen. Vad betyder de här påslagen ihop med de andra kostnader som naturligtvis finns för 2013 i det här procenttalet av BNI? Vad skulle det betyda om det var samma utgifter i absoluta tal som det var 2007? Var skulle man då hamna procentuellt i den här diskussionen om 1 %?

Statssekreterare Lars Danielsson: Det jag har är en illustration av vad det betyder för den svenska avgiften. Läger man sig på 1 % skulle alltså vår avgift ändå öka från nuvarande 24 till 30 miljarder, alltså fortfarande en ganska rejäl ökning. Men den är då ungefär 25 %, att jämföra med de nästan 50 % i ökning som vi har över tiden om man går på kommissionens mera ambitiösa förslag. Det är fortfarande en ökning.

Det är också viktigt att komma ihåg att enprocentsförslaget, om det går igenom, inte innebär några negativa konsekvenser för de nya medlemsländerna. Vi kan också med enprocentsmålet se till att de nya medlemsländerna fullt ut får det regionalstöd och strukturfondsstöd som de räknar med. Lyckas vi i våra ansträngningar om 1 % kommer det helt och hållet att gå ut över de befintliga medlemsländerna och deras regionalstöd.

Ordföranden Sven-Erik Österberg (s): Tack, Lars Danielsson! Därmed är klockan i princip elva, och då ber jag att få rikta dels ett tack till Lars Danielsson som har redogjort för EU:s långtidsbudget och även svarat på frågor, dels ett tack till utskottens ledamöter som har ställt i högsta grad relevanta frågor kring det som har sagts här i dag.

Därmed förklarar jag denna utfrågning från finansutskottets och utrikesutskottets sida för avslutad.

BILAGA 4

Utrikesutskottets seminarium den 26 maj 2004

The European Neighbourhood Policy and the State of Democracy and Human Rights in Belarus, Moldova and Ukraine

Urban Ahlin (s): Warmly welcome to this discussion on the European Neighbourhood Policy and the relations in Ukraine, Belarus and Moldova. I am Chairman of the Foreign Relations Committee. In the Foreign Affairs Committee in the Swedish Parliament we have actually spoken a lot about the situation in these three countries when it comes to democracy, human rights, minorities and their prospects of future membership of the European Union. We have spoken a lot about the Russian influence over those countries. We have spoken a lot about the necessity for the European Union to open the door and show interest in those countries. And we have closely followed the ideas in the European Union to develop the New Neighbourhood Policy.

Let me be honest and frank, as always. I must say that we are a little bit disappointed about this new neighbourhood policy, because from the beginning the idea was that we should have an instrument for the new neighbouring countries. It was called Wider Europe, New Neighbours Initiative and so on. But in the end it came to a policy for *all* neighbouring countries. From the beginning it was actually meant to be for the *new* neighbours, and the new neighbours are Ukraine, Belarus and Moldova.

That is the reason why we have this meeting today. We are very happy to see so many participants in the audience. But we are even more happy to see so many distinguished participants in our panel. I have met several of them before, and I can assure everyone in the audience that we will have a very fruitful morning and a very good, frank and open discussion about the possibilities and opportunities in those countries.

On behalf of the Foreign Affairs Committee, I would like to warmly welcome all of you participants and all of you in the panel. Thank you very much for coming.

The meeting will be led by Cecilia Wigström, who is Chair of our Working Group on Wider Europe.

Cecilia Wigström (fp): I would also like to welcome all of you to this seminar and especially welcome our international guests, who have travelled very far to be here with us today.

We have a very distinguished panel of guests, representing politicians, academia and NGO's. I think the discussion will be very interesting.

This seminar is arranged by the Foreign Relations Committee together with the Swedish Institute and the Foreign Policy Institute. We are very happy to arrange this seminar together with these two institutes.

With the enlargement of the European Union – which is a great success for the European continent for peace, stability, democracy and welfare spread out to ten more countries – we now have three new neighbours, Belarus, Ukraine and Moldova. Moldova is of course not a neighbour yet, but with the next enlargement in 2007, when Romania becomes a member of the European Union, Moldova is also a next-door neighbour.

This seminar will focus on these three countries. There are so many aspects to highlight in these three countries, and we have chosen to highlight the situation concerning democracy and human rights. We have four speakers on this topic. Then we would also like to bring into the discussion the policy of the European Union towards these three countries and the form this policy should take.

We hope to have a very fruitful discussion with you on the floor after the interventions by the different speakers. We have asked each speaker not to speak more than 15 minutes, so that we will have time for discussions afterwards. I ask all of you to please write down your questions, because we will save all questions for the discussion time at the end.

Now I would like to introduce the first speaker, Mr. Boris Tarasyuk from Ukraine. He has been an MP since 2002, and he entered parliament on the list of the opposition of Our Ukraine. He is Chairman of the Parliamentary Committee on European Integration. He is also Head of the People's Movement of Ukraine. Previously he has spent 25 years in the Foreign Service, and in 1998–2000 he was Minister of Foreign Affairs of Ukraine.

Please, Mr. Tarasyuk, we are very eager to hear what you have to say.

Boris Tarasyuk: Tack så mycket. First of all, I would like to express my gratitude to the organizers of this seminar. For me it is a great pleasure and an honour to be among the speakers of this seminar. I am very grateful to meet my good friend Urban Ahlin, whom I met not long ago. During our meetings I came to the conclusion that Urban has a very profound knowledge of what is going on in our region. It is a great encouragement for us that in the Swedish Parliament there are people who are deeply involved and know quite well what is going on in our countries.

I am very happy to be here in the Swedish Parliament, the Riksdag. Historically the relationships between my country, Ukraine, and Sweden were quite active, from the time of the Vikings to the time of the union between Ukraine and Sweden, when Hetman Masepa and King Karl XII were the allies in the fight against tsarist Moscovia. You know that in the beginning of the 18th century they were together and they lost together. But this defeat has resulted in different consequences for both countries. For Sweden it did not lead to the loss of independence. For Ukraine it led to the loss of independence for centuries.

Currently our relationships are quite active, and I am very happy to be one of those who have contributed to the development of these relationships during numerous meetings here in Stockholm and in Kiev. I remem-

ber quite well that my last visit in my capacity as foreign minister was exactly to Stockholm. I enjoyed very much the company of my good friend Anna Lindh, who was the host during this visit.

I will say something on the relationship between the enlargement of the European Union, the new policy of the European Union, the New Neighbourhood Policy and the state of democracy in three countries, the new neighbours, Ukraine, Belarus and Moldova.

First of all, the enlargement of the European Union led to a new political reality. In Ukraine we received new neighbours, members of the European Union, who were traditionally our neighbours and with whom we enjoyed quite extensive bilateral relationships. It was quite natural for the European Union to try to elaborate a new policy towards the new neighbours of the enlarged European Union. This approach has received different names and titles: Wider Europe and the New Neighbourhood Policy. I must say that in principle we could not but welcome these efforts from parts of the enlarged European Union to define its policy towards its new neighbours and first of all to its eastern neighbours.

At the same time we have several concerns. For example, being a person who was involved in the development of the relationship between the European Union and Ukraine since the very beginning, the beginning of the 90's, I cannot but be worried about some tendencies which appeared in Brussels defining the policy towards new neighbours.

First of all, Ukraine in the centre of Europe, being clearly a European country, is a country which is number one in terms of territory and number five in terms of population. Traditionally having historic ties with all European nations and having close connections historically and culturally, Ukraine was referred to by the European Commission as a new neighbour of the European Union together with all north African countries. For us the reference to Ukraine together with countries who by the fundamental documents of the European Union by definition cannot be entitled, anytime in the future, to be members of the European Union, unlike Ukraine, is not a very comfortable position.

In addition I would like to say that we in Ukraine do not feel comfortable after some comments made by high-ranking officials of the European Commission, including its President, Mr. Romano Prodi, who said recently that Ukraine by no chance ever in the future can be a member of the European Union. I wonder whether Mr. Prodi has read the fundamental documents of the European Union, like the Amsterdam Treaty, Article 49. To my mind this is a very wanton interpretation of fundamental documents of the European Union. Certainly one cannot imagine that Ukraine under the current situation, which will be discussed later, can be a member of the European Union, but at least the prospective membership of Ukraine in the European Union should be recognized by the European Union.

The three new neighbouring countries, Ukraine, Belarus and Moldova, are all of them derived from the same entity, the former Soviet Union. But each of those countries is different, with different starting-positions, starting-points. If Ukraine and Moldova have declared their intention to join the European Union, and the European Union is not responding with reciprocity, then Belarus never has expressed its interest in joining the European Union and is tending to join other unions, like a union with Russia.

The democracy situation in all three countries is absolutely different, with some very common features. As to Ukraine, I would say that at the end of the 80's and the beginning of the 90's, the democracy, the respect for human rights and freedom were on the rise in Ukraine. Here I must refer to the very fact that it was at the end of the 80's and the beginning of the 90's when the patriotic democratic forces gained the victory and re-established the independence of Ukraine, in the middle of 1991. This independence proclaimed by the Ukrainian Parliament was confirmed by the all-Ukrainian referendum on the 1st December 1991. More than 90 per cent of the Ukrainians expressed support for the independence of Ukraine. It was not just the proclamation of independence; this was the proclamation which was supported by the whole population.

When Ukraine still was a part of the former Soviet Union we had the first democratic elections, as a result of which Ukraine, being a part of the Soviet Union, received a real democratically elected parliament. In 1991 we had a real democratic presidential election, as a result of which Leonid Kravchuk was elected the first President of Ukraine. Until 1994, when there was a second presidential election as a result of which Leonid Kuchma, the current President, gained the victory, we had a real democratic environment in Ukraine which was developing. We had freedom of press. For the first time in the former Soviet Union space there was a peaceful and democratic transfer of power from President Kravchuk to President Kuchma, so it seemed to be the victory of democracy in Ukraine.

But the situation started to change by the end of the 90's, and there is a tendency to authoritarian rule in Ukraine under President Kuchma, who's second term is about to expire by the end of this year. This tendency started immediately after Leonid Kuchma was re-elected, for the second time, President of Ukraine. Since that time he started the attack against the constitution, initiating the so called all-national referendum on the changes in the constitution. These manipulations and the attempts to tailor the constitution under the current regime are continuing.

You remember that it was exactly in the year 2000 that the well known opposition journalist Georgy Gongadze disappeared and proved to be killed by the regime. The Cassette scandal, which testified to the involvement of high-ranking officials in Ukraine who were involved in undemocratic activity, was revealed. We started to have the internal crisis, and it coincided with the second term of current President Kuchma. In 2001

we had the resignation of the most successful government in the history of renewed independence of Ukraine, the government of Viktor Yushchenko. This was a proof of the attack against democracy.

What do we have currently? We have a disbalance of powers, major branches of powers in Ukraine, in which the one branch led by the President and his administration is over exceeding the other branches of powers, which is unnormal in any democratic country, Sweden included. We have the legislative power and the judicial power being ruled by another branch. The freedom of press is under threat currently in Ukraine. The right to elect and the right to be elected has been threatened during recent elections in 1998, 1999 and 2002, in different by-elections, and recently in the mayoral elections in the city of Mukachevo in western Ukraine last month. This was a complete failure of democracy in Ukraine.

We are witnessing the lack of rule of law in the country, in which the judicial branch is dependent on the administration, the enforcement of law, the instrument of oppression of the opposition and attacks against opposition, against the businesses loyal to the opposition, against any mass media which is trying to be objective. Certainly the forthcoming presidential election on the 31st October is going to be the test of the democracy in Ukraine.

Obviously democracy in Ukraine is under threat. The future of Ukraine depends on the results of this forthcoming presidential election, but the picture is not as bad as you may imagine. The democratic forces in Ukraine are rather strong. We have the largest faction in parliament, Our Ukraine, 100 deputies out of 450. We have received the largest support during the parliamentary elections. We have the most popular politician as the leader of the Coalition, Viktor Yushchenko, having the best chances to win the election.

What do we need? We need that the forthcoming presidential election is free, transparent and democratic. In this regard we rely on the support of all democratic countries, Sweden included, with your observers sent to this election in Ukraine the 31st October. I think that democracy in Ukraine will prevail. Ukraine will come back to the road of democracy and will join other European nations as a democratic, prosperous country.

Cecilia Wigström (fp): Thank you very much, Mr. Tarasyuk. I am sure that there will be at least some Members of our Parliament who will gladly come to Ukraine to monitor the election.

Boris Tarasyuk: Not enough.

Cecilia Wigström (fp): While you are being here soliciting us maybe there will be even more MP's coming.

Boris Tarasyuk: I have already put it in my calendar.

Cecilia Wigström (fp): Now I will give the floor to Ms. Kerstin Zimmer. She is a Ph.D. and a political scientist from the University of Frankfurt am Main. Between 1999 and 2001 she participated in a research project entitled *Regional Development Policy in Eastern and Central Europe, Actors and Institutions in Hungary, Poland, Romania and Ukraine*. She is focusing mainly on Ukraine. She teaches on transformation in central and eastern Europe and industrial relations at the University.

Kerstin Zimmer: First of all I want to thank you for inviting me and giving me the opportunity to present my view on Ukraine as a political scientist. I agree with many of the things Mr. Tarasyuk said, but I want to present them in a different way, from an academic point of view.

As was already mentioned, I did some research in Ukraine focusing on the regional élite. I focused on the Donetsk regional élite. Mr. Tarasyuk has already rightly corrected me saying that I should properly use the word that is used in Ukraine, which is the Donetsk Clan. It is really hard to distinguish between a regional élite and a clan in that case. As this regional group is becoming more and more important in the Ukrainian political process, especially since 2002 when the former governor of that region became prime minister, I had to deal of course with Ukraine in general. I will present to you some results of my research and a more general view on Ukraine.

First of all I want you to have a look at Ukraine and Europe. This is a picture maybe all of you know. It is Ruslana Lyzhichko, who won the European Song Contest this year. This was celebrated very much in Ukraine, but the question is: Is that really the kind of integration Ukraine wants into Europe, or is there more to that? The person in charge of European integration in the Foreign Ministry was dismissed, while at the same time this singer became an advisor to the Prime Minister of Ukraine. It is a paradox for me. I think the relationships to the European Union of course will be defined in political terms.

If we have a look at what the relationships with the EU and the possibilities for further integration will depend on, I would say it is first of all the political development and the state of democracy within Ukraine. As Mr. Tarasyuk has already mentioned, the political and constitutional reforms that are under way in Ukraine will be very important. It is also the presidential election, that will take place at the end of October this year, that will probably decide on what kind of relationship Ukraine will have with the European Union.

First of all, one has to ask the question: What kind of a state is Ukraine? I want to give you some theoretical reflections and approaches which I will then fill with empirical examples in order to make it more understandable. Here are some theoretical approaches.

As you probably know, political scientists always have a kind of obsession to classify political regimes. What type of regime do several political scientists see in the former Soviet bloc, and especially in Ukraine? Several people have come up with the title – these are hybrid regimes. That means

they are neither democratic, nor authoritarian. Others have applied semi-authoritarian, semi-democratic – semi-whatever. The problem with these categories is that they tell us very little about what these regimes really are. They only tell us what they are not. But they can't explain the logic of action within these regimes.

I want to present two other theoretical approaches that are more able to explain what is really happening. There is one approach put forward by two American political scientists, who have called the political regime in Ukraine and also in Moldova as competitive authoritarian regimes. What does that mean? First of all, democratic rules matter. This is the first reason to say that one cannot really call these regimes authoritarian, because both the opposition and the ruling élite refer to democratic rules. They are maybe not applied constantly on a permanent basis, but they are applied.

Why is that? The two authors say that it is pluralism by default. It is not really pluralism that is based on a strong civil society. But there are two other reasons for pluralism to sustain in these countries. First of all, we have a divided élite. There is of course an opposition and a ruling group, but both groups are divided in themselves. That means that the opposition is divided and cannot really push through real democratic reforms, because they have clashes of interest within the group. The same is true for the ruling élite. Because of these different interest constellations neither an authoritarian, nor a democratic regime can be established. Of course these countries are exposed to international influence. For Ukraine this is probably first of all the United States and the Council of Europe.

The second approach is something that goes back to one of the great sociologists, Max Weber, and it is an approach that says that we are dealing with a neo-patrimonial regime. This is a big word – what does it mean? First of all, it refers to a lack of a functional separation between the economic and political spheres within the country. The political reforms after 1991 were supposed to bring about a separation of the political and economic spheres. But this has obviously not happened in many of the countries of the former Soviet Union.

This leads to a fusion of two different logics of action. It also leads to the fact that private relationships permeate administrative relations. There is no really administrative logic behind many of the things that happen, but private relationships or private interests use administrative means in order to further their own interests. Several people have also spoken about the privatization of the state in that case.

Finally this approach has also been used to describe many regimes, especially in African countries, and what the authors there refer to is a strong élite competition that is fuelled by the neo-patrimonial leader. This is how he stays in power. He will always try to enhance the competition both within the ruling group, in the opposition and between the two groups in order to

make himself kind of invulnerable to any opposition coming from different groups and also coming from opponents within his own camp who might become more popular and more influential than himself.

Now coming to Ukraine and the Kuchma Regime, what does that mean for Ukraine? Mr. Tarasyuk has already mentioned that Kuchma was first elected in 1994, and he was re-elected in 1999. Here you can see one of the campaign posters 1999 that says that everything will be fine and good. As we all know, things have not really improved since then.

Mr. Tarasyuk has already referred to the authoritarian tendencies, the referendum in 2000, the strengthening of the presidential administration and so forth.

Then we also have this élite competition. It is some kind of a balancing policy, in my view, which Mr. Kuchma is doing, trying to play off several different groups within the so called party of power against each other. It is the different oligarchs, who all have their political organizations behind them.

It is also something that Keith Darden – I think he is American – has called the "blackmail state". It is not ruled by law, which many people would like to see in Ukraine. It is rather ruled through law. This means that law is used in order to subdue opponents. Law is used selectively. It is not as the words "rule off-law" say, but it is applied in certain cases when it seems appropriate to the people in power.

Of course in 2000 – Mr. Tarasyuk has already mentioned it – the Gongadze affair seems to be a turning point in the Kuchma Regime. First of all there was a declining public support, and it has declined ever since for Kuchma personally. It led to international isolation. What did this international isolation mean? First of all it meant that Kuchma was leaning more towards Russia. This is one thing I am not going to talk about. But he also relied on strong domestic actors, who were able to support him and his allied parties, especially in the 2002 election. One of them is the so called Donetsk Clan.

I have already mentioned the Donetsk Group. The Donetsk Group has become more and more influential at a national level. In November 2002 former Governor Yanukovitch was elected prime minister. In April 2004 he was proclaimed presidential candidate by the so called majority in the Ukrainian Parliament.

Now I come to the so-called political reforms. These are attempts to change the constitution in Ukraine at the moment. The first proposal is to switch from a rather presidential system to a parliamentary system and then also in the future have the President elected by the Parliament and the population, to strengthen the role of the Prime Minister and also have a proportional election of parliament. At a first look this seems very nice; we are going to have a parliamentary system, a more democratic system in Ukraine. But if we have a look at it and look behind it and at the logic of the whole thing, it is a strategy first of all to weaken. Mr. Yushchenko will

probably win the presidential election. It will also then give him two years as president and then have the next president elected by the Parliament in 2006.

We can have a short look at the presidential election and some of the people involved in the whole game at the moment. We first of all have a divided ruling group. There are three groups that are most important. It is the Donetsk Clan, which is Mr. Yanukovitch in general and the new governor of the region, and it is also Mr. Akhmetov, the richest man in Ukraine, one of the so-called oligarchs. Then we have the group from Dnipropetrovsk which is Mr. Pinchuk and Mr. Tyhytko. We also have another group, the so called the Kyiv Clan, or the Kyiv Group, which is Mr. Medvedchuk, who is head of the presidential administration, and Mr. Surkis, who is first of all President of Dynamo Kyiv and also is a rather rich businessman. Then we have an ascending person coming now from Kharkiv, who is not that visible at the moment, but he will be, I am quite sure.

Then we have a divided opposition. We have Ms. Tymoshenko, Mr. Moroz, Mr. Symonenko and Mr. Yushchenko. They are all considered to be part of the opposition, but if one has a look at their strategies in the way they co-operate one cannot really say that they are heading into the same direction. Some parts of the so-called opposition on certain occasions vote with the majority in the Parliament for strategic reasons.

Public support at the moment for the two major candidates in the presidential race: Which candidate will they vote for? We can have a look at two persons. Most people would probably vote for Mr. Yushchenko and fewer for Mr. Yanukovitch. But one can see that a lot of people have not decided or would vote for several other candidates. So it is not that clear what will happen.

Something that is still more interesting is who people think will win the election. It is interesting to see that more people think that Mr. Yanukovitch will win the election than Mr. Yushchenko. Also they are more inclined themselves to vote for him. They expect several things to happen that will make his victory impossible.

It is still the role of the media, which Mr. Tarasyuk has already referred to. During the last election they were used by public authorities in order to subdue the opposition.

This presidential election, or the campaign especially, I think will be decisive for the development of democracy in Ukraine.

Cecilia Wigström (fp): Thank you very much, Ms. Zimmer.

Now I will ask Mr. Jaroslav Romanchuk to take the floor. Mr. Romanchuk is President of the Scientific Research Mises Center in Minsk. He is an economic analyst at the Analytical Center "Strategy" in Minsk. He is also Vice Chairman of the United Civil Party, which is an opposition party in Belarus.

Jaroslav Romanchuk: Thank you so much. It is an honour for me to be here and to share my views and ideas about the situation in my country, which is distinctly different from the situation in Ukraine and Moldova, the other two countries which are neighbours of Wider Europe, of the enlarged EU. It is easy on the one hand, because you don't have to look at so many pictures to understand what is going on in our country. You just have to have one big picture of the guy who has been running the country for ten years. There is no need to explain in detail all the sad records of the authorities that we have been experiencing for this period.

Essentially I just would like to mention the kind of repression that we faced against key individuals and structures. First Mr. Marinich, ex-ambassador to Latvia and leader of one of the NGO's, now is in prison. He was arrested allegedly for gun possession that was found in his place when he was not there. That is very sad. Another thing is that Anatoly Lebedko, Chairman of the United Civil Party, has two criminal cases pending for slander and defamation of the President. Recently he was fined 900 dollars for taking part in something that even policemen did not recognize, but the judge had a different opinion. It is also speaking fact. The third thing is that we have the Helsinki Committee in Belarus chaired by Ms. Tatiana Protsko, and she also has a criminal case against her for implementing a Tacis programme that was confirmed and approved by the authorities.

Authorities are taking care of political parties, civil society and human rights organizations.

Another thing is the civil society per se. We have a growing list of organizations, especially grass root organizations, that were closed down by the authorities. Most of them are located in regions, so the authorities don't want the opposition to deal with regions and to essentially develop ties with common people.

Political parties: At present the authorities are considering amendment to the legislation of political parties under which political units cannot be registered on private apartments and flats. If this is done, 95 per cent of all opposition political parties structures will be liquidated, and they will not have the right to nominate their candidates for the coming parliamentary elections in October 2004.

Independent media: Independent media now work closer to the conditions of their counterparts in central and eastern Europe than in the late 80's. There are newspapers like BDG, Vremya and Dzen. They use a network of NGO's and political parties to reach the audience. They are denied contracts to distribute by the state monopoly Belsoyuzpechat, and raids in their offices and harassment of the people who are responsible for the papers are habitual.

Finally educational institutions: Educational institutions like the European Humanities University, the only European like university in the country, was under harassment, and its president was threatened to resign. It was given the license two weeks ago, but at the same time there are many

procedures that can be initiated and can lead to closing down this particular institution. The only Belarusian language college in the country was closed down, and in spite of numerous strikes and activities of both parents and kids the institution still goes down, and they are considering moving to Vilnius. That is also a very good example of how the authorities treat their own culture and traditions.

What does the international community do to help us out? Essentially we have a lot of resolutions passed by the European Union, the European Parliament, OSCE, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe and the United Nations, statements that are very good, statements that are directed to change the situation in the country. But in order for these statements to reach people we need not just European media – we need Belarusian media, we need people, hands and brains to talk to common people and express the position of the international society that is feebly heard in my country. We have the OSCE office in Minsk, and we have very heated discussions about it. Its weakened mandate is obvious now, and many people in Belarus consider it confusing that an organization like OSCE is taking such weak a stand towards Belarus.

Probably one of the biggest problems I have with the international community is that it has been applying the policy towards Belarus as if it was a democracy. If the international community had applied this kind of approach to central and eastern European countries in the 80's, I don't think that there would have been any meaningful changes, and the socialist bloc would never have collapsed.

We have very good statements, and we know what is going on. But at the same time mechanisms and tools of policy are not there. It is clear that there is no clear vision of development of the situation in my country. Different international organizations, including the EU, hold different opinions, and it is difficult to find even a person to address who can coordinate activities of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, OSCE, the European Parliament and the European Commission. That is probably one of the biggest problems, because even inside the EU there are conflicting ideas of how to deal with Belarus. One group of countries believes that it is important just to leave Belarus as it is, because it does not want to join the European Union. The other group of countries believes that it is their moral obligation and duty to help the Belarusian people, who overwhelmingly express their support of joining the European Union. Recent opinion polls show that up to 65 per cent of the population favour this development of foreign policy of our country.

What are the meaningful factors that will bring changes to Belarus? First of all it is the consolidation of the opposition. Countries, political parties and NGO's have worked hard to form a coalition. Now we have the People's Coalition Five Plus, which unites six political parties and 200 NGO's, that cover probably about 90 per cent of the territory of the country. That is very important, because one could say: How could the Belarusian People's

Front, Nationalists, Liberals, Social Democrats and Communists be in the same boat? The coalition of what? The response is very clear, when the fate of the country is at stake. When we talk about just one visible danger, then we should get together, forget about our troubles and quarrels about programme issues, and we should deal with pure and very clear things; independence or sovereignty, democracy and human rights. That is what the Coalition stands up for.

The only party that did not join the Coalition was the Social Democratic Party. We have a co-operation and agreement with the Respublika group, which consists of a few members of the current Belarusian Parliament. Other groups are marginal. They rather exist on the Internet than in reality.

It is obvious that the authorities are very nervous about the activities of the Coalition, because we campaign in the regions and we produce information materials. We came up with 220 candidates for the coming parliamentary elections. We have a clear strategy and a programme, which is called "Five steps to a better life". It is everywhere. As you know, the authorities use different tricks to dismember the Coalition or to break it apart.

Another fact that would definitively bring changes to Belarus is deterioration of the relations with Russia. It is common knowledge that the leadership of Russia does have a different vision of the relations with Belarus. At the same time, the Russian authorities failed to meet its obligations on a monetary union and on a customs union. It is a fact that the Minister of Economic Development in Russia stated that Belarus is number two in terms of protectionist measures used against Russian goods. A customs union does not exist. There are a lot of conversation and talks about it, but de facto it never existed. Now the union of four that is being discussed – Ukraine, Belarus, Kazakhstan and Russia – is another alternative that the Kremlin is trying to pursue, but its prospects are rather vague too.

The last factor that I would like to mention here is the growing discrepancy between the paper economy and the real economy. When you look at papers, numbers and statistics, you see that Belarusian economy grows about 10 per cent of GDP a year, so it puts the European Union to shame. But at the same time, when you talk to directors and talk to people, there are growing concerns about growing unemployment. Recently there was a very good report, presented by the ex-minister of economy, that 30 per cent of the jobs in the Belarusian economy are threatened if the country does not start economic reforms.

What can Wider Europe or the European Union do to help Belarus and to pursue its own policy and stand up for its values? First we need a clear message from the European Union, if possible from European parliamentarians, European national delegations and national parliaments that Belarus belongs to Europe: We want Belarus to be a part of the European Union – provided it means standard criteria.

I fully agree with my Ukrainian colleague that it is sad that some European politicians took this position. It hurts more for us in authoritarian countries than it probably does in Ukraine, that is much closer to democratic standards.

We also need a body to co-ordinate activities. Either it is an ad hoc-committee or it is a working group or a bureau – the name of it does not matter. We need a person, and we need a policy. Only if this is the case it can lead to changes. It is surprising that the EU has an embassy in Barbados but does not have any institution in Belarus, which obviously is closer to Europe.

Then we need a more active involvement of Belarusian civil society to European processes. Here I talk about a wide range of activities: inviting Belarusian experts, working out programmes, seminars, training. We need more Europeans to come to Belarus and raise awareness among common people in Europe and your countries that Belarus is a country that belongs to Europe. It is not outside of trade and cultural roots of our continent.

Information is a critical issue. If we take the position that we will only support officially registered papers within the framework of existing legislation and distributed through the national monopoly, that will lead nowhere. There are many ways to distribute materials and reach the audience. Timing is now crucial. We are on the eve of parliamentary elections. We know how to reach people, but we need some assistance.

We shouldn't abandon co-operation with authorities altogether, though we should be very firm on some fundamental value issues, like missing people. A resolution has been passed in the Parliamentary Assembly of the Council of Europe. It states that some representatives of the Belarusian authorities are maybe involved in criminal activities of kidnapping politicians. In this case we expect the European Union and national parliaments and governments to take some action. If there is no action after this very good resolution, that can be interpreted as a sign of weakness of the European Union and lack of interest of policy per se.

It is in the common interest of both the Belarusian civil society, the country as such and the European Union to deal with authorities on such issues as cross-border co-operation, drugs, money laundering, women trafficking, some fundamental key ecological issues. While dealing not directly with administration we can deal with people who live in regions and districts who face these problems in their daily lives.

By having this kind of co-operation nobody would tell the European Union that it alienates Belarus altogether. It just has its own policy. Within Wider Europe and the New Neighbourhood Strategy, or without it as a separate document, we really need a strategy for Belarus. If we have motivated, highly knowledgeable and energetic politicians and civil society activists, we need all 25 countries of the European Union to bring meaning-

ful changes to Belarus. I am sure that within a very short range of time we will change our country, and it will be full speed towards a European Union membership.

Cecilia Wigström (fp): Thank you, Mr. Romanchuk, for your intervention. I am sure you probably know, but let me otherwise tell you: All Swedish parties have a very strong programme to co-operate with democratic forces within Belarus. Sida, our development agency, has put a lot of money into supporting Swedish NGO co-operation with your country as well as with Moldova and Ukraine, of course.

Since we don't have time for questions, please save your questions for Mr. Romanchuk for later, and we will go on to the next and last country, Moldova. I would like to give the floor to Mr. Stefan Uritu. Mr. Uritu is a Ph.D. and is associate professor of the Physics Department of the Tiraspol State Pedagogical Institute, now evacuated to Chisinau. He is also Chairman of the Helsinki Committee for Human Rights.

Stefan Uritu: Thank you for the opportunity to be here to present my opinion.

I would like to present our report, handed out to you, on human rights and the Communist regime in Moldova, the Communist rule.

Speaking about the evolution in Moldova I would like to draw your attention to that after the 25th February 2001, when the Communists came into power, we have been concerned about the brutal violations of the principle of separation of power. We don't have an independent judiciary system in comparison with the situation before the 25th February 2001. As a result of this the government party violates the principle of independence of the mass media and freedom of expression. We can present a lot of information here, but now we have free files. A free deputy in parliament produced an investigation. He participated in a meeting in which a flag of the Russian Federation was set on fire in connection with military presence of the Russian Federation in Moldova. We protested against the presence of troops from the Russian Federation in Moldova. We consider the setting on fire of a flag in public as a kind of freedom of expression. Since 1990, or 1992, until now different kinds of protests against the presence of Russian troops have not had any good results. In Transnistria there are 42 000 tons of military mines which can explode, and they are dangerous for us and are used to influence democratic changes in Moldova.

We are concerned about violations against freedom of election. Last year there were local elections in Moldova. The Communist Party started an investigation against all serious opposition, such as a person participating in the election in opposition of the Communist Party. E.g. Mr. Urecheanu, Mayor of the capital city Kishinev, participated in the opposition against the Communist Party. He was arrested one day before the election. Only the influence of our committee and the OSCE mission in Moldova made it possible for Mr. Urecheanu to be released and to participate in the election. After the election until now Mr. Urecheanu has been free.

The problem of democratic development in Moldova is the Transnistrian conflict. I am not a diplomat, and therefore I will speak frankly. The Transnistrian conflict has been created by the Russian Federation and is used by the Russian Federation to manipulate the situation in Moldova. One famous leader from Transnistria, the Minister for Security, Mr. Antiufeev-Shevtsov, said in an interview in a Moscow newspaper that before Moldova he was in the Baltic countries, in Lithuania. Whilst being in Lithuania he created a network which was able to manipulate the political, social and economical situation in all Baltic countries. After the putsch in Moscow in 1991 he came to Moldova. In a short time he created the same kind of network using the same way to manipulate the political, economical and social situation not only in Moldova but in the whole region around Moldova. This is true.

6 000 persons in Transnistria are hostages of the separatist Smirnov Regime. You can read in a different section of the report about Transnistria that grade schools using the Latin alphabet have been evacuated from the cities and villages. 10 000 children have to walk about 30 kilometres to school every day.

Since February 2002 Smirnov has blocked the penitentiary in Bender. About 450 detainees are in this penitentiary without heating, electricity and water.

I consider the key problems in Moldova can be solved if the Transnistrian conflict is solved. In my opinion the European Union made a good statement when it declared an interdiction for travelling in the EU and the USA for 70 leaders of the separatist regime in Transnistria. I know that Germany wanted to arrest all separatist leaders in Germany. I invite Sweden and the whole European Union to make the same statement, to arrest separatist leaders in their countries.

I would like to invite the European Union and Sweden to put pressure on Ukraine to improve the border between Moldova and Transnistria. Over this border travel military mines, persons and other criminal aspects. I also think the European Union later should work with civil society in Moldova to diversify political parties and to improve the opposition parties. We can now not speak about an opposition in Moldova. All the parties are small, the Communist Party excluded.

I would also like to say thank you to Sida, the Swedish International Development Cooperation Agency, and the Swedish Helsinki Committee. They have done a good job in Moldova. They have diversified civil society activities and made it possible to develop democracy in Moldova.

Cecilia Wigström (fp): Thank you, Mr. Urito. I wish to thank you for your contribution to this seminar.

It is now time for a coffee break.

COFFEE BREAK

Cecilia Wigström (fp): Welcome back. Let us continue our seminar. After the coffee break we will listen to our last speaker. I would like to give the floor to Mr. Karsten Mecklenburg, working within the European Commission, Directorate General External Relations. Mr. Mecklenburg has worked within different European institutions since 1997, all the time working with the countries Russia, Ukraine, Belarus and Moldova. At the moment he is Desk Officer for Ukraine, Belarus and Moldova and a member of the Wider Europe Task Force.

Karsten Mecklenburg: I will try to keep to the time limits to shortly present the European Neighbourhood Policy, but also say a few words on the question of the state of democracy and human rights in the three countries – as this is the title of the seminar. I will also take the opportunity to react to some of the remarks made in interventions by previous speakers.

Let me start by recalling what the European Neighbourhood Policy is. I am sure most of you as you have arrived to this seminar, certainly well prepared, will have a knowledge about the developments. Let me recall the discussion about how to develop, to address, the EU's relations with neighbours after enlargement. It started more intensively during the course of the summer of 2002. The issue was raised inside the EU with the approaching conclusion of accession negotiations with the current new member states and with the target date fixed for the EU enlargement. As Mr. Ahlin put it correctly, at the starting point the focus was clearly on the new neighbours, on the countries in the east. There we have the majority of new member states and there we have the new borders with Belarus, Ukraine and in a couple of years also likely with Moldova.

The question was what the EU approach should be. How should we address the opportunities but also the challenges posed by EU enlargement by expanding the EU's external borders towards the east? During the course of the year of 2002 the discussion went on. There was a joint letter of Commissioner Patton and the High Representative Mr. Solana to EU member states. And the discussion in the EU Council and among the member states went into the direction saying that we shouldn't forget about the similar challenges but also opportunities existing around the EU also in our southeastern and southern neighbourhood. The countries in the Balkans do already have a kind of accession prospective in their respective agreements. A distinct procedure was made clear, because it is a distinct process. We have the stability and association process, while also keeping in mind, obviously, they are also neighbours of the enlarged EU. The result of this discussion and process inside the EU towards the end of 2002 and in the beginning of 2003 was that the Commission was invited to present ideas for a new policy approach with the neighbours of the enlarged European Union in the east and in the south. That resulted in a Commission paper, a so-called communication, published in March 2003, that developed these requested ideas.

The Commission precisely took up the point of opportunities and challenges. That is also something which was mentioned by some of the previous speakers, including e.g. Mr. Romanchuk from Belarus.

What is our interest? Our interest is, of course, to strengthen and develop wealth, stability and security inside the European Union. But that cannot be done without a similar development in neighbouring regions, whether it is in the east or in the south. Obviously there is a certain interest in countries like Poland, a new member state, but also Germany and the Scandinavian countries to have a closer look at our eastern neighbours. Ukraine and also Russia is a distinct issue. Countries like Spain, Portugal and France also insist on close relationships and the challenges and opportunities we as the EU and they as member states have with countries like Morocco in the south, with intensive economic and interpersonal relationship. Therefore we should try to find a flexible concept of principals that can apply as a basis for relations with all these countries, while clearly highlighting and insisting on the need to differentiate based on the state of development of the countries' relations with the European Union and its member states, based on the state of economic, political and democratic developments, but also, important for Ukraine and Moldova, based on the countries' furthergoing objectives and aims, the desire to become a member of the European Union at a later stage.

The Commission outlines these ideas. If you wish to summarize this, one of the major offers, ways to intensify our relationship and to address the question of development of stability, wealth and security in the neighbourhood countries, was to increase co-operation, but to turn away from co-operation to a level of integration, to a level of integration in terms of economic integration, cultural integration etc., to develop a long-term perspective of giving these countries a stake in the EU's internal market. It is quite a lot, and it poses a lot of challenges.

The Commission had also put on the table the question linked to joining the internal market benefiting gradually from the freedoms that are a part of the internal market. It is obviously a very delicate question. What does it mean, medium term, long-term, to benefit and participate in the four freedoms?

To prevent any kind of new dividing lines, to offer intensified participation, under the existing co-operation, we do already have a high level of co-operation. Ukraine is a good example, i.e. to intensify the co-operation and to open further participation in EU programmes, EU actions, to develop exchange, twinning and increased assistance, targeted at these overall objectives.

What I want to make clear, and that is by way of reacting to all of the previous speakers, is to say that this European Neighbourhood Policy is maybe a reaction and a response to the EU enlargement that took place three weeks ago, but it is not meant to give an answer to the question of EU membership of the countries included in this policy approach. Mr. Ahlin

said he was disappointed about putting eastern neighbours together with southern neighbours. Our position is known, in particular to Mr. Romanchuk and to Mr. Tarasyuk. If that impression does come out anywhere, is reflected like that in the press, it is wrong. Mr. Prodi has insisted on that. Commissioner Patton and Commissioner Verheugen have insisted that by no means the elements put on the table for the European Neighbourhood Policy are meant to answer the question whether Ukraine or Moldova could become members of the European Union one day. We say that that is not the issue for the European Neighbourhood Policy. In brackets, Mr. Verheugen has said that obviously, in substance, implementing a European Neighbourhood Policy will mean a great deal of preparation for something that might come up on the table some day. If you wish, it is the substance. President Prodi has called it an early stage; to share with the countries everything but institutions. This means offering the countries regular participation in the EU's internal markets, possibly benefiting from the four freedoms, without necessarily joining the Council of member states or the European Parliament. You might call it a mere formality, but it is obviously a lot.

I believe it was Mr. Tarasyuk, and Mr. Romanchuk referred to it, who mentioned an article in the Financial Times that created some waves in the Ukrainian press about President Prodi saying that never ever would a successor state of the former Soviet Union join the European Union. As far as I know Mr. Prodi has never said that. I would be surprised if he had said it. There was an interview recently in a Ukrainian newspaper where this was rectified. President Prodi made it clear that this is not the position of the Commission and the European Union. It should be clear enough that Article 49 of the current Treaty of the European Union remains valid, including the potential prospective for any European country that fulfills the necessary criteria to join the EU. We would insist that this is from our perspective not on the table, and this is not a question to be addressed by the European Neighbourhood Policy.

Mr. Romanchuk said that Belarus, the Belarusian society, would need a message that Belarus belongs to Europe. Mr. Tarasyuk has not said that, but I am sure he would agree that Ukraine needs a message that the country belongs to Europe.

Boris Tarasyuk: We are sure!

Karsten Mecklenburg: Exactly! You are convinced that Ukraine belongs to Europe, in the heart of Europe.

One should be ready to make a distinction between Europe and the European Union. A membership in the European Union is a very diverse challenge. It is not only about the state of democracy and human rights, which is the title of the seminar. I recall slightly what Ms. Zimmer said. EU-Ukraine relations will depend on political reform, political development, democratization and the conduct of the October 2004 elections. I

would say there are a number of points missing in that list. It's not only about the state of democracy, political development and human rights. Membership in the European Union is much more complex. That's why I am saying one should be ready. I understand how difficult it is sometimes to defend it in the domestic political debate, to make a clear distinction between Europe, Union and the Council of Europe. It is difficult enough sometimes even for the political élite in these countries. Those who are not involved directly with the context have problems to make these distinctions. That is why I am insisting that obviously Belarus is a European country. Mr. Romanchuk says that some EU member states say: "Leave Belarus as it is as it does not have the intention to join the European Union." Then I would go as far as to say that I don't believe that. I have never noticed that in any discussion in Council meetings or Council bodies.

There might be different ideas about how to develop European strategy, EU strategy and policy approach towards Belarus. Definitely yes. It is difficult enough to find the right approach and strategy with Mr. Lukashenko. In any case, I think we all agree that Belarus is a European country.

Moving on to the topic of the seminar, the state of democracy and human rights. I made a reference to Ms. Zimmer's presentation, the question of political reform, democratic reform, as a basis for EU-Ukraine relations that applies to all the countries that are the target for the European Neighbourhood Policy. We call it shared values, common values. It is a basis for going forward in this European Neighbourhood Policy approach. For Belarus it would be a starting point. There we are, sadly enough, not much further than zero on our level of current relationship.

The presentations of the previous speakers were elaborate enough to present their views and assessments. I shouldn't say much more.

For Ukraine I would definitely agree on the points made by Mr. Tarasyuk and Ms. Zimmer as to the low level of distinction between political and economic leads. I would even go further to say that there is a general problem of lack of transparency between links, between political and economic élites, but also between political groups and administration and economic groups, i.e. the power of decision-making of administrative authorities and economic entities. The issue has also been raised about the transparency between administrative authorities, political clans, economic clans and media. It is a crucial issue in Ukraine also in the run-up to the presidential elections.

Mr. Romanchuk called for the EU being much more active in Belarus in terms of civil society development. Obviously our hands are to a certain extent tied. You know very well how difficult it has been made by the Belarusian authorities – Sweden knows it also – to be active in assisting civil society. We try to do our utmost. The EU has a limited framework of assistance with Belarus. There is a clear focus on civil society, education and alleviation of Chernobyl consequences. These are three main blocks of our assistance with Belarus. If you read the European Neighbourhood Stra-

tegy Paper, which the Commission adopted on the 12th May – you will find it on the website of the European Commission – there is a chapter on Belarus. You will precisely in this area find the proposal to increase our activity and assistance.

On Belarus, just to recall because you did not mention it and Ms. Wigström did not mention it: There was a group of Belarusian opposition politicians invited to visit Brussels yesterday. They had meetings with high-level representatives of European institutions, including Mr. Solana, I understand. Mr. Lebedko was there also, as was mentioned by Mr. Romanchuk. I understand that Sweden supported that visit financially, if I am not mistaken. It was organized by the EU Presidency and the Commission.

I definitely agree with what Mr. Uritu said on Moldova and the importance of the Transnistrian conflict. Everything in Moldova is linked to a solution of the Transnistrian conflict. It is very complex. Yes – Russia has an important role, but neighbouring countries and the European Union together with the OSCE obviously also have an important role to play. The EU has expressed its clear commitment to be more active in close co-operation with the OSCE and supporting the mediators and the process to find a solution. The US is for instance assisting the joint constitutional commission that was set up last year on the initiative of the mediators. The commission is definitely ready to release and to mobilize all resources or any kind of post-conflict settlements. That is also part of the European Neighbourhood Policy in all terms and in terms of supporting democracy and rule of law but also economic development.

I guess there will be a number of questions where I might be required to response, so I conclude here.

Cecilia Wigström (fp): Thank you, Mr. Mecklenburg, for your informative intervention. Yes, I am sure we have a lot of questions. I also know that our panel will probably like to respond a little bit. We have now finished the first part of our seminar where the speakers have made interventions. Now we will continue with a panel discussion and a discussion which will involve also you and the audience.

I would like to start with the panel. I know that many of you already have expressed some critical views on the European policy. But if any of you would like to come in at this point and make some short other comments on Mr. Mecklenburg's intervention it will be welcomed before we open the floor to other questions.

Jaroslav Romanchuk: This is about the comment on the difficult job coming out with a strategy for Belarus. The speaker said that we mentioned strategy with Mr. Lukashenka. Who cares about Mr. Lukashenka? The thing is that we have to deal with the civil society, with people who are active and who are democratically oriented. If you want to deal with Belarus only through the authorities you end up nowhere. This is a fact. In central eastern Europe we have very good experience. If Germany, America and

Sweden dealt with Poland or Czechoslovakia at that time only through Communist governments I believe we would have had a Soviet Union social system by now. That is why when we talk about a distinctively different strategy for Belarus we mean democratization as the ultimate goal of both the European Union and civil society in our country before we start any kind of formal integration process.

About Mr. Prodi and high commissioners from the European Union: The message that we need is, and it would be most welcome if Romano Prodi or any high commissioner from the European Union stated that openly to Belarusian independent media, that Belarus is welcome in the European Union provided it means criteria. Probably this sounds obvious for European commissioners and for European parliamentarians, but believe me: This is the message Belarusian people need!

Then we have the comment about different approaches to the three countries that are represented here: Moldova, Ukraine and Belarus. I talk to diplomats and meet politicians, and obviously there are two distinctively different approaches. The first one is: "Let Russia decide what should be done with the three countries under question. Let's keep some remnants of cold war division lines and we will probably deal with them. We don't want to alienate Mr. Putin – he's a great guy. We get a lot of gas and stuff from Russia, so why should we care as this country is not ready for any accession?" That is one approach. The other approach is: "Let's forget about cold war times altogether. These countries belong to Europe – that's obvious." I agree with Mr. Tarasyuk and I agree with all the people who think that geographically we are there. But we are not talking about institutions at the moment. We are talking about programmes and openness of the European Union and other European institutions to deal with the existing problems on the ground. The reality is that Belarus is having problems dealing both with its authorities and with international contacts.

As I mentioned there are a lot of formal statements and resolutions from the European Union, but we need further measures. I believe that there are too few measures in new neighbour and Wider Europe concepts.

Urban Ahlin (s): As having the privilege of being the Chairman of the Foreign Affairs Committee I specially asked Cecilia to have the first question. I really want to question a lot about what Mr. Karsten Mecklenburg said from the European Union side.

Let's start with the new neighbourhood initiative and neighbourhood policy. You say that this is not intended to answer the question about if they can be members or not. No, of course not! The Neighbourhood Policy is made to prevent them from being members of the European Union. The idea from the beginning was a Wider Europe initiative and a new neighbour initiative to bring them closer, to integrate them and in the end have them as members of the European Union. I don't know how to say this in English, but it was in a way cheated inside the European Union to be a

neighbourhood policy where we deal with all the neighbouring countries around. That way one could move away from the issue of telling those countries that they are ready to be or able to be members in the future.

I can give you lots of examples of this. What Mr. Tarasyuk said about Romano Prodi is correct. He has many times stated that there is no chance for those countries to be members of the European Union. When he was asked after the enlargement, at the day of the enlargement "What about Ukraine?" he answered: "What about New Zealand?" What kind of message is that? New Zealand is not a European country, but Ukraine is in the centre of the European Union.

I can tell you that we had a meeting here in Stockholm a few days ago. I really shouldn't tell you who it was, but it was Verheugen. We had a coffee break in the seminar, and we spoke to Russian representatives there. He said: "Belarus actually has no right to exist. It is an artificial state, and integration with Russia has gone so far that it has no meaningful existence in the future." I was so upset, to be honest! In my view the European Union has an historical opportunity at this time to close a dividing line that has been there for many decades and has been a torture to all European citizens.

I would like you, Karsten, to answer my question. In the Swedish Parliament we have been very much engaged in bringing Poland and the Baltic countries into the European Union. How was it possible for them to make all the reforms and the transformation of their societies and all the tough job the political élite has done in these countries to tell the people: We need to do this privatization, we need to do these cuttings in the social welfare – we need to do these changes? Why? Because they could tell the people that this is needed for us to be members of NATO and members of the European Union. That is the way it has been sold to the population.

I can tell you that we will see an EU-fatigue, and we are actually seeing it already, in those countries when they are members of the European Union. The negative opinion on the European Union is on the rise in Poland, in Latvia, in Estonia, and in Lithuania because they are members now and they feel safe. The driving force, the "carrot", is no longer there.

My point is that there is no chance whatsoever that Belarus, Ukraine and Moldova will have a chance to join the European Union if we don't give them the carrot and the driving force. Then they can tell the population of their countries that if we build this and if we do these reforms, if we democratize, if we have these human rights things, and if we have a free market economy we will in the end be members of the European Union. As long as the leaders of the European Union don't say that, the population doesn't believe in it and the leadership cannot sell the necessary reforms in those countries.

For me, we are in Catch-22. If the European Union is not willing to tell the population that they can be members of the European Union we will never have the reforms in those countries so that they in the end can be members of the European Union. We are at the starting point of an histori-

cal disaster. In 20 years time this will end up with a new dividing line in Europe. I am frustrated. I am a young politician, and I don't want to talk to my kids in 20 years time and say: "We lost the historical opportunity. That's the reason, my daughter Karin, that we need to spend more money on defence. We haven't got rid of this dividing line in the middle of Europe." It is really time for the EU Commission and its civil officers to think this through. Which are the main perspectives for the future?

I would like to say one thing about Barbados, as Mr. Romanchuk said. A few months ago the European Union opened up an office of representation in Nepal. We have one already in Barbados, but we don't have any in Minsk – in a neighbouring country of the European Union. There is no representation office. What is the reason for that? Is it lack of money? Obviously not, because we had money for Nepal and Barbados. That cannot be the reason. Is it because of Lukashenka? I don't think so, because it would be one of the most serious threats against Lukashenka if the EU could be more visible and show what it is about. So why is it? My question is to you, Karsten! Why don't we have a representation office in Minsk?

Cecilia Wigström (fp): Mr. Mecklenburg – I will give you the chance to respond to these two questions.

Karsten Mecklenburg: On the first question, or series of questions, about future membership perspective, I would say that you obviously know that I am not the right person to address this question to. I am a civil servant – a humble bureaucrat, if you want to put it like that. But even if I say that I represent the European Commission I may not be the right person to address this question to. I don't know enough about the political debate in Sweden and the run-up to the European elections, but you follow the debate in all the European member states. You follow the debate about further EU-enlargements in the light of economic and social developments in EU-member states themselves. You follow the debate about accession of Turkey, in Germany for instance and in other European member states. You follow the debate about the European Constitution and about the state of integration inside the European Union after the current enlargement. You mention yourself the difficulties that already exist in some of the new member states in terms of satisfaction with what new membership has brought them and what people perceive as consequences of accession to the European Union. The European Commission can obviously only take up and react to the mandate it has and then develop the suggestions.

Still I would dare to make a comment – a kind of personal remark. You say you are sceptical about and horrified by the future and you say that the people in these countries are looking for the carrot, for the perspective of EU-membership – let's say the Ukrainian, Belarusian or Moldovan citizen. I would dare to disagree, again making the point of what the ordinary Ukrainian and Belarusian citizen really knows about the European Union. Can they tell the difference between the European Union and the Council

of Europe for instance? What they want is a better life. They want to be part of Europe in terms of an economic and political space without divisions and dividing lines. They want close economic co-operation that brings boost to their economy and social situation, improved infrastructure, better chances in education, exchange programmes, to be able to meet people in France and Germany, to be able to travel without obstacles, without visa, without border controls – yes, I admit that. But does that necessarily require membership in the European Union? That’s the question I ask. I would say no. Because if we are able to offer all this to the citizen, to the people, in a medium long-term perspective it will meet a lot of the challenges and fears you mention and – and again in brackets – it will obviously prepare the ground for a possible future membership in the European Union if that question is on the table.

On the other question of offices – fortunately you asked me the question about an EU-delegation in Minsk and not in Moldova, because in Moldova we don’t have a delegation of the European Commission either. I would personally feel it would be a much more difficult situation to defend that. Belarus is also covered from Ukraine. That is clear. We have a delegation of the European Commission in Kiev. It also figures under the title of the EU delegation, but in the current state of CFSP you will know that the competences of the Commission obviously are limited. We do have a number of bilateral embassies in Minsk, also in Kiev and a very limited number, three or four, diplomatic representations, in Moldova. What we do have both in Minsk and in Chisinau is what we call a Tacis branch office. It is an entity that is run by an EU official as a technical assistance office. The major bulk of activities of Commission delegations in third countries are related to assistance. That applies to Kiev. In Belarus, as I mentioned earlier, we have unfortunately a very limited scope of assistance. The question of whether we want to open a delegation is obviously one of the questions that will appear in the future for Moldova. It is definitely on the table, and I understand there is a firm intention of opening a delegation very soon. There again, yes – it is a budgetary question also.

Urban Ahlin (s): Why do we have one in Nepal if it is a budgetary question? I am interested to know.

Karsten Mecklenburg: I cannot answer that question. I am sure there is a representative of the Swedish Foreign Ministry who will be aware of similar issues, or let’s take Denmark for instance. There was a difficult situation before taking up the Presidency of the EU having to close its representation in Kiev completely unrelated of its relation with Ukraine, which was entirely related to internal foreign ministry organization and budgetary questions of representations. I cannot assess that. I am sure Nepal is an important country also, but I can only speak for Moldova here.

Lotta N Hedström (mp): I would like to ask two short questions – one to Mr. Tarasyuk and one to Mr. Uritu.

Concerning Ukraine, I would like to know whether it is a shared vision between both democratic forces and other forces to join NATO.

Mr. Uritu, if possible I would like you to expand the problem of trafficking a bit. I know that you have a national action plan since a number of years, and I would like to know whether you think the situation has improved and what that action plan actually includes. Which measures are there in that plan?

Boris Tarasyuk: About NATO and the attitudes of different political forces in Ukraine towards membership I can say that there are political forces in Ukraine who are strongly opposing NATO membership. These are the Communists, for obvious reasons, and the Socialists. The coalition of Yuliya Tymoshenko is not very clear about this issue. At the same time the largest political coalition Our Ukraine is in favour of NATO membership. The majority of the political parties belonging to the pro-ruling majority are in favour of NATO membership.

If one judge and look at this issue through the voting by different political parties in the Parliament I must say that in November 2002 for the first time in Ukraine's modern history the Parliament has voted in favour of NATO membership. 263 votes out of 450 were in favour.

If you look at the public opinion polls you will find that there is much more support for EU membership, around 60 %. Those in favour of NATO membership are half of that, around 30 %.

Stefan Uritu: About trafficking in Moldova we can discuss two aspects. In Moldova it is controlled by Moldovan authorities and through the regions controlled by separatists. If we analyze the trafficking at the start of the action plan we can say that in Moldova controlled territory some action is improved. But we have a monopoly of these questions. We have a specialized bureau in the Ministry of Interior, and in my opinion this can stimulate corruption. When these questions are under control of different structures corruption may be made more impossible.

Speaking about Transnistria it is still not controlled. A lot of agencies give documents for trafficking under Russian passports. This territory is still not controlled. That is the present situation.

In my opinion I fully agree with Urban Ahlin. The population should have a future and a promise. If the European Union will give a clear message about integration in the future of Moldova maybe the Transnistria region will be integrated to Moldova with less force.

Rosita Runegrund (kd): I have a question to Ukraine, to Belarus and maybe also to Moldova. As far as I can see for exemple in Ukraine there are no women at all in the Government, and in parliament there are only 23 women of totally 449 members.

My question is: What is the situation for the women regarding working in parliament, in the NGO's and in the party system in your countries? Here in Sweden we have seen that when the figures raise and when there are more women in parliament the issues change.

Cecilia Wigström (fp): Would you like to have that question answered by all three countries?

Rosita Runegrund (kd): Yes, please.

Boris Tarasyuk: Thank you for your question. It is a very adequate one. In the case of the Ukrainian Parliament I think that the representation of women is inadequate. We have to look for the root causes of this phenomenon, but certainly this does not reflect the role of women in Ukrainian society. Usually they are highly respected. I think that we have to prepare a different programme to increase the opportunities for women to enter political life.

As to political parties and different NGO's we have numerous NGO's in Ukraine. One of those was lead by a first lady, and it was running for the election of parliament as a women's organization, but it failed. We have dozens of different women's NGO's caring about equal rights.

As to work opportunities, I think that more and more women are being involved in non-traditional sectors of Ukrainian economy like managers, bankers and so on and so forth. With the time coming the opportunities and the representation of women are being changed.

Kerstin Zimmer: First of all I would say that this low representation of women in parliament also has to do with the character of the parliament. Half of the people are elected in single-mandate districts, and if you have a look at who these people are you will find that they are mainly business people. In the business sector, especially in high positions, you find very few women. There is also really more or less a power struggle in parliament, in my opinion. Somehow women are simply kind of left out of that power struggle. It is not, or very little, about issues on what is dealt with in parliament – it is about power. This is maybe some kind of an answer.

But I have the impression that in the NGO sector it is really different. You will find a lot more women there, especially in organizations that are financed from abroad, and basically women's organizations.

For my research I have made a lot of interviews in Donetsk, and in the administration I only had two women out of altogether 60 interviews, whereas in the NGO sector it is very different. There you have 10–20 % women.

Stefan Uritu: At a first look you could say that this problem in Moldova is solved, if you compare with the previous period. Now, in a different state structure, we have more women than before. The chief of Parliament, the chief of the Ministry of Finance and different vice ministers are women. That can be looked upon as good. It is usual for a Communist party – also in the Soviet time we had a lot of situations like this – that a certain place

should be only for women or for a special age. But they don't have any possibility to influence politically and to promote self confidence. In this sense maybe you should analyze women in economy. In the committee we have a lot of complaints about arrests of women who are heads in the economic agencies and who refuse to collaborate or to support the Communist party in the elections. This is a problem, because the Communist party support only the women who work to gain it.

Jaroslav Romanchuk: I have two interesting observations. We have quite a wide representation of women in Belarusian opposition politics. Both women and men politicians were ousted from the parliament in the same way. They are treated without any sex discrimination.

At the same time I have an interesting observation about women in power. We have just one man, and they can be delusional that this just is a male dominated society. At the same time the chair of the leading savings bank is a woman and we have a chairwoman of the Central Election Committee. We also have a chairwoman of the commercial branch of presidential administration. We have a woman as Minister of Health and Care who is very close to President Lukashenka. We have an interesting circle of women who were promoted to very high positions in the state management. There is an opinion in the Belarusian society that if you promote somebody from let's say the level of small business to the level of running the Ministry of Finance you tend to be very loyal to the guy who promotes you.

These are two tendencies that I would like to mention. At the same time we have the list of 220 candidates for parliament, and there are probably more than about 30 women there.

Cecilia Wigström (fp): 30 out of 220 – that is not so many!

Jaroslav Romanchuk: Take into account the state of democracy in our society. We wish we had your level.

Boris Tarasyuk: This is about the presentation made by Mr. Mecklenburg and the comments made by Urban Ahlin.

What about the definition? What is the European Neighbourhood Policy about? Who is subject and who is object? That is my question. Perhaps it means that this is the policy which Europe as its geographical entity is having towards its neighbours. Then neither Ukraine nor Belarus nor Moldova is the subject of this policy because they have to be inside this regional entity. In such a case this should be the policy towards the neighbours beyond the Mediterranean, in the Middle East. These are the neighbours and the object of the European Neighbourhood Policy. This is about the definition. I am glad, Mr. Mecklenburg, that you said that Europe does not equal to the European Union. But what about the definition then? Why the European Neighbourhood Policy and not the EU Neighbourhood Policy? This is my first comment.

My second comment is about that you in a way were trying to defend your bosses – Mr. Prodi and Mr. Verheugen. But I may continue this row of statements which is appalling to us in Ukraine. To say about the membership of Ukraine in the European Union that it equals to the membership of Mexico in the United States is appalling. It was said by Mr. Verheugen some two years ago! There is another expression saying: "Ukrainians feel like Europeans themselves – so what, the New Zealanders do as well!" Mr. Bolkestein – we may continue this row of inadequate and insulting statements on the part of the European Commission officials.

About Belarus, let me remind you that in the beginning of the year 2000 I myself as foreign minister at that time had travelled to Minsk and then from Minsk to Lisbon to offer the good services on the part of Ukraine between Belarus and the European Union. This offer has not been received or accepted by the European Council.

I have one more point. I wouldn't say that I evaluate positively nor rather negatively the influence or the relationship of the European Union with Ukraine in this case. I think that the European Union is doing a great job in sending the right messages to Ukrainian authorities about undemocratic deeds in Ukraine. The examples of these messages were numerous immediately after the appalling events by the regional clan which is now being headed by the Prime Minister of Ukraine, who is by the way one of the candidates for the presidential elections. The European Union issued a very strong message and statement. The European Union made a very strong message to the Ukrainian authorities when there was a complete violation of the Ukrainian constitution, Ukrainian laws and Ukrainian commitments before the European Union trying to change the constitution in January this year. I may name quite a number of good, positive influences that the European Union is making upon Ukrainian internal development trying to convince Ukrainian authorities to come back to the road of democracy. So, Mr. Mecklenburg, please do not take it as though I am that negative about the role of the European Union in Ukraine.

Carina Hägg (s): I have a question that maybe is more general. I sit here and listen to your speeches. We talk about democracy and human rights. But nobody brings up gender equality. How is it possible still today to talk about democracy and human rights and exclude women's rights?

Jaroslav Romanchuk: I don't think that we make any exclusions in the Belarusian opposition. When demonstrators are arrested and put behind bars they are treated the same way. There is no discrimination. We have essentially to take into account the starting conditions of our society – a male Communist party and politburo dominated.

Of course, unemployment is a huge and growing problem in Belarus, and women are most affected. We proposed a programme to deal with this burning problem in our country, but the government doesn't want to listen to us. Members of the women's party that was disassembled in Belarus

joined our party. I don't think there is any discrimination, but I think it wouldn't be interpreted well by the society if we try to artificially increase the number of women just to put people there who don't belong to politics and are not interested. I think it takes time, and we need a lot of involvement of women's organizations from the West and from Sweden to erase women problems in Belarus. We are on the running curve to reach your level of awareness of the role and the importance of women in the society.

Paul Silfverarm: I am partly active in Centerpartiet in Sundsvall. My question goes to Mr. Karsten Mecklenburg. It has come to my knowledge that the conditions in Belarus are below the level of human rights that has been taken by the United Nations. Doesn't the UN act in these countries to help people from being offended? Is there any policy or intention or anything like that?

Karsten Mecklenburg: I am not quite sure that I understood the question. Was it about human rights and not about social rights?

Paul Silfverarm: I will explain what is behind the question. I listened to a man who is active in Belarus through a non-governmental organization. He said that people in this country are abused and that the women are trying to help and to let the world know what is happening. I don't know what is happening in the other countries, but it is serious. This non-government organization is working with money coming from Sida. I am also Vice Chairman of Studieförbundet Vuxenskolan in Sundsvall, that has a project in Belarus.

Is it true as I have been told, that the UN is not acting in this country trying to see to it that these people are not offended? My question is: Does the ...

Cecilia Wigström (fp): Do you mean the European Union?

Paul Silfverarm: Yes. Does the EU have any intention of acting in these countries?

Cecilia Wigström (fp): To stop the human rights violations?

Karsten Mecklenburg: OK – I get it. I was asking because you referred to the United Nations. My understanding is that for the UN it is not the priority to follow the human rights situation in European countries. UNDP is active in all these countries, I understand. That's why I was asking whether we were talking about social rights. Obviously we are talking about Belarus, which is a member of the OSCE and, if you want, in the area of the Council of Europe. The Council of Europe is having a very close look at the human rights situation and development in Belarus. Mr. Romanchuk made a presentation where this came out very clear, so I wouldn't feel the need to add up much more on that.

Mr. Romanchuk also referred to reports by Mr. Pourgourides. I think he is a Cypriot, and an MP of the Council of Europe Parliamentary Assembly. He just made a report on the situation of disappeared persons in Belarus including some suggestions on how to follow that up, how the Council of Europe should react and how other European countries should react. There is a very intense discussion ongoing on Belarus and on the situation of human rights and democracy in Belarus inside the European Union. In the Council and in the Council working groups a number of member states of the European Union are very active. They are having a very close look and insist on defining EU reactions on all these appalling cases. I understand you have a specific example of a Swedish NGO being active there. There is indeed a number of activities from official donors but also from NGO's funded by the European Union in Belarus. That is also increasing the level of transparency which I understand you are calling for.

I think it is quite clear that the European Union as well as other European bodies – and I mentioned the Council of Europe – are following the situation in Belarus very attentively and with the desire for utmost transparency making public the violations of the human rights and basic democratic principles in Belarus.

Daniel Ionita: I am Secretary in charge of political affairs at the Embassy of Romania here in Stockholm. I do have a question targeted especially to Mr. Stefan Uritu but also to the other distinguished members of the panel who may like to join.

I would like to hear your views on the different proposals to federalization of the republic of Moldova.

Stefan Uritu: We have different proposals for the intention Moldova to solve the Transnistrian conflict. We have the federalization of the Republic of Moldova and then a memorandum of Mr. Kosek from Russia. I can say that for me and for the majority of the population in Moldova this proposal is not acceptable. It looks as a proposal to combat international terrorism via federalization of the USA with a Bin Laden network and a Hussein Regime. I would like to say that we never will accept any recognition of the Smirnov Regime. We are not against federalization, but we are against it if a regime of criminals and the regim of Smirnov will be the actual regime. They violate international humanitarian law and produce a lot of violation of human rights. Now an international community is looking for a solution.

Boris Tarasyuk: As a person who was involved since the very beginning in the settlement of the Transnistrian conflict in Moldova I may say that Ukraine clearly defined its position back in 1992. The opposition meant that if you are interested in saving the territorial integrity of your country you have to admit the diversity of views in parts of this country. The opposition meant that autonomy for Transnistria was the solution. But unfortunately our views were not heard in Chisinau at that time.

This is one of the results of what we have in Moldova – the continuation of this separatism. As long as federalization is not leading to separatism and as long as it is supporting the territorial integrity of the country it might be acceptable.

Kenneth G Forslund (s): I would like to direct my question to Ms. Zimmer and to have your view on the possibilities for these countries to become stable democracies as we define them in western Europe. Most of all I am concerned about Belarus and the situation there. The past elections don't seem to give much hope. What has to be done specifically and concrete to make solid democracy possible? What has to be done in the countries by themselves and what can we help with or promote from Sweden and other countries in the world who believe in democracy?

Kerstin Zimmer: I can only speak about Ukraine. I am very unfamiliar with the two other cases. But if one has a look at that country I think it is first of all necessary for the so called opposition to find a common reform plan, because I think the main problem at the moment is that the opposition is not really united. I don't know if we can do anything from the outside to support that.

But what can certainly be done especially from the European Union – and this is where I would agree with the other panelists – is to give a clear message to Ukraine that if the country meets the standards it will have the chance to become a member. If one has a look at the population in Ukraine and the opinion polls about integration with the European Union and with Russia for example it is interesting to see that both integration points have very high rating. It is also clear that you cannot have both. That should be made clear from the side of the European Union. It is either or – you cannot integrate into the western European economic space and have unified economic space with Russia at the same time because it requires different setting of rules that might contradict each other. I think this is something where the European Union could be more blunt.

Jaroslav Romanchuk: We have a blueprint for democratizing Belarus. Essentially it has a lot to do both with the activities of the opposition and the activities of the international society. We mostly did our part of the job. There is a kind of myth of unification of opposition in Belarus, my country, and I think it probably sometimes refers to other countries too. We united major political parties and major forces that wanted to carry out the parliamentary campaign. Now let's say that the authorities are very apt to destroying every idea and proding it into the mind of the people. Recently there was the appearance of the so called sports party that claimed to be in the opposition. Authorities keep on producing different structures. People legitimately belong to the opposition but aren't members of the Coalition. It goes on end, because let's say that we have been active in the opposition

politics for about eight years right now, after the parliament was dissolved, and we know who is who. Now the West is also somehow doped by the idea that not everybody is there.

Besides, some people who are politicians in Belarus have different agendas. For example, the Social Democratic party leader wants to run for president. His priority at present is to run for president and not to take part in the parliamentary campaign. That is his right, but it is the problem of the opposition that not everybody, 100 % of the anti-democratic, regime are with us. But at the same time, when you look at the essence, these people who are in opposition also are supported by some Western institutions and structures. So I believe that if we unite 90 % of the people who have the same vision of democratization it is good.

There is also another thing that our Western colleagues and partners should take into account and keep in mind. If you look at this bottle you see that it is mineral water. The label states that. In Belarus labels are very misleading.

It's easier to take the name of the party, the name of the structure, for granted, saying: "This is the Social Democratic Party, these are Liberals, these are Nationals. Let's treat them as we treat our colleagues in our own country."

I would suggest changing that, because labels sometimes produce wrong results. Instead of supporting people who act in the same kind of strategy on a tactics scenario, they are supported by the West just for their labels, not for their deeds. We have seen recent cases of this in the past.

What can the West do? By the West I do not mean only the European Union but broadly civil society and foundations. We have 110 campaigns running. We have people running for parliament. I myself have started my campaign already. We, of course, need support. We need information support, we need technical support, we need training, observers for each constituency. Parliamentary elections in Belarus start almost a week before election day. It takes four or five days when any number of ballot papers can be put in the ballot boxes. That is another problem.

There are media groups in Sweden who are very active and authoritative. We have five registered Russian media groups. They have their media outlets. Not a single Western European Union paper or magazine has expressed the desire to work or promote European values and promote the position of Europeans. My suggestion is to talk to media groups here to make a joint venture or buy an existing Belarusian paper and produce a good magazine that will address people in order to promote a year of activity supported by a Western institution. If these foundations are hesitant to support Belarusian papers they might support this kind of activity of well established brands from the West. There are many ways of supporting educational institutions, training centres. My colleagues proposed to the government an alternative budget law, privatization law, pension reform systems. Creating common groups, teams, to make out the blueprint for

Belarusian reforms, with the participation of Europeans, will be welcome. Right now we are working on the project of making a book for the next parliament, 500 pages, to cover all major policy areas for future parliamentarians. Even if Lukashenka appoints them they will still have our vision and our concrete proposals for the country, if it is internal policy, human rights, death penalty, budget, social security, pensions. These are concrete things, and they are highly welcome by society in Belarus. It is not like talking about human rights, democracy in general. These are challenging the existing opinions and existing practices of government.

Boris Tarasyuk: I would like to agree with Ms. Zimmer, but I cannot, about the reason why there is no prospective democracy in Ukraine. The opposition is disunited. Let me say a few words, since you referred to this issue for the second time.

What is opposition in Ukraine? Our Ukraine, the Coalition, of which I am one of the leaders, is the most successful project of unification of oppositional forces. We have combined ten different political parties from the far right to a centre left. We created the Coalition, which is the most successful political project in Ukraine. We have the largest faction in the Ukrainian parliament, 100 deputies.

What are the other oppositional forces? The other oppositional force in my understanding is the Coalition led by Yuliya Tymoshenko, a lady, a smaller coalition. They have 19 deputies in parliament. The second potential opposition force is the faction of the Socialists in the Ukrainian Parliament. Again 20 deputies. The question is whether those two political forces are ready to be together with Our Ukraine. We are not going to unite with them. They may express their interest in getting together with Our Ukraine, our major political force.

This is the question mark. We are trying to work with the Socialists in order to be together, but we cannot prejudge what the result will be. Recently the leader of the Socialists, Alexander Moroz, closely co-operated with authorities, and thus betraying the agreements the three political forces reached together. I still believe that by the end of the elections we will be together, the Socialists, the Coalition of Yuliya Tymoshenko and Our Ukraine.

As to the Communists, I do not refer them to the opposition. This is not the opposition. They are just speculating. They are working with the authorities. We cannot say if the Communists one day will become an inseparable part of the united opposition. They can only tactically be together with us.

Can Ukraine be a state of democracy? Despite of my criticism about undemocratic and authoritarian trends in Ukraine demonstrated by the current authorities, I do claim that out of all countries of the former Soviet Union Ukraine has the best chances to become a democracy and the success story from the Soviet Union. Certainly, Ukraine does not fit in with the criteria and standards set forth by the Copenhagen criteria for members-

hip in the European Union. But this is for the time being. Ukraine, unlike our friends from Moldova and Belarus, has the largest potential in returning back to democracy. There is a strong opposition and strong support from society. Only mass scale fraud on the part of the authorities can prevent from changing the political system in Ukraine this coming fall.

Trygve Kalland: I am at the Stockholm International Peace Research Institute. I have two questions for Mr. Mecklenburg.

My first question: As regards inter-pillar coherence within the European Union, how does the Commission envision that the European Neighbourhood Policy will fit in with the Union's broader external policy objectives towards these three countries in terms of the CSFP and so forth, the more overtly political part? How will you achieve inter-pillar coherence?

My second question regards conditionality. Since we are talking about democratization, which inevitably will mean threatening dangers of current élites and current interests, how do you propose that the European Union or the Neighbourhood Policy will create incentives in the actual plans that are being drawn up in order to make these élites, and society as well, make necessary profound political changes?

Since membership is not in the cards at the moment, you lack an overarching political framework which can drive this. What will actually be part of these action plans?

I am also thinking about the fact that the Commission tends to take a very low level technical approach, which is often insufficient to bring about such changes.

If I may also sneak in a third question to the panel. You put forward quite a few good points about why these three countries should be given a membership prospect. Isn't there a bit of disregard for the fact that the European Union might not be able to give a membership, even though it wanted to, because it has already absorbed one wave of enlargement and will absorb another? The cost may be too high, and the institutions may not be able to handle it.

Lotta N Hedström (mp): My question might be a bit provocative, but I think that Mr. Ahlin and Mr. Tarasyuk invited us to be a bit more political.

Talking about "carrots" and talking about subjects and objects, or being a subject, I would like to know why the strategy couldn't be more independent of the EU as well as being independent of the former Soviet Union? Why wait for approval or wait for access instead of setting your own goals and carrots? I am saying this a bit in the perspective of Moldova. In the Swedish newspaper Dagens Nyheter Moldova is rated as the most democratic country today among your three countries as well as among the Central Asian and Caucasian countries. In spite of this you have voted for the return of the Communists. Isn't that an act of independent thinking? Could you

please try to comment on the question of why waiting for the EU and not starting out on your own with your own carrots hanging in front of your eyes and co-operate freely towards the East and the West?

Cecilia Wigström (fp): I would also like to add a third question. There will be many questions to answer at one time.

I am thinking about the European Union policy towards Belarus, which has been a policy of isolation, of not having contacts with the high leadership. Mr. Romanchuk said it is good if the European Union has a lot of projects on environmental matters and criminal networks with lower authority levels, local authorities and regional authorities. Is it possible for local and regional authorities to engage actively in European projects without the central level in the country authorizing this? Regarding the fact that the isolation of Belarus has not led to any results, the repression is worsening every month, is it not time to reevaluate that the European Union establishes contacts with Mr. Lukashenko, not to give him lots of money but at least to talk to him and discuss? That is another provocative question.

Boris Tarasyuk: That was a good question. If I were in the shoes of the European Commission I would take the following position: You would like to join the European Union. At least you are declaring that you would like to join the European Union. Go ahead! We accept your intention to join the European Union, but don't forget about your commitments and your qualifications according to the Copenhagen criteria. Do you meet the Copenhagen criteria? You do not. Go home and do your homework.

This is the kind of pragmatic approach we may expect from the European Union, both Ukraine, Belarus and Moldova. At least this is my vision.

I fully agree with you that we shouldn't wait for the European Union to say: "Okay guys, we are generous. We are going to provide you with a prospective membership."

Certainly, this should be our whole agenda, i.e. to make profound economic, political and democratic reforms. This is our own agenda. For us, or the political force I represent, this is quite clear and understandable. We say what we mean. We did what we said while being in government. That is why we think that our fundamental objectives in reforming our society is coinciding with the major requirements for membership in the European Union. We are moving in the right direction. This is our understanding. We have to do this job, not to please the European Union – forgive me Mr. Mecklenburg – and the bureaucrats in Brussels, but to please our own people. This is our major objective. It is to make Ukraine into a real democracy, to make Ukraine a state under the rule of law and to make Ukraine a prosperous country. This is our major agenda. We have to pursue this agenda consistently and not deviate from this agenda. This is demonstrated by the current regime. They say that they are for a members-

hip in the European Union and NATO. On the other side they are actually pushing Ukraine in the opposite direction, into the Euroasian community, together with Russia, Kazakhstan and Belarus.

This is not a consistent policy. We have to do what we have declared. I am referring to our current authorities. On the part of the European Union we have to have a clear perspective, a logical perspective, and a logical answer. We don't hear logical answers from the European Union. This is our internal agenda. Our internal agenda coincides with our foreign policy objective, i.e. to be together with other democratic and prosperous countries of the European Union.

Mr. Mecklenburg referred to the low knowledge of Ukrainians about what the European Union is, what the Council of Europe is. Forgive me, but the average Ukrainian knows as little about the EU and the Council of Europe as the average citizen of any European Union member state. By using this argument you are leading to the perception of crossing out the prospective of Ukraine to join the European Union: "Your people know a little about the European Union." Following this logic we may come to the conclusion that those EU countries where the citizens know a little about the European Union should be excluded from the European Union. This is not a correct logic. The correct logic is that in any country, in any society, this is the responsibility of the political élite, i.e. to lead the nation. The political élite is finding its way, it has found its way, and one part of this political élite is just speculating on this subject in order to remain in power. Another part of this political leadership is sincerely hoping and wanting Ukraine to join other democratic and prosperous European countries. This is our responsibility, i.e. the responsibility of the political élite in Ukraine. And we are going to meet this responsibility, but we are waiting for the clear, logical and pragmatic signal from the European Union.

Stefan Urto: I agree with the position of Mr. Tarasyuk. The European Union, in my opinion, shows a level of standard for democracy, human rights, transparency etc. In my opinion, also, the biggest changes can be effectuated in advance at the reins of the country to the European Union. This means that in the prospective membership of the European Union, Moldova should make changes in politics and democracy. In this sense I think a mistake was made. The Russian Federation was accepted as member of the Council of Europe when it bombed Chechnya. In this sense Moldova was the standard of human rights. Before Russia was that. After this it was different. In this sense, in my opinion, the European Union should give a message for the population that Moldova can be a member of the European Union, but Moldova should do this and this and then become a member.

Now, I think civil society in Moldova is too strong, and there is a barrier to come back, a tendency of the Communist Party to come back. We have a lot of examples of this. We should have support from the European Union.

Mr. Forslund asked about promoting democracy in Belarus. I think there can be opportunities for better collaboration between Belarus and Moldova, maybe Ukraine, civil society and state structures. We had in the International Helsinki Federation some years ago a common project. State representative officials wanted to come to Moldova to discuss opposition in Belarus and civil society in Moldova. They discussed better than at home. This can be an opportunity to improve and influence changes in civil society in Belarus.

Karsten Mecklenburg: I understand that time's up. I don't know how to give further comments on the number of issues raised.

Mr. Tarasyuk commented on the level of knowledge about the European Union. I didn't, by no means, intend to insult the average level of knowledge about the European Union in Ukraine or neighbouring countries as compared to the EU. I completely admit that inside the European Union and its member states you have not so much a different situation, but that would even support my argumentation. I agree with what you say. It is the responsibility of the political élite to translate the expectations of the population and what the people expect into political messages and political strategies. It is probably also legitimate sometimes to abuse this. The member states also take Brussels hostage for painful decisions and developments that are actually taken at a national level or for developments in terms of economy and social situation that are by no means objectively to be blamed on Brussels. You want to turn around to the opposite. You cannot expect all the positive developments to come from Brussels, whether you talk about EU citizens in member states or you talk about your countries.

If you want to talk about Ukraine, Moldova and Belarus, it remains the task of the countries themselves and their élites and politicians, and the efforts of the citizen, to get on on the path of reform and to get to the objective which are defined earlier of well-being, of improved economic and social development. What we can offer, and that is what the intention of the Commission was, and is, is a very logic approach, is a real incentive – also to respond to the question from the gentleman from the research institute. We meant to offer a high profile incentive for the countries that are involved in the neighbourhood policy to offer a structured co-operation, offer a joint definition of priorities for action over a medium-term perspective, which means the next three and five years. With Ukraine we agreed on a perspective for the next three years for those things that should be done as a priority in terms of economic reform, structural reform, legislative reform, also including legislative alignment with the EU, that are necessary to improve the economic and social integration. In return, what we are offering is a gradual opening up of our markets, a gradual opening up of further EU actions and programmes, including a perspective for free trade.

Let me take the example of Ukraine. Again, we have already concluded bilateral negotiations on WTO accession with Ukraine a year ago, with Russia it happened only last week. Once we support Ukraine's accession to the WTO and the lateral framework, once that is completed, we will talk about a free trade agreement, certainly, with Ukraine and with the other countries. There is quite a substantial high profile offer.

I don't agree talking about low level Commission technical approach. I fail to understand that remark. If you say that we talk about the European Neighbourhood Policy as a distinct offer to EU enlargement you may say that is defining the priorities, but that doesn't mean that we turn down to a low level technical co-operation.

On the question on inter-pillar coherence of the European Neighbourhood Policy. If you take the strategy paper which I referred to earlier, which is published on the Commission web site, the European Neighbourhood Strategy Paper, adopted on the 12th May, you will find the European Neighbourhood Policy is exactly about inter-pillar coherence, it covers all pillars. It is not only about opening up markets and economic co-operation, it is about co-operation in the area of foreign security policy, crisis management, fighting terrorism. It covers justice and home affairs, co-operation on migration issues etc. I wouldn't dwell on details. But to me it is so obvious. The strategy paper also mentions the new European Security Strategy as one of the targets to be supported by the European Neighbourhood Policy. The European Security Strategy in a global sense has been developed in the EU to be supported by this European Neighbourhood Policy. I responded on your question about the incentives as an alternative to EU membership.

I shall quickly come back to what you said on Belarus and your question about EU policy of isolation. I would define it in a different way. I would say self-isolation of Belarus. The EU has over the past two years made some attempts to offer to Mr. Lukashenka, to the current authorities, a way to get back on a normal way of relationship, including a step-by-step approach to get back on the path of democracy for Belarus and in parallel to get back on the path of meaningful co-operation between the EU and Belarus. But that has been turned down.

On the other side there is actually a quite great potential for civil society co-operation, co-operation of NGO's, but also the participation of regional and local authorities of Belarus in cross-border co-operation. There has already been an admittedly low level over the past years. But in the framework of the European Neighbourhood Policy Belarus is actually benefiting from the new neighbourhood programmes. We launched last year as part of the overall European Neighbourhood Policy approach neighbourhood programmes in terms of assistance that run under the existing Tacis and other assistant instruments. It is basically Tacis. We don't have much national budgets to be allocated to assist Belarus. But in terms of regional programmes and cross-border programmes we have quite considerable amounts that can also be allocated to Belarus. There are three of these

neighbourhood programmes where Belarus is a part. That applies to one neighbourhood programme with Ukraine and Moldova and another one with – my geography and programme knowledge are lost! – I think Lithuania and Latvia. There were three programmes. Belarus is the beneficiary. There is quite a potential. Our intention is for the near future to increase that level of assistance and co-operation.

Jaroslav Romanchuk: We welcome technical co-operation on security issues, because they are beneficial both for the European Union and particularly for Poland and Lithuania, which border Belarus. This has been going on, and that is why I also call it the policy of isolation from the European Union. It has been active on these issues. What I am anxious about is not to have it as a substitution for civil society development, which is the case with Tacis, because Tacis is very remote and distant to everything that deals with civil society and democratization. It is like the dilemma that OSCE faced. By the way, I believe the OSCE is more well known in Belarus than in the European Union countries. It was very active and everybody knew the name of the person who chaired the organization. An awareness of European structures.

If we deal with civil society issues as part of European Tacis programmes and any other programmes to add to the co-operation on cross-border issues and other stuff that would be a very important development. But I don't want it to be kind of the only. If you don't move forward in this area we don't want to move in any other sphere. There shouldn't be this kind of binding liaison.

The last remark is that I think there is a kind of shadow country that is part of our discussion, i.e. Russia. We should also be very anxious of what the European Union is willing to trade-off with relations with Russia; as a person comments on one Russian politician who believed Belarus should not exist as a state. It is common in Russia. Also, we should have a very clear message for the whole European Union that such policy towards Belarus from Russia should not, and will not, be tolerated.

Boris Tarasyuk: To your question, deputy Wigström, about EU and Belarus policy. The first point is that one cannot but reject the policy which has been conducted by the current Belarusian regime under Lukashenka. The second point is that if you are interested in influencing the development of events in a country, it is better to have this country inside of the international institution rather than outside. The policy of the European Union, despite of the assertion by Mr. Mecklenburg, of external isolation of Belarus, I am not talking about the internal isolation, has proven to be wrong. No result is the result of this external isolation of Belarus. To my mind the European international institutions, which do care about Belarus to come back to the family of independent democratic European nations, have to work closely with Belarus, certainly not compromising with fundamental values with the current regime, but helping first of all civil society. This should be

the target of the activity on the international level and the European Union level. I am not that great a specialist on the possibility of local authorities to co-operate in the framework of trans-border co-operation in Belarus. To my mind there are no limits for this kind of co-operation. This is the matter of Mr. Romanchuk.

My second comment, again, is connected with the comments made by Mr. Mecklenburg: "The European Union is not responsible for the internal problems you have." Exactly! I agree with you. The European Union is not responsible. But why then is the European Union not clearly declaring: "Unless you cope with and decide your internal problems, your undemocratic behaviour will not stop your undemocratic behaviour. There will be no progress, and there will be no prospective EU membership. At least it will be clear for the authorities and it will be clear for society. It is in order that society knows the full truth about co-operation." But we don't hear such a message. Instead we are witnessing different diplomatic tangles. If the message is if you cope with those internal problems, if you stop undemocratic activity, if you come back to the democratic road, you will clearly perceive the prospect of membership, this, at least, could be understandable. In my mind this is logical. But I fully agree with Urban Ahlin saying that the policy of the so called European Neighbourhood Policy is the attempt to close the perspective of membership for the neighbouring countries rather than to open this perspective.

Cecilia Wigström (fp): We have now come to the closing part of the seminar. I know we are behind the time schedule. My closing comments will be brief.

For this seminar we chose the title The European Neighbourhood Policy and the State of Democracy and Human Rights in Belarus, Moldova and Ukraine. We chose this title because we know that the objectives of the European Union in this policy to achieve stability and prosperity at our borders can only be reached if democracy and human rights in our neighbouring countries are reached. Reading through the Strategy Paper of the European Commission that was put forward just a few weeks ago, it is clearly stated that adherence to shared values of democracy, human rights, human dignity, rule of law, liberty and equality must be one of the core components of the partnership between the European Union and its neighbouring countries. It is very good that in the strategy and the action plans it says that the policy will take into account the extent to which each country shares these values. Of course, the situation in each country differ. I think it is very important that we do favourize those that clearly try hard to work towards more democracy and human rights.

I must agree with Ms. Zimmer when she said that this is how easy it should be. Those countries that adhere to the Copenhagen criteria, those countries that fulfill the criteria of democracy, human rights, rule of law and market economy should be welcome into the European Union.

The three countries we have focused on today, Belarus, Moldova and Ukraine, are European countries, which should be welcomed the day they do fulfill these criteria.

The strategy paper does clearly line out how important democracy and human rights are. But, when you look into the strategy paper, and looking at the European neighbourhood instrument, which is a programme to be put in place in 2007 with economic budgets behind it, there are only four objectives laid down for this European neighbourhood instrument. The first objective is sustainable development. The second objective is to work with environment, health and organized crime. The third objective for this new instrument is to secure borders between our countries. And fourthly, to support local people-to-people projects. Here suddenly the words democracy and human rights have disappeared. There is no objective to support the democratization of these countries outlined in the paper by the European Commission. This is a great default that needs to be rectified. We must not forget the fundamental values which we agree upon. They must also be implemented in the instruments we put in place after 2007.

I must also agree with Mr. Romanchuk about the importance of information. Such a programme as the European Union now is putting in place should not only help central institutions of these countries with democratic practices, it is also very fundamental that we increase our support to NGO's and also media-information. People in the three countries today live in a situation where media freedom is restricted. We need to support media channels, i.e. information dissemination to citizens.

My last point I would like to make is also something that the speakers have brought up, i.e. the fact that the three countries are grouped together with the southern Mediterranean neighbouring countries. I think it is important that we should have good and friendly relations with all our neighbouring countries, but we must also acknowledge that the three new neighbouring states, Belarus, Moldova and Ukraine, are on the same continent as we are. They are European countries, and we share land borders with them. I think they should therefore be prioritized. If we look today at the money the European Union has been spending within Tacis between 2000 and 2003, 3.7 billion euros are spent in the Meda programme where there are 180 million inhabitants. In Russia, Moldova, Ukraine and Belarus we have 210 million inhabitants and only 1.3 billion euros are spent in the Tacis programme. That is one third of what is spent in the Mediterranean region. Clearly the European Union needs to give higher priority to the new neighbouring states not only politically but also financially.

I would like to thank our distinguished guests who have travelled far from Brussels, Kiev, Minsk, Frankfurt am Main and Chisinau. We are very grateful, the Parliament and the Committee on Foreign Affairs, that you have taken the time to come here with us. We have had a very fruitful discus-

sion today. I am very positive of the outcome of this seminar. We have a small gift that we would like to present to you as a memory of this day and to thank you for your participation.

(Applause)

Boris Tarasyuk: We thank the core organizers and our Chairperson. *Tack så mycket!*